

Riksdagens snabbprotokoll

2023/24:107

Fredagen den 26 april

Kl. 09.00–14.30

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 5 april justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:712

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:712 Svenskt bistånd och arbetstagares rättigheter i Ukraina av Lotta Johnsson Fornarve (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 juni 2024.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 25 april 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM51 Meddelande om klimatrisker
COM(2024) 91 till miljö- och jordbruksutskottet

2023/24:FPM52 Direktiv och reviderad rådsrekommendation om stärkta arbetsvillkor för praktikanter
COM(2024) 132 till arbetsmarknadsutskottet

2023/24:FPM53 Meddelande om att stärka bioteknik och biotillverkning i EU *COM(2024) 137* till näringsutskottet

2023/24:FPM54 Meddelande om reformer och politisk översyn inför utvidgningen *COM(2024) 146* till utrikesutskottet

§ 4 Svar på interpellation 2023/24:561 om utvecklingen inom arbetsmarknadsutbildningen

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister
JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig om jag och regeringen avser att vidta åtgärder för att fler ska få arbetsmarknadsutbildning 2024 och i så fall vilka åtgärder.

En väl fungerande arbetsmarknad är av avgörande betydelse för en konkurrenskraftig ekonomi och i förlängningen för att säkra välståndet i Sverige. För att få en väl fungerande arbetsmarknad finns behov av specifika insatser som underlättar inträdet på arbetsmarknaden. Regeringen har därför i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2024 gett myndigheten ett nytt mål som handlar om att myndigheten ska förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. Detta ska bland annat ske genom etableringsjobb, nystartsjobb och matchningstjänster samt genom att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och lönebidrag och antalet övergångar till utbildning som på sikt syftar till osubventionerat arbete.

Samtidigt som det finns många arbetslösa är bristen på arbetskraft stor i många branscher. Den bristande matchningen på arbetsmarknaden beror delvis på att arbetssökande inte har den yrkeskompetens som efterfrågas.

Arbetsmarknadsutbildning är ett viktigt verktyg hos Arbetsförmedlingen både för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för arbetssökande och för att möta arbetsgivares behov. Fler arbetslösa behöver utbilda sig för att få de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Arbetsmarknadsutbildningen liksom den reguljära utbildningen har en viktig roll i detta sammanhang.

Arbetsmarknadsutbildning är ett viktigt komplement till den reguljära utbildningen, och det reguljära utbildningssystemet utgör stommen när det gäller utbildning av arbetskraften. Möjligheten till utbildning behöver därför stärkas för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige. Av den anledningen

prioriterar regeringen satsningar på fler platser både inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen så att tillgången till sådan utbildning förbättras och fler snabbt kan komma i arbete.

I enlighet med budgetpropositionen för 2024 tillfördes medel motsvarande 19 500 utbildningsplatser på regionalt yrkesvux samt yrkeshögskolan, och i vårändringsbudgeten för 2024 föreslås ytterligare 167 miljoner kronor för 2 000 fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux. Satsningarna är avgörande både för Sveriges konkurrenskraft och för att förbättra individernas möjlighet att få ett arbete.

Myndigheten för yrkeshögskolan har nyligen fått i uppdrag att påbörja en pilotverksamhet med en ny form av yrkesutbildning för vuxna, på gymnasial nivå, som har sin utgångspunkt i yrkeshögskolans modell.

Regeringen följer utvecklingen och har löpande dialog med Arbetsförmedlingen om hur myndigheten arbetar för att öka volymerna i arbetsmarknadsutbildningen.

Anf. 2 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Sverige befinner sig i lågkonjunktur. Det är tuffa tider, och många hushåll vrider och vänder på slantarna för att kunna betala räkningarna. Lågkonjunkturen slår nu också hårt mot arbetsmarknaden. Vi ser hur arbetslösheten ökar och varslen duggar tätt. Men i stället för att hantera den här krisen förvärrar regeringen situationen. Man har i allra högsta grad bidragit till att byggandet i landet tvärnitat. Man skjuter inte till det som behövs för att rädda jobb inom välfärden. Man skär också ned på de aktiva jobbinsatserna i en tid då de skulle behöva växlas upp.

Den här interpellationen tar sikte på den sista delen av det jag just nämnde, alltså de aktiva jobbinsatserna, där bland annat arbetsmarknadsutbildningarna ingår. Min fråga berör alltså inte det som Johan Pehrson väljer att prata om i sitt svar, vuxenutbildningen.

Låt mig kort ändå svara i den delen. Framför allt vill jag då framhålla att jag inte tycker att arbetsmarknadsministern har särskilt mycket att skryta om där heller. Hans regering inledde mandatperioden med att kraftigt skära ned också i den delen. Att man sedan ångrar sig och lägger till en del gör det knappast till en satsning. Det som nu kommer i vårändringsbudgeten är också ärligt talat mest spel för gallerierna. Det är inte resurser som utbildningsanordnarna kommer att mäka med, med så här kort varsel, att omsätta i utbildning under innevarande år.

Jag måste också säga att det är höjden av fräckhet när arbetsmarknadsministern står här och säger att regeringen ska öka antalet deltagare med lönebidrag när han just har presenterat en vårändringsbudget som skär ned med en kvarts miljard på det här området.

Men tillbaka till arbetsmarknadsutbildningarna, fru talman. Sverigedemokraterna och regeringen tar verkligen varje chans de får att skära ned på de aktiva jobbinsatserna. I sin första budget efter maktskiftet skar de ned stort på arbetsmarknadspolitiken. Arbetsmarknadsministern bedyrade dock, inte minst i

interpellationsdebatter som denna, att nedskärningarna på de aktiva insatserna inte skulle påverka arbetsmarknadsutbildningarnas volymer. Tvärtom skulle de så kallade effektiviseringarna av andra insatser, alltså besparingar, skapa utrymme för fortsatt ökning av antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning.

Så hette det. Det var något som vi socialdemokrater med emfas ifrågasatte. Som många av oss befarade blev det inte heller fler. Det blev färre. Det vet vi nu.

Med anledning av detta har jag frågat arbetsmarknadsminister Johan Pehrson vilka åtgärder han nu vidtar för att det inte ska bli ännu färre det här året, nu när resurserna har minskat igen och kommer att minska igen senare under året och minska igen nästa år.

Vi fick alldeles nyss höra Johan Pehrson avlämna ett svar som gick ut på att det trots de nya nedskärningarna nog ändå ska bli fler deltagare, i alla fall det här året. Jag tycker att det är ett ganska modigt uttalande. Jag undrar om Johan Pehrson tror på det själv. Jag ger det i alla fall inte särskilt hög trovärdighet eftersom vi hörde ministern svara samma sak förra gången det begav sig, med motsatt resultat.

Både ansvarig myndighet och egentligen all logik pekar på att när man gör så här kraftiga nedskärningar kommer det att bli färre personer som får ta del av insatserna. Jag vill därför fråga ministern varför vi ska tro på honom den här gången.

Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Sverige befinner sig som sagt dessvärre fortfarande i en lågkonjunktur, dock med den enormt försvårande faktorn att vi har en väldigt hög inflation, en inflation som vi nu hoppas står i dörren – inte på väg in men på väg ut. Detta kunde Konjunkturinstitutet rapportera om i veckan. Men faran är inte över.

En följd av detta är att även statens myndigheter måste hushålla med resurserna. Då är uppdraget att bedriva en effektiv, inte minst kostnadseffektiv, verksamhet och fokusera på kärnuppdraget. Det är så regeringen styr den myndighet som har till uppgift att leverera just arbetsmarknadsutbildningar. Man kan dock inte bortse från – jag måste återkomma till det, och det gäller även interpellanten – att också andra åtgärder är viktiga här, som yrkesvux för att komma in på den regulerade arbetsmarknaden eller yrkeshögskolan.

Vi har ett antal gånger här i kammaren, fru talman, diskuterat huruvida den budget som lades innehöll ytterligare satsningar. När Socialdemokraterna lämnade makten efter den förra mandatperioden fanns de inte med. Det var en postpandemibudget, och det var en korrekt bedömning då. Just nu har vi den pandemi som vi led av under förra mandatperioden under kontroll.

Därför bygger man på den ordinarie utbildningen ”post pandemin”. Det är därför vi redovisar det som satsningar. Jag känner ändå att det går att se att de här satsningarna leder till fler utbildningsplatser och inte minst till nya riktiga jobb. Vi måste lösa det svåra

kompetensgapet med för många arbetslösa och fortfarande många lediga jobb som människor inte kan ta.

Då kommer vi till arbetsmarknadsutbildningarna. Arbetsförmedlingens främsta argument, även när de är i arbetsmarknadsutskottet här i riksdagen gissar jag, är att det är svårt att få människor att kunna ta de här jobben. De har bristfälliga grundläggande kunskaper eller bristfälliga kunskaper i svenska, vilket är ett allvarligt problem.

Arbetsförmedlingens uppdrag är att, trots detta, försöka se till att upphandlingar och nära samarbete med företag i regionen leder till fler platser. Men det är korrekt beskrivet att det under 2023 blev färre platser på årsbasis, när det gäller individer som fick delta. Vi vill att det ska fortsätta öka.

Samtidigt är uppdraget till Arbetsförmedlingen att se till att det görs på ett ansvarsfullt sätt. De otroligt duktiga, ofta privata, företagen gör en stor insats för att läka ut andra brister – det kan bero på skolsystemet eller integrationen när människor har kommit till Sverige – och det ska leda till effektivitet. Då kan man inte ha för mycket avhopp. Det kan inte vara människor som är omotiverade.

Det är viktigt att man fortsätter att utveckla, inte minst för att få in fler kvinnor men också för att se till att de som går utbildningarna verkligen kommer i jobb. Annars riskerar det att bli pengar i sjön.

Uppdraget är tydligt, och de har resurser till detta.

Anf. 4 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag hör att Johan Pehrson säger att arbetsmarknadsutbildningar är viktiga. Det är bra. Då är vi överens så långt. Så har det inte alltid varit, fru talman.

Faktum är att innan Johan Pehrson klev in på Arbetsmarknadsdepartementet var han av den motsatta uppfattningen. Härifrån riksdagen drev han aktivt på för att kraftigt skära ned på specifikt arbetsmarknadsutbildningarna. Det handlade inte bara om en allmän nedskärning på jobbpolitiken som eventuellt skulle kunna råka drabba arbetsmarknadsutbildningarna, likt det försvar vi nu hör från arbetsmarknadsministern om varför det blev färre och inte fler som gick en arbetsmarknadsutbildning förra året.

Då pekade han nämligen särskilt ut arbetsmarknadsutbildningarna som något det borde dras in kraftigt på. I den sista budgeten Liberalerna lade fram före maktskiftet föreslog Johan Pehrson att arbetsmarknadsutbildningarna skulle minska med 829 miljoner kronor, nästan 1 miljard, år 2024.

Det är alltså inte för inte som vi är många som ifrågasätter Johan Pehrsons nyvunna vurm för arbetsmarknadsutbildningarna som verktyg för att rå på den alldeles för höga arbetslösheten. Man undrar om det är ärligt menat. Vad är det som har fått Johan Pehrson att ändra sig? Kom verkligheten kanske i kapp, och det visade sig att det inte var så enkelt som att i princip säga åt folk att klippa sig och skaffa ett jobb? Eller är det bara retoriken som har förändrats?

Oavsett vad Johan Pehrson säger, om han säger att arbetsmarknadsutbildningarna är viktiga eller ska sparas på, är resultatet av hans politik att det har blivit färre arbetslösa som går en arbetsmarknadsutbildning. Allt pekar också på att det kommer att fortsätta i den riktningen, vilket jag beklagar.

Vi socialdemokrater har i vår skuggbudget visat att det är fullt möjligt att fördubbla antalet platser inom arbetsmarknadsutbildning utan att driva på inflationen. Men det förutsätter att man gör andra prioriteringar, exempelvis låter jobbpolitiken gå före sänkt skatt och lyx-rot för de rikaste i samhället. Inte menar väl arbetsmarknadsministern att det skulle vara inflationsdrivande i det här läget att se till att människor kommer i jobb? Eller menar han rent av att det är en strategi från regeringen att hålla uppe arbetslösheten, för att motsatsen skulle vara att driva på inflationen?

Arbetsmarknadsministern får jättegärna ta mer inspiration från Socialdemokraternas politik på området. Om han nu ändå har tillåtit sig inspireras att komma till insikten att arbetsmarknadsutbildningarna är viktiga får han också jättegärna titta på hur vi har finansierat det.

Det är trots allt inte vad ministern säger i den här debatten som är det viktigaste för att få människor i jobb, utan det är vad som händer när debatten är avslutad, vad arbetsmarknadsministern gör när han går härifrån och vandrar tillbaka till Arbetsmarknadsdepartementet.

Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vi som har varit ute på livets vandring en tid har ibland verkligen tvingats ompröva. Det är ett intellektuellt förhållningssätt, att se vad som inte fungerar och vad man måste göra för att få det, i det här fallet hela Sverige, att fungera bättre.

Man måste väl säga att jag ligger ljusår efter Socialdemokraternas fantastiska, nästan Marvelaktiga, förmåga att göra snabba vändningar i politiken. Om det är någon som verkligheten har hunnit i kapp är det väl Socialdemokraterna, som så här långt under mandatperioden har lagt om sin politik på i stort sett vartenda område utom ett, fru talman. Det är att det är Arbetsförmedlingen som ska lösa problemet med den alldeles för höga arbetslösheten.

Arbetsförmedlingen är en fantastisk myndighet som gör stora insatser och viktiga åtgärder. Det är en av våra största myndigheter. De ska hantera allt det lagbundna och se till att människor verkligen söker jobb, numera också inom ett bredare område rent yrkesmässigt och geografiskt för att komma till rätta med att människor inte alltid söker de lediga jobb som finns. Där är arbetsmarknadsutbildningarna viktiga. Det handlar om personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Detta är ändå konstitutionellt, och som statsråd får man passa sig, fru talman, så att man inte får en massa kvalificerade KU-anmälningar på sig. Man kan inte gå in och styra över myndigheterna; det är förbjudet i vår

grundlag. Det är viktigt att man är tydlig med att det är riksdagen som stiftar lagarna och regeringen som styr myndigheterna genom regleringsbrev, budget och så vidare.

Men utövändet, att ta fram arbetsmarknadsutbildningar för riktiga yrken – inom service, städ, vvs, som industritekniker eller vad det nu kan vara av alla viktiga uppdrag – som inte minst många privata utbildningsanordnare levererar får man inte slösa med. Man har två uppdrag: se till att utbildningarna håller kvalitet, och se till att de som kommer dit fullföljer utbildningarna. Och de får gärna kombinera dem med förstärkt undervisning i svenska, till exempel via sfi, för att göra sig anställbara.

Det är korrekt att man på ett antal orter med viktiga utbildningar tappade lite tempo, inte minst till följd av att en stor aktör av olika skäl fick ställa in sin verksamhet förra året. Uppdraget är att öka, att få fler kvinnor att gå utbildningarna och att fortsätta hålla hög kvalitet. Det finns ingen annan väg.

Kom dock ihåg att arbetsmarknadspolitik också är utbildningspolitik. Det är viktigt att människor får grundläggande kunskaper i svenska språket och grundläggande basala kunskaper för att vara anställbara. Därför jobbar Arbetsförmedlingen intensivt med att se till att människor kommer ut också i annan utbildning, inte bara i arbetsmarknadsutbildningar.

Anf. 6 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Ett annat sätt att undvika KU-anmälningar är ju att göra de jämställdhetsanalyser som lagstiftningsprocessen erfordrar.

Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Arbetslösheten ökar. Varslen duggar tätt. Byggnadsarbetare, vårdpersonal och butikssäljare får just nu veta att de kanske inte har jobbet kvar. Vad gör då Sverigedemokraterna och Johan Pehrson? Jo, de skär ned kraftigt på de aktiva insatserna, däribland arbetsmarknadsutbildningarna, och de sänker a-kassan för dem som inte har hunnit skaffa nytt jobb inom 100 dagar. Det är oanständigt, och det är sannerligen inte så Sverige en gång byggde sin konkurrenskraft.

Tack för debatten!

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det anständiga är att se till att rusta upp den svenska skolan – grundskolan och gymnasieskolan – så att elever kommer ur skolan med tillräckliga betyg för att jobba, försörja sig själva och bidra vid bygget av Sverige.

Arbetsförmedlingens olika insatser är fortsatt väldigt viktiga. Budgeten omfattar som bekant över 90 miljarder på det här området, inklusive a-kassan. Den är till för att ge skydd och hjälpa människor. Vi ställer upp med möjligheter, men vi ställer också krav på individer att själva se till att de kan försörja sig i landet Sverige.

Fortfarande är det ett stort problem att för många är arbetslösa samtidigt som det finns över 100 000 lediga

jobb att söka. Då måste man jobba med kompetens och jobba brett. Beskedet från dem som ansvarar för detta, alltså myndigheten, är att personer har för små kunskaper – ofta i svenska – och för små grundläggande kunskaper, vilket gör att det inte är aktuellt med en arbetsmarknadsutbildning, och att personer de facto inte vill söka de arbetsmarknadsutbildningar som finns.

Bland utbildningsanordnarna, som ofta är privata företag, hittar man en mängd drivkrafter att ordna bra arbetsmarknadsutbildningar för att lösa kompetensutmaningarna. Företag skriker efter kompetens till jobben som behöver utföras. Men det krävs också kvalitet, och därför jobbar vi hårt med att se till att fler människor i Sverige lär sig svenska och får en grundläggande utbildning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:677 om matchningstjänster

Anf. 8 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig vad motivet är till att regeringen i sin budgetproposition föreslår en minskning av anslaget för matchningstjänster med motsvarande 2 miljarder kronor. Vidare har Teresa Carvalho frågat vad jag och regeringen gjort för konsekvensanalys av att Arbetsförmedlingen får minskade anslag 2024 jämfört med 2023 samtidigt som även ambitionerna för de privata matchningsaktörerna minskas kraftigt.

Regeringen bedömer att det finns utrymme för effektiviseringar inom arbetsmarknadspolitiken och avser att prioritera kostnadseffektiva insatser som är arbetsplatsnära och som bidrar till en hög sökaktivitet och övergångar till reguljärt arbete och studier.

De senaste årens utfall visar att anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser har varit högt budgeterat. Medel för program och insatser har inte utnyttjats fullt ut. Samtidigt är anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser 2024 i nivå med Arbetsförmedlingens förbrukning av dessa medel för 2023.

Det är Arbetsförmedlingen som beslutar om vilka insatser som ska ges till vem utifrån vad som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Trots att beräknade nivåer för matchningstjänster för 2024 har minskat i och med budgetpropositionen för 2024 väntas antalet deltagare i insatsen under innevarande år vara i linje med nivåerna under 2023. Det betyder att matchningstjänster fortfarande, vid sidan om lönebidrag, kommer att vara den insats som med marginal omfattar flest arbetslösa bland de insatser som Arbetsförmedlingen förfogar över. Samtidigt bedömer regeringen att det finns utrymme att öka antalet deltagare i andra insatser som till exempel praktik och arbetsmarknadsutbildning.

Fler arbetslösa behöver också utbilda sig inom det reguljära utbildningsväsendet för att få de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Av den anledningen prioriterar regeringen satsningar på fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Det finns även möjlighet för arbetslösa att studera inom det reguljära utbildningsväsendet med aktivitetsstöd. Regeringen har också i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2024 gett myndigheten ett nytt mål som handlar om att myndigheten ska förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden.

Regeringen följer noga Arbetsförmedlingens arbete och utvecklingen av de arbetsmarknadspolitiska insatserna. En mer effektiv, aktiv arbetsmarknadspolitik bidrar till fler övergångar från arbetslöshet till arbete, och det stärker arbetslinjen.

Anf. 9 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! På många sätt är regeringens och Sverigedemokraternas budgetproposition för 2024 en naturlig följd av förra årets budget. Den röda tråden är massiva neddragningar och sänkta ambitioner på jobbpolitiken, trots att arbetsmarknaden nu viker nedåt. Ett inslag är dock nytt, nämligen Johan Pehrsons aviseringar gällande de privata matchningstjänsterna.

I SD-regeringens första budgetproposition, alltså budgeten för 2023, drog man ned på arbetsmarknadspolitiken med miljardbelopp. Det gällde framför allt anslaget 1.3 där de aktiva insatserna inklusive de privata matchningstjänsterna finns. De privata matchningstjänsterna pekades ut som en verksamhet som skulle fredas från neddragningarna. De skulle tvärtom utökas.

I sin nästa budgetproposition, alltså den för innevarande år, 2024, har arbetsmarknadsministern uppenbarligen tänkt om i just den här delen. Återigen finner vi kraftiga besparingar på jobbpolitiken i allmänhet och de aktiva verktygen för att få fler arbetslösa i arbete i synnerhet. Men den här gången pekas de privata matchningstjänsterna specifikt ut som något som det ska sparas på. Någon närmare motivering går inte att utläsa. Med anledning av den kovändningen har jag frågat arbetsmarknadsminister Johan Pehrson vad motivet är till att regeringen i sin budgetproposition föreslår en minskning av anslaget för matchningstjänsterna med motsvarande 2 miljarder kronor.

Jag hörde arbetsmarknadsministerns svar här, men ärligt talat vet jag fortfarande inte vad motivet är. Svaret kan sammanfattas med någonting i stil med att det är så det blir. Men grejen är ju att det här inte bara är någonting som blir. Det sker på grund av att Johan Pehrson styr i den riktningen. Johan Pehrson är ansvarig minister och har velat få till den här utvecklingen. Det är inte för mycket begärt att ministern redogör för bevekelsegrunden.

Jag tycker också att frågan är högst befogad eftersom neddragningar på de privata matchningstjänsterna inom arbetsmarknadspolitiken går helt på tvärens med vad arbetsmarknadsministern och de övriga

regeringspartierna sagt, gjort och tyckt fram till för bara några månader sedan.

Arbetsmarknadsministern antyder också att nedskärningarna beror på överskott, men ministern vet ju att det har blivit pengar över från de aktiva insatserna på grund av att regeringen har satt Arbetsförmedlingen på en svältkur som gör att de varken kan eller hinner anvisa arbetssökande till aktiva insatser i tillräckligt hög utsträckning. Det är uppenbarligen en strategi från regeringens sida att kväva jobbpolitiken på det här sättet.

Fru talman! Den röda tråden i regeringens och Sverigedemokraternas jobbpolitik är massiva neddragningar, men på en punkt tycks man ha tänkt om. Det verkar ha flugit lite under radarn. Det handlar om att förra året skulle de privata matchningstjänsterna fredas från neddragningar – men nu är det just dem Johan Pehrson ska spara mest på. Då undrar man ju om regeringen har vaknat upp och insett att privatiseringsivern har gått för långt eller om man skär ned på de privata matchningstjänsterna för att det helt enkelt inte finns mycket annat kvar att spara på.

Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det efterfrågades bevekelsegrunder. Bevekelsegrunden handlar om att hålla hårt i och ta ansvar för de medel som kommer från beskattning av svenska folkets inkomster och som vi använder i den här kammaren. Varenda krona som vi använder i arbetsmarknadspolitiken har svenska folket slitit ihop. Människor har gått till jobbet och betalat in skatt, och de förväntar sig att de här 90 miljarderna används på ett bra sätt.

Fru talman! Med det sagt är vi övertygade om att det är en bra arbetsmarknadspolitik att styra resurser till yrkesvux och yrkeshögskola. Det är någonting som efterfrågas stort av de företag, offentliga arbetsgivare och organisationer som behöver nya duktiga medarbetare. Då ska vi ställa upp med möjligheter. Det är det som är Arbetsförmedlingens uppdrag.

Under den socialdemokratiska regeringen genomfördes rätt stora skattesänkningar på arbete. Jag var själv en bidragande orsak till dem, och jag tror förvisso att de bidrar till att det blir fler jobb. Men det var också så att det skedde stora förändringar på Arbetsförmedlingen under den socialdemokratiska regeringen. En av dem var att man tillskapade systemet med privata aktörer som kan ha aktiv matchning och aktiv rustning. Den verksamheten ligger på en väldigt hög nivå, och den fortsätter i år att ligga på samma höga nivå som förra året.

Det är en korrekt beskrivning att vi tänker oss att den här insatsen kan byggas ut ännu mer när vi vet mer om effektiviteten i den. Det fortsätter att vara en hög nivå. Vi ser också ett behov av att noga se hur de här resurserna används effektivt, rättssäkert och korrekt i enlighet med avsikten med en insats av den här typen; det är fortsatt den näst största. Men vad jag förstår är Teresa Carvalho emot den här insatsen. Eller är hon för

den? Man får vara försiktig så att man inte använder begreppet krokodiltårar. Jag vet inte vem är det ni gråter för. Då vänder jag mig inte till fru talmannen utan till interpellanten.

Anf. 11 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att berömma arbetsmarknadsminister Johan Pehrson. Han säger att de här besparingarna på de privata matchningsaktörerna beror på respekt för skattebetalarnas pengar. Mycket bra! Det var nästan ett tydligare och bättre svar än vad jag hade väntat mig.

Jag vill också tydliggöra att min fråga inte alls är föranledd av något slags oro över att regeringen skär ned på de privata matchningsaktörerna. Som socialdemokrat är jag inte kritisk till att man sparar in på det här. Men vårt alternativ är att samtidigt ta tillbaka kontrollen och göra mycket mer i egen regi för att rusta arbetslösa med de kompetenser och färdigheter som behövs för att fler ska komma i arbete och även ställa krav.

Det som Sverigedemokraterna och regeringen gör är inte att lägga om politiken utan bara att skära ned. Det blir varken hackat eller malet med Johan Pehrson. Det blir ingenting. Att man inte gör någonting när arbetslösheten stiger kommer att bidra till att Sverige står sämre rustat när det vänder igen. Det är dålig politik, fru talman.

Jag tycker inte heller att ministern riktigt svarar på frågan om det här beror på att det inte finns mycket annat att spara på. Men det är väl helt enkelt snarare så att anledningen är att det inte riktigt känns rätt i magen att ösa mer pengar över de privata matchningstjänsterna.

Låt mig då testa en annan teori, som kanske passar in lite bättre. Kan det vara så att den här kovändningen beror på att Arbetsförmedlingens internrevision har visat att någonstans mellan 140 och 400 miljoner kronor betalas ut felaktigt till matchningsföretagen?

Varför kovänder regeringen och börjar spara på de privata matchningstjänsterna? Det var min inledande fråga. Jag vill sammanfatta några alternativ. Beror det på att högern har insett att privatiseringsivern har sina avigsidor? Beror det på att regeringen har skurit ned så kraftigt på arbetsmarknadspolitiken att det inte finns mycket annat kvar att spara på? Eller beror det på att man har tagit till sig av Arbetsförmedlingens granskning, som visar att väldigt mycket pengar betalas ut felaktigt till de privata matchningsföretagen?

Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Där kom det. Ta tillbaka kontrollen! Det var ju en favoritslogan för Torypartiet i Storbritannien för några år sedan. Ta tillbaka kontrollen! Jag hoppas att alla som läser detta, lyssnar på detta eller på annat sätt tar del av den här debatten förstår att "ta tillbaka kontrollen", när Teresa Carvalho säger det, handlar om att det är Socialdemokraterna som ska bestämra över människors liv.

Jag, regeringen och Liberalerna vet att företag också kan spela en roll när det gäller att leverera viktiga tjänster åt medborgarna eller det offentliga enligt uppdrag och se till att man använder resurserna effektivt. Vi hade nyss en interpellationsdebatt om arbetsmarknadsutbildningar. Då sjöng Teresa Carvalho i stort sett Höga Visan om hur fantastiskt bra de är, och de bedrivs nästan uteslutande av företag – företag som gör bra saker.

Med det sagt finns det stora skillnader mellan oss. "Ta tillbaka kontrollen" betyder för mig att ge möjligheter, upprätta regelverk och sedan kontrollera. Jag tror att det sker fel och fusk. Det kan ske ren organiserad brottslighet inom såväl offentlig verksamhet som privat verksamhet. De personer som begår denna brottslighet ska vi göra vad vi kan för att göra det svårt för genom att upprätta tuffa regelverk. Sedan ska vi jaga dem. Vi ska driva ut alla typer av personer och företrädare som oavsett verksamhetsform begår brottsliga handlingar och borde ägna sig åt något helt annat, till exempel att vara inlåsta i vissa fall. Det är en skillnad mellan oss.

En annan skillnad gäller begreppet arbetsmarknadspolitik, som för Socialdemokraterna innebär att Arbetsförmedlingen alltid ska ha ännu mer resurser. Vi behöver inte vara ett dugg hemliga med det. Socialdemokraterna menar att Arbetsförmedlingen ensam kan lösa de problem som finns på arbetsmarknaden.

Vi menar för vår del att reguljär utbildning är mycket mer avgörande. Det är viktigt att inte tiotusentals unga lämnar skolan utan att vara anställbara. Vi vill se till att människor som kommer till vårt land får läsa sig svenska och snabbt kommer i arbete – eller till reguljär utbildning om det behövs. Det handlar om att ställa upp men också ställa krav. Det är vägen framåt.

Arbetsförmedlingen har också möjligheter att öka kraven, och det har regeringen visat. Jag har nämnt det förut. Det handlar om att se till att personer är beredda att vidga det område där de söker jobb. Man ska söka jobb inte bara där man just nu bor utan även på andra ställen, för det finns lediga jobb i Sverige.

Det är där vi fokuserar. Rusta och matcha har bidragit på många sätt, och vi utvärderar nu detta. Vi följer noga den granskning som Arbetsförmedlingen gör och som jag inte kan föregripa men också det som andra aktörer har levererat. Jag hade så sent som i veckan ett möte med just dessa aktörer för att se till att det fungerar ännu bättre.

Slutligen, fru talman: Nivån ligger kvar och är lika hög som förra året.

Anf. 13 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Om man vill jämföra Socialdemokraternas och regeringens budgetar för den reguljära utbildningen får man jättegärna gå in i våra budgettabeller och jämföra. Man kommer då att se att det inte är så att regeringen prioriterar detta mer än vi socialdemokrater gör utan tvärtom.

Men nu är det inte det som debatten handlar om, utan den handlar om arbetsmarknadspolitik. Men i

vanlig ordning försöker arbetsmarknadsministern att smita undan från att diskutera just arbetsmarknadspolitik. Skillnaden mellan oss som arbetsmarknadsministern försöker redogöra för är inte helt korrekt beskrivet, vill jag dock tillägga.

Om vi nu är överens om att vi inte ska acceptera att pengar läcker ut felaktigt är skillnaden att vi socialdemokrater är beredda att göra någonting åt det, någonting verkningfullt, och inte bara säga att vi inte accepterar det och att vi ska bygga ut svindyra kontrollmekanismer. Det handlar om att faktiskt ta tillbaka kontrollen och att göra mer i egen regi.

För oss socialdemokrater innebar januarisamarbetet med bland annat Liberalerna en hel del positivt men också smärtsamma kompromisser, och då inte minst på arbetsmarknadsområdet. De privata matchningsföretagen kan vara, som svar på arbetsmarknadsministerns fråga, ett bra komplement riktat till vissa grupper. Men för de allra flesta är det helt andra insatser som behövs, rustande insatser.

Privatiseringsivern inom arbetsmarknadspolitiken har lett fram till den situation vi ser nu i dag, som i det närmaste kan liknas med vilda västern. Det är felaktiga utbetalningar och bonusar på bekostnad av otillräcklighet och otillgänglighet. Det är fusk och fiffel i stället för träffsäkra och behovsprövade insatser.

Politiken behöver ta tillbaka kontrollen. Jag skäms inte ett dugg för att säga det.

Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det talas om att ta tillbaka kontrollen. Det görs ingen reflektion här över att detta är ett begrepp som användes av de partier som ville föra Storbritannien ut ur Europeiska unionen. Det har lett till en tågkrasch för välståndet, välfärden och för människors möjligheter att kunna leva ett gott liv i Storbritannien. Det är en retorik som är häpnadsväckande. Jag vill bara få det till protokollet, fru talman.

Den här interpellationen handlar om de privata matchningsaktörerna. Regeringen är tydlig med att vi behåller den nivå som det var året. Det har funnits aviseringar om att det skulle öka.

Vi tittar noga på effektiviteten i upphandling av privat verksamhet, i det här fallet med LOU. Vi ser på det nogsamt, så att allting ska vara korrekt. Vi är noga med att det ska vara korrekt när det är saker som utförs av offentlig myndighet eller av Arbetsförmedlingen själv.

Det står inte i någon motsats. Skillnaden är att Socialdemokraterna är emot de aktörerna, men är i den här interpellationen väldigt oroade över att det inte sker en kraftig ökning. Jag förstår inte riktigt det.

Resurserna vi använder flyttar vi i stället över till väl beprövad och väl beforskad utbildning som till exempel yrkesvux, inte sällan i kombination med sfi. Där gör vi stora underlättande insatser för att kombinera den här typen av utbildning med just sfi, kombinationsutbildningar.

Det gäller inte minst yrkeshögskolan, som har en väldigt bra träffsäkerhet. Där finns också många privata aktörer som gör stora insatser för att fylla kompetensgapet. Jag välkomnar dem. Men jag lovar att vi också tittar på att myndigheterna som lyder under regeringen inte heller begår några fel och att pengarna används effektivt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:607 om Västsahara

Anf. 15 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om jag kommer att ta initiativ så att FN-sändebudet Staffan de Mistura kan utföra sitt uppdrag för att garantera Västsaharas rätt till självständighet och frihet, om Sverige kommer att agera så att folkomröstning om Västsahara kommer till stånd och om jag avser att verka för att FN-styrkan Minurso får i uppdrag att övervaka de mänskliga rättigheterna.

Vidare har Johnsson Fornarve frågat mig om jag har för avsikt att se till att tydliga svenska riktlinjer utarbetas till företag om att avråda från att investera på ockuperat område i enlighet med folkrätten och om jag kommer se till att Sverige står fast vid tidigare ställningstaganden angående att handelsavtal mellan EU och Marocko inte ska inkludera det ockuperade Västsahara.

Jag vill understryka att regeringens uppfattning är att frågan om Västsaharas status endast kan avgöras genom en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning i enlighet med folkrätten, inklusive FN:s säkerhetsrådsresolutioner. En politisk lösning på Västsaharafrågan skulle vara positivt för både stabiliteten och den ekonomiska utvecklingen i regionen.

En folkomröstning om Västsaharas status har inte kunnat hållas eftersom parterna inte kunnat komma överens om vilka som ska ha rätt att delta i en sådan folkomröstning. Regeringen stöder FN-sändebudet Staffan de Misturas ansträngningar att få till stånd en politisk lösning på Västsaharafrågan inom ramen för den FN-ledda processen. Jag träffade honom personligen i mars förra året och underströk vårt stöd till processen.

När det gäller frågan om Minursos mandat kan nämnas att tidigare initiativ från medlemmar av FN:s säkerhetsråd för att utöka mandatet med en MR-komponent inte funnit stöd i FN:s säkerhetsråd. Det är positivt att FN:s säkerhetsrådsresolution 2703 (2023) om förnyat mandat för Minurso betonar vikten av att förbättra situationen för mänskliga rättigheter i Västsahara och flyktinglägren i Tindouf.

Många svenska företag arbetar aktivt för att bidra till de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 och har åtagit sig att följa FN:s Global Compacts

grundläggande principer. Regeringen har en tydlig förväntan på svenska företag att agera hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö, klimat och korruptionsbekämpning.

Företagens verksamhet ska inte orsaka, bidra eller vara kopplade till övergrepp eller kränkningar av mänskliga rättigheter oavsett var de verkar. Det gäller självklart även i Västsahara. Företagen ska följa rådande lagar, men regeringen förutsätter även att svenska företag beaktar internationella riktlinjer.

När det gäller frågan om EU:s handelsavtal med Marocko inväntas resultatet av en pågående EU-rättslig process med bärning på handel i förhållande till Västsahara. EU-domstolens dom beräknas komma under hösten 2024.

Regeringen avser att fortsätta att verka för en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på frågan om Västsaharas status, i enlighet med folkrätten inklusive FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Vår ambassad i Rabat reser återkommande till Västsahara och träffar bland annat även representanter från Minurso och civilsamhällets organisationer. Ambassaden i Alger besöker även regelbundet flyktinglägren i Tindouf.

Sverige är en av de största givarna av kärnstöd till World Food Program och UNHCR som är de två största FN-organen med verksamhet i flyktinglägren i Tindouf. Sveriges humanitära stöd därutöver till lägren för 2024 uppgår till 10 miljoner kronor och kanaliseras genom Sida.

Anf. 16 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret på min interpellation!

I skuggan av kriget i Ukraina och Gaza fortsätter Marockos illegala ockupation av Västsahara som nu pågått i 49 år. Det är en ockupation som strider mot folkrätten, FN:s vilja och som prövats av den internationella domstolen i Haag.

I samband med Marockos anfallskrig tvingades en stor del av västaharierna på flykt till flyktingläger i Saharas öken där de fortfarande lever under svåra förhållanden. 90 procent lider av matbrist och vart tionde barn av akut undernäring. Behovet av bistånd är akut.

De västaharier som bor kvar i den ockuperade delen av landet utsätts för ständiga trakasserier och förföljelse. Amnesty International belyser i sin årsrapport flera fall av tortyr, våldtäkter och isolering av fredliga demonstranter. Demonstrationer slås blodigt ned, och aktivister övervakas genom spionverktyg som det kontroversiella Pegasus.

Situationen har förvärrats ytterligare efter att vapenvilan bröts av Marocko i november 2020. Det var en vapenvila som slöts 1990 efter att parterna, det vill säga Polisario och Marocko, kommit överens om att hålla en FN-ledd folkomröstning om landets självständighet. Det är en folkomröstning som ännu inte ägt rum på grund av Marockos sabotage.

Det är bra att ministern understryker att Sverige står upp för folkrätten och respekterar FN-processen, men jag hör inte ministern säga att han står upp för Västsaharas rätt till självbestämmande. Det är ju så att säga kärnan.

Västsahara är illegalt ockuperat av Marocko och har rätt till självständighet. Det är Marocko som har saboterat så att folkomröstningen inte har kunnat hållas, och man har fortsatt att sabotera. Nu krävs att världssamfundet sätter betydligt hårdare press på ockupationsmakten för att den utlovade folkomröstningen ska komma till stånd. Jag hoppas att regeringen agerar mer aktivt i EU och i FN men också i bilaterala kontakter med Frankrike, Spanien och inte minst Marocko. Det är hög tid att världens sista koloni äntligen får sin frihet.

När det gäller Minursos mandat borde det vara ett bra tillfälle att återigen lyfta frågan efter att FN:s representant för Västsahara äntligen besökt den ockuperade delen av landet. Det är minst sagt anmärkningsvärt att Minurso som enda FN-styrka inte har rätt att övervaka de mänskliga rättigheterna.

Ett annat tydligt exempel på hur Marocko försöker försvåra processen angående Västsaharas självständighet är att man utnyttjar sitt nya ordförandeskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter för att rättfärdiga sin illegala ockupation, något som bevisar hur olämpligt valet av ordförandeland var. Frågan är: Har Sverige motsatt sig Marockos ordförandeskap? Det borde inte vara möjligt för en ockupationsmakt att inneha posten som ordförande i FN:s råd för de mänskliga rättigheterna, och Marocko är ett land som systematiskt bryter mot just de mänskliga rättigheterna.

Det är bra att de svenska ambassaderna i Algeriet och Marocko besöker lägren och den ockuperade delen av Västsahara. Det skulle vara av stort intresse att få ta del av rapporterna från besöken.

Världssamfundet har hittills misslyckat med sitt uppdrag. Marockos ockupation och plundring av landets råvaror kan fortgå – en plundring som är grundorsaken till ockupationen. Ministern svarar att han förlitar sig på att svenska företag följer principer och regler. Det är naturligtvis bra, men det finns faktiskt exempel på att svenska företag har investerat i det ockuperade Västsahara. Det behövs alltså tydligare riktlinjer för vad som gäller investeringar på ockuperat område.

Anf. 17 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! För Sveriges säkerhet och stabiliteten i omvärlden är det avgörande att den regelbaserade världsordningen, folkrätten och respekten för FN-stadgan upprätthålls. Det spelar ingen roll om det är Ukraina eller något annat land som vi pratar om. Det gäller således självklart också i relation till Västsahara.

Västsahara utgör en avkoloniseringsfråga inom FN; där är jag och Lotta Johnsson Fornarve helt överens. Den internationella domstolen antog ett rådgivande yttrande om områdets status 1975. Det innebär att världssamfundet inte erkänner Marockos anspråk

på suveränitet över territoriet. Sverige och EU fortsätter att stödja en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning i fråga om Västsahara i enlighet med folkrätten, inklusive FN:s säkerhetsråds resolutioner.

Detta är också något som jag lyfter i mina bilaterala kontakter med såväl Marocko som Algeriet. FN:s sändebud för Västsahara Staffan de Mistura har en viktig uppgift härvidlag, och som tidigare nämnts stöder regeringen hans ansträngningar för att få till stånd en politisk lösning.

Liksom Lotta Johnsson Fornarve anser även jag att det ska stå FN-sändebudet fritt att besöka de länder och de platser som han önskar inom ramen för sitt mandat. Att sändebudet löpande genomför informella och bilaterala konsultationer med olika aktörer, inklusive besök i regionen, är något som den svenska regeringen välkomnar, och det utgör en viktig del i uppdraget. En annan viktig del av uppdraget utgörs av de budskap som han sänder om att alla berörda parter har ett ansvar för att framsteg ska kunna göras i processen mot politisk lösning.

Som ett led i att stödja de Misturas viktiga arbete och uppdrag inbjöds han under det svenska ordförandeskapet i EU i maj förra året till Stockholm för att träffa representanter för samtliga EU:s medlemsstater, som då hade samlats för möte om Mellanöstern och Nordafrika, inklusive situationen i Västsahara. Det var ett viktigt tillfälle för en längre diskussion och utbyte av tankar och erfarenheter gällande situationen i Västsahara.

Jag fick själv möjlighet att träffa Staffan de Mistura några månader tidigare under hans besök i Stockholm. de Mistura, med över 40 års erfarenhet i diplomatins tjänst, delade med sig av erfarenheterna av sitt uppdrag och sina värdefulla kunskaper om läget på marken och om situationen för västsaharierna. Då, för drygt ett år sedan, framförde jag samma budskap som jag gör i den här kammaren i dag, nämligen att Sverige fortsatt stöder FN:s arbete för en lösning på Västsaharafrågan grundad i folkrätten, inklusive FN:s säkerhetsråds resolutioner. Detta tål att upprepas

Anf. 18 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för förtydligandet!

Mycket av det utrikesministern nu säger håller jag med om. Men jag hör inte att ministern säger att Västsahara har rätt till självbestämmande. Jag skulle vilja höra ministern uttrycka det, för det är otroligt viktigt. Det är ju detta som hela den här processen handlar om.

Jag är också helt övertygad om att Staffan de Mistura är helt rätt person för uppdraget, men det är ett väldigt svårt uppdrag, för Marocko är så knepigt att ha att göra med. Det är ju Marocko, inte Polisario, som hela tiden har saboterat för en folkomröstning, och man fortsätter att sabotera. Det är också Marocko som har brutit vapenvilan. Det pågår nu ett lågintensivt krig i området, något som egentligen ingen önskar. Det är

alltså Marocko som man måste sätta press på. Man måste vara tydlig med det.

Marocko är en brutal ockupationsmakt, vilket även bekräftas av Human Rights Watch, som har dokumenterat flera fall av misshandel av aktivister på gatan eller i häktet och även rättegångar med falska anklagelser mot aktivister som lett till långa fängelsestraff. Steven Zunes, professor i politik vid universitetet i San Francisco som just nu besöker Sverige säger: ”Jag har varit i många länder, men aldrig sett en värre polisstat än Marocko-ockuperade Västsahara.”

Marockos ockupation av Västsahara är lika illegal som Rysslands ockupation av delar av Ukraina eller Israels ockupation av Palestina. Ett oerhört tungt ansvar vilar på världssamfundet att bidra till att lösa konflikten. Jag hoppas verkligen att Sverige kan ta en ännu mer aktiv roll i det arbetet.

Västsaharas stora naturresurser, främst fosfat och fisk, är en av de främsta anledningarna till Marockos ockupation av landet. Sedan decennier har de enorma vinsterna från försäljningen av västsahariska naturresurser hamnat i marockanska fickor.

EU-domstolen har under årens lopp i flera separata domar slagit fast att EU inte kan låta västsahariska varor ingå i handelsavtalet mellan EU och Marocko. Den enkla anledningen är att Västsahara inte tillhör Marocko och att Marocko därmed inte har något rätt till Västsaharas råvaror. Trots dessa domar har EU valt att nonchalera sin egen domstols beslut och låtit den olagliga stölden av västsahariska varor fortsätta. Europeiska fiskebåtar har kunnat fortsätta länsa den västsahariska kusten på fisk.

Sverige har dock faktiskt ställt upp för folkrätten här och som enda land röstat nej till fiskeavtalet, och det är hedervärt. Jag hoppas verkligen att Sverige håller fast vid detta principfasta och tydliga ställningstagande att EU inte ska ingå avtal med Marocko som inkluderar det ockuperade Västsahara.

Svenska företag och investerare ska inte bidra till att plundra eller investera i det ockuperade Västsahara på ett sätt som bidrar till att legitimera ockupationen, men vi har tyvärr sett att det har funnits investerare och företag – jag vill inte nämna namn – som faktiskt har investerat i det ockuperade Västsahara. Norge har utarbetat tydliga riktlinjer gentemot företag och investerare för att tydliggöra vad som gäller Västsahara. Jag tycker att det vore väldigt bra om Sverige kunde utarbeta liknande tydliga riktlinjer som klargör att det strider mot folkrätten att investera på ockuperad mark.

Jag hoppas också att Sverige på ett tydligare sätt kan gå i spetsen för att FN och EU agerar med kraft gentemot Marocko och ser till att den utlovade folkomröstningen kommer till stånd, liksom att man också agerar kraftfullt i FN för att Minurso ska få rätt att tala med den västsahariska befolkningen i den ockuperade delen av Västsahara och dokumentera brott mot de mänskliga rättigheterna. Det får de nämligen inte göra i nuläget.

Anf. 19 Utrikesminister TOBIAS
BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Ja, det är helt korrekt, som interpellanten säger, att läget på marken i Västsahara kännetecknas av spänningar och av en låg intensitet av fientlighet mellan Marocko och Polisario.

FN-missionen Minurso har sedan 1991 ett viktigt uppdrag att förbereda en folkomröstning om Västsaharas självständighet eller införlivande i Marocko. Sverige stöder Minursos arbete. Den här veckan genomförde vår ambassad i Rabat tillsammans med representanter från UD ett besök i Västsahara. De träffade bland annat representanter för Minurso för att på plats ta del av hur förhållandena ser ut på marken.

Säkerhetssituationen i delar av Västsahara är dålig. Det förekommer kränkningar av mänskliga rättigheter. Yttrandefrihet, mötes- och demonstrationsfrihet samt rätten till privatliv är begränsade. Journalister är särskilt drabbade, och godtyckliga frihetsberövanden förekommer. Situationen är med andra ord oroande.

Samtidigt fortgår Minursos viktiga arbete, och även om situationen på marken har förbättrats finns det en risk för eskalering. I Minursos mandat betonas vikten av att förbättra situationen för mänskliga rättigheter i Västsahara och i flyktinglägren i Tindouf, och det är något som regeringen välkomnar.

Sverige fortsätter att vara en stark röst och aktör för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter och är engagerat i det internationella arbetet för att främja skyddet av försvarare av dessa rättigheter. I den senaste rapporten om Västsahara från FN:s generalsekreterare finns det uppgifter om att kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter inte har kunnat genomföra besök i Västsahara. Detta är beklagligt.

Oberoende och opartisk informationsinhämtning är nödvändigt för att bevaka situationen när det gäller mänskliga rättigheter i Västsahara, och det är viktigt att parterna samarbetar med det internationella samfundet för att garantera att de mänskliga rättigheterna respekteras, utifrån parternas skyldigheter under internationell rätt.

Vad gäller situationen i flyktinglägren kan jag nämna att vår ambassad i Alger i november förra året deltog i FN:s flyktingorgans, UNHCR:s, givarbesök i dessa läger. Situationen för flyktingarna är mycket svår. Det är mycket höga lufttemperaturer och brist på vatten. Möjligheterna till försörjning är dåliga. Mellanöstern och Nordafrika är som bekant en av de mest utsatta regionerna när det gäller ökade temperaturer och torka. Ökad klimatpåverkan påverkar bland annat livsmedels-, energi- och vattenförsörjning negativt.

De höjda livsmedelspriserna i världen, till följd av covid-19-pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina, har försvårat möjligheterna för UNHCR att ge tillräckligt med stöd inom ramen för de medel som FN förfogar över.

Beroendet av humanitärt stöd bedöms dessutom kvarstå i avsaknad av en lösning av konflikten, vilket ju bara ytterligare understryker behovet av att detta kan komma till stånd. De svenska kärnstöden till FN:s

flyktingorgan, UNHCR, och till FN:s livsmedelsprogram, World Food Programme, är viktiga liksom vårt humanitära stöd till flyktinglägren i Tindouf i Algeriet. Det handlar ytterst om att tillgodose grundläggande behov i en mycket svår miljö.

Anf. 20 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar! Jag tycker att mycket av det ministern säger faktiskt är väldigt klokt, och jag håller med om mycket. Men jag vill ha ett ännu tydligare ställningstagande om regeringen verkligen står upp för Västsaharas självständighet. Jag skulle vilja höra ministern uttrycka det. Sedan efterlyser jag rapporterna från ambassaderna om besöken i både ockuperade Västsahara och flyktinglägren.

Precis som ministern har jag en djup oro för situationen i de västsahariska flyktinglägren. Den är, som jag sa tidigare, akut. Nu är jag lite orolig för att biståndet kommer att minska med tanke på att Sverige minskar biståndet till FN:s kärnverksamhet. Det är oroligt. Men det är en annan debatt, tror jag.

När det gäller de svenska företagens investeringar på ockuperat territorium är det uppenbart att det skulle behövas tydligare riktlinjer. Många företag efterfrågar detta också. De vill göra rätt. Vi skulle behöva riktlinjer liknande dem som Norge har för att tydliggöra vad som gäller för investeringar på ockuperat område.

Jag hoppas verkligen att Sverige på ett ännu tydligare sätt står upp i FN och i EU och kämpar för Västsaharas rätt till självbestämmande och att den folkomröstning som man kom överens om redan 1990 äntligen får komma till stånd. Sverige skulle kunna gå i spetsen. Det handlar om att vi sätter hårdare press på Marocko, för det är nödvändigt, och att vi agerar ännu tydligare för att Minurso ska få rätt att bevaka de mänskliga rättigheterna.

Vi skulle också kunna bidra till att stärka västsahariernas ställning genom att erkänna Västsahara enligt det beslut som togs i riksdagen 2012. Det skulle vara en stor framgång för västsaharierna.

År 1975 fanns det två europeiska kolonier kvar: Portugals Östtimor och Spaniens Spanska Sahara. Östtimor fick sin självständighet 1999, men Västsahara väntar fortfarande. Det vilar ett mycket tungt ansvar på världssamfundet att lösa konflikten, och Sverige kan spela en viktig roll.

Anf. 21 Utrikesminister TOBIAS
BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, interpellanten Lotta Johnsson Fornarve, för en bra debatt! Låt mig återkomma till frågan om handel i förhållande till Västsahara.

Svenska företag har ett starkt engagemang för hållbarhet, jämställdhet och socialt ansvarstagande. Regeringen är i den nya utrikeshandelsstrategin, som beslutades i december förra året, tydlig med att svenska företag förväntas följa OECD:s riktlinjer om ansvarsfullt företagande för multinationella företag och FN:s vägledande principer för företagande samt mänskliga rättigheter. FN har även tagit fram en viktig vägledning

för hur företag bör agera i särskilt svåra kontexter, inklusive konfliktområden. Här ingår konflikter som den i Västsahara. Dessa riktlinjer är tydliga, och regeringen förväntar sig att svenska företag följer dem.

Regeringen följer också den pågående EU-rättsliga processen med bäring på handel i förhållande till Västsahara. Frågan gäller, som vi känner till, de jordbruks- och fiskeripartnerskapsavtal mellan Marocko och EU som i tidigare domar har ogiltigförklarats av folkrättsliga skäl med hänvisning till brister i att säkerställa det västahariska folkets samtycke. Domarna har överklagats, och en ny dom väntas under hösten. Sverige, liksom övriga EU, kommer givetvis att studera domen noga när den kommer och då ta ställning till den.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis upprepa att regeringen fortsätter att stödja en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning av frågan om Västsahara i enlighet med folkrätten, inklusive FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Det är regeringens tydliga politik på detta område.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:647 om terroristlistning av IRGC

Anf. 22 Utrikesminister TOBIAS
BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Alexandra Völker har frågat mig om jag och regeringen arbetar för att skapa enighet inom EU för att lista det islamiska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation och hur jag och regeringen arbetar för att uppfylla det tillkännagivande som antogs av en samlad riksdag.

Som jag har svarat tidigare i flera riksdagsfrågor och interpellationer i denna fråga har regeringens uppfattning hela tiden varit att Sverige ska verka för kraftfullast möjliga linje mot den iranska regimens förtryck inom ramen för EU-enighet.

När det gäller vår i riksdagen förankrade linje, det vill säga att verka för EU-enighet för att terroristlista IRGC, bedriver Sverige ett sedvanligt diplomatiskt arbete för att driva denna fråga. Vi har bland annat tagit upp vårt stöd för en listning vid utrikesministermötet den 22 april, liksom i Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (Kusp) och i Ständiga representanternas kommitté (Coreper). Vi har även konsulterat andra medlemsstater i frågan för att kontinuerligt följa upp de politiska och juridiska förutsättningarna för att ta frågan vidare. Den höge representanten Josep Borrell aviserade i samband med det informella utrikesministermötet den 16 april sin avsikt att ge rådets rättstjänst i uppdrag att åter titta på de rättsliga förutsättningarna för en terroristlistning av IRGC. Fortsatt är bedömningen att det nödvändiga breda stödet saknas inom EU för just en sådan terroristlistning.

Jag vill samtidigt i dag betona här i kammaren att EU har agerat mycket kraftfullt mot Iran. Det finns sedan mer än ett decennium tillbaka sanktioner mot hela

revolutionsgardet på grund av dess del i Irans kärntekniska program. Det ger oss flera effektiva verktyg, exempelvis frysning av tillgångar och inreseförbud i EU. Ett flertal enheter och individer inom revolutionsgardet är dessutom listade under sanktionsregimen med anledning av den försämrade situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran.

Den senaste utvecklingen med Irans missil- och drönarattack mot Israel, som kraftfullt fördömts av Sverige och EU, ger anledning att överväga ytterligare skärpta sanktionsåtgärder mot Iran. Denna diskussion pågår inom EU, och Sverige deltar i den.

Anf. 23 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret. Det stämmer mycket väl att utrikesministern har fått svara på den här frågan i flera interpellationsdebatter tidigare, och det är ju för att vi är många som inte är fullt nöjda med hur regeringen har hanterat frågan.

Vi har varit tydliga med hur beklagligt vi tycker att det är att regeringen inte drev den här frågan inför och under EU-ordförandeskapet. Men efter hårt arbete från oppositionen ställde sig för nästan ett år sedan ändå en enad riksdag bakom tillkännagivandet om att regeringen ska verka för att skapa enighet bland EU:s medlemsländer för att terrorlista revolutionsgardet IRGC. Det var ett otroligt viktigt beslut från en samlad riksdag, och jag är också glad att se att det finns ett stort engagemang här i kammaren i dag.

Att vi fortsätter att driva på den här frågan är för att vi tycker att det är så otroligt viktigt. Revolutionsgardet, som ju är den iranska regimens väpnade gren, bedriver terror mot såväl den egna befolkningen i Iran som mot människor utanför Iran. Bara nu i dagarna har regimen utfärdat en dödsdom mot rapparen Toomaj Salehi som med sin musik beskrev och uttryckte kritik mot den iranska regimens förtryck. För detta har han nu dömts till döden av samma regim.

Vi ser också gång på gång hur Iran använder kidnappning som metod, hur de frihetsberövar utländska medborgare på godtyckliga grunder och hur den som av regimen betraktas som iransk medborgare och som bedriver motstånd mot regimen riskerar att inte bara bli tillfångatagen på iransk mark. Vi har flera gånger sett hur Iran har tagit politiska motståndare utanför landets gränser och fört dem till Iran, där de i värsta fall har ställts inför det oåterkalleliga dödsstraffet. Nu ser vi också hur Iran agerar i Mellanöstern.

Det är bra att regeringen har lyft frågan om terroristlistning vid de tillfällen som utrikesministern tar upp i sitt svar. Det är också mycket glädjande att Borrell har aviserat sin avsikt att ge rådets rättstjänst i uppdrag att åter titta på de rättsliga förutsättningarna för att terrorlista revolutionsgardet.

Fru talman! Utrikesministern nämner i sitt svar att det sedan mer än ett decennium finns sanktioner mot hela revolutionsgardet på grund av dess delaktighet i Irans kärntekniska program, att flera enheter och individer inom revolutionsgardet är listade under

sanktionsregimen med anledning av den försämrade situationen för mänskliga rättigheter och att ”den senaste utvecklingen med Irans missil- och drönarattack mot Israel ... ger anledning att överväga ytterligare skärpta sanktionsåtgärder mot Iran”.

Alla de exempel som utrikesministern lyfter i sitt svar visar att Iran och dess väpnade gren revolutionsgardet utgör ett otroligt stort hot, och för mig är detta ytterligare konkreta exempel på varför revolutionsgardet bör terrorlistas.

Därför vill jag fråga utrikesministern: Stöttar regeringen Borrell i hans avsikt att på nytt titta på de rättsliga förutsättningarna? Vad kan Sverige göra för att skapa ett brett stöd inom EU för att terrorlista revolutionsgardet?

Anf. 24 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Att Islamiska revolutionsgardet utför terroristaktioner råder det ingen tvekan om. Dessutom har de aktivt samarbete med organisationer som är terrorlistade, som Hizbollah och Hamas. Även Sveriges riksdag har genom sitt beslut i maj förra året konstaterat att man anser att Islamiska revolutionsgardet är en terroristorganisation.

Däremot har det inom EU funnits svårigheter att lista Islamiska revolutionsgardet som en terroristorganisation på grund av att det finns ett krav på att en rättsvårdande myndighet måste ha fattat ett beslut om att en viss organisation är åtalad eller har fällts för ett terrordåd innan man kan terrorlista den organisationen. Så är reglerna.

Frågan är om en rättsvårdande myndighet har tagit ett sådant beslut när det gäller Irans islamiska revolutionsgarde. I en dom från EU-domstolens tribunal den 30 november 2022, där PKK bestred EU:s terrorlistning av PKK, slår tribunalen fast att behörig myndighet enligt artikel 1.4 i gemensam ståndpunkt 2001/931 inte är begränsat till medlemsstaternas myndigheter utan i princip även kan omfatta myndigheter i tredjeland.

Med andra ord kan en organisation terrorlistas inom EU om ett tredjeland genom sin rättsvårdande myndighet slagit fast att organisationen ifråga har begått terrordåd. Även andra dokument från EU-organ slår fast att ett beslut från en rättsvårdande myndighet i tredjeland kan fungera som underlag för att en medlemsstat inom EU ska inleda en process för att terrorlista en organisation.

Då blir frågan plötsligt om det finns rättsvårdande myndigheter i ett rättssäkert land som har tagit beslut om att Islamiska revolutionsgardet begått ett terrordåd.

Det finns det. I en dom från den 20 maj 2021 slås det fast i Superior Court of Justice i Ontario att Islamiska revolutionsgardets nedskjutning av ett ukrainskt passagerarflygplan den 8 januari 2020 var ett terroristdåd och utgör terroristaktivitet enligt kanadensisk lagstiftning. Vårt att nämna är också att 17 svenskar dog när det flygplanet sköts ned. Sammanlagt omkom 176 personer. Detta var ett av Islamiska revolutionsgardets många terrordåd.

I det här fallet beslutade en kanadensisk rättsvårdande myndighet att peka ut Islamiska revolutionsgardet som förövare samt bedömde att deras handling var ett terrordåd. Såvitt jag vet är Kanada ett rättssäkert land, och därmed har Sverige en grund att inleda en process för att terrorlista Islamiska revolutionsgardet som en terroristorganisation. Frågan är om man vill göra det.

Det är också en tolkningsfråga. Det finns tydliga fall likt det i Kanada, där en rättsvårdande myndighet pekar ut just Islamiska revolutionsgardet som en organisation som begått ett visst terrordåd. Men långt innan dess, i april 1997, beslutade en tysk domstol att Irans underrättelseminister Ali Fallahian var ansvarig för mordet på medlemmar av den iransk-kurdiska oppositionen. Dessa mord skedde på tyskt territorium.

Det finns alltså rätt mycket underlag för Sverige för att starta en process inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet som en terroristorganisation. Frågan är om regeringen har en vilja att genomföra detta.

Anf. 25 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är väldigt fascinerande att Socialdemokraterna lyfter just den här frågan när de inte längre sitter i regeringsställning. Om de skulle ha missat det är det nämligen som så att IRGC och förtrycket i Iran inte är något nytt. Det fanns under deras tid i regeringsställning. Gjorde Socialdemokraterna något under den tiden?

Nej. I stället valde de att bjuda in Irans utrikesminister Javad Zarif till Sverige, och Socialdemokraternas dåvarande utrikesminister Ann Linde valde att delta vid firandet av den islamiska republikens nationaldag.

I övrigt har Socialdemokraterna representerat Sveriges muslimska råd, Sveriges Muslimska Förbund, Förenade Islamiska Föreningar i Sverige, Islamiska Förbundet i Stockholm samt en lång rad anslutna underföreningar – allt för att få fler röster.

Fru talman! Jag säger inte att frågan inte är viktig, för det är den. Men jag förstår mig helt enkelt inte på Socialdemokraterna, annat än att man gör allt för att få röster, till exempel gullar med islamister.

Det islamiska revolutionsgardet IRGC är en terroristorganisation som utför fruktansvärda brott mot andra länder och även förtrycker sitt eget folk. Det är en terroristorganisation som är betydande för Hamas och andra terroristorganisationer och som brutalt mördar oskyldiga människor.

Jag förstår att det inte är lätt att terrorstämpla i och med behovet av en samordning i EU. Tyvärr saknas ett brett stöd inom EU för en sådan listning. Detta är en aspekt som vi måste förhålla oss till, även om vi faktiskt vill ta fram trollstaven och terrorlista IRGC.

Vi sverigedemokrater har drivit frågan länge, och vi har flera motionsyrkanden i frågan som behandlas just nu. Vårt yrkande under förra året är en bidragande faktor till riksdagens tillkännagivande om att terrorlista IRGC. Vad har Socialdemokraterna bidragit med?

Nu har vi en regering som försöker att verka för en EU-enighet för att terrorlista IRGC. Det är en regering som aktivt konsulterar andra EU-medlemsstater i frågan. Regeringen har nu tack vare Sverigedemokraterna en riksdagsmajoritet bakom sig vad gäller att terrorlista IRGC, och EU-nämnden har fattat beslut om att driva hårdast möjliga linje. Med detta sagt önskar jag ändå få höra från utrikesminister Tobias Billström hur regeringen driver på i fråga om hårdast möjliga linje.

Anf. 26 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! I likhet med interpellanten skulle jag vilja nämna en av de mer tragiska nyheter vi har fått höra denna vecka, nämligen såklart dödsdomen mot den iranska hiphopartisten Toomaj Salehi. Det är en person som kan ses som en av de främsta symbolerna för frihetskampen mot förtryckarregimen i Iran. Jag hoppas att regeringen gör sitt yttersta för att inte bara förhindra att denna dödsdom verkställs utan för att också kräva hans frisläppande och för att fler inte ska gå samma öde till mötes. Jag kommer att återkommande påminna om hans musik och den modiga frihetskamp som han för många symboliserar. Bara förra året avrättades 853 människor i Iran.

Fru talman! Varför är då terrorlistning av IRGC så viktigt? IRGC är i dag det främsta skyddet för den iranska förtryckarregimen och för att den ska kunna sitta kvar. Det är vår plikt i den fria världen att göra vårt yttersta för att befria det iranska folket från ockupanterna.

Det finns de som hävdar att det här inte är effektivt. Det är felaktigt. IRGC är en enorm organisation med en mängd bulvanföretag och grenar ut i hela världen, även här i Sverige. Sanktioner måste riktas mot samtliga, och de måste föras in i den terrorlistningsmekanism som i dag finns genom EU.

Det är helt enkelt inte sant att enskilda sanktioner riktade mot enskilda personer skulle slå hårdare än sanktioner riktade mot denna organisation. I sådana fall skulle faktiskt resolution 1373, som det här handlar om, helt kunna skrotas. Då skulle man bara kunna rikta sanktioner mot enskilda personer.

Fru talman! Det är såklart bra att Josep Borrell ska undersöka nya möjligheter, som utrikesministern nämnde. Men det behövs egentligen inte. Det finns två sätt att terrorlista, och båda är fullt möjliga. National Assembly of Iranian Jurists har klarlagt detta, och det är bara att gå dit och följa deras instruktioner och läsa vad de säger. Det finns också, precis som Nima Gholam Ali Pour sa i sitt anförande, andra domar, bland annat nedskjutningen av planet där bland annat svenska medborgare avled.

Det är med andra ord viktigt att regeringen driver på i enlighet med det tillkännagivande som riksdagen riktade till regeringen förra året om terrorlistning. Det är också mycket positivt att regeringen driver en betydligt hårdare linje än vad tidigare S-regeringar har gjort.

Med detta sagt, fru talman, vill jag vända mig till Socialdemokraterna. Nu när Socialdemokraterna har

ändrat sig 180 grader i Iranpolitiken, från att ni satt i regeringsställning till att ni har hamnat i opposition, vilka garantier har vi för att ni vid ett eventuellt regeringsskifte inte går tillbaka till den fjäskpolitik som ni drev gentemot den iranska förtryckarregimen? Det är viktigt att vi får igenom en förändring av möjligheterna att rikta sanktioner nu när det finns vissa hinder, även om jag inte ser dessa hinder. Kan Socialdemokraterna hjälpa till att tillsammans med Sverigedemokraterna och Centerpartiet driva igenom ett nytt tillkännagivande om att ändra terrorlistningsförfarandet?

Anf. 27 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för hans närvaro här, och jag tackar interpellanten för en viktig debatt.

Det pågår ett andra kallt krig i världen som den här gången utspelar sig med på ena sidan västvärldens demokratier och på andra sidan Iran, Kina, Ryssland och Nordkorea i maskopi. De försöker kämpa emot oss på olika sätt.

Fru talman! I varje land som hatar demokrati, frihet och att människor lever som de själva vill pågår ett mycket allvarligt förtryck mot den egna befolkningen. I fallet Iran kan man bara konstatera att det är det kanske värsta förtrycket på vår jord just nu. Det iranska folket får inte sammanblandas med den iranska regimen, som det tyvärr ibland kan låta som i debatten om man inte är försiktig med hur orden läggs fram. Det iranska folket vill inte ha den islamistiska regim som styr Iran i dag. Vi måste stötta det iranska folket mot den islamistiska diktaturen. En del i det är att terrorlista IRGC. Om den iranska regimen ska störtas – som det iranska folket vill – behöver det yttersta skyddet för den iranska regimen försvinna, och det är ju IRGC. Med hjälp av terrorlistning går det att komma åt IRGC på ett hårdare, tuffare och bredare sätt än vad enbart sanktioner gör.

Sanktioner är bra, och vi vill såklart rikta fler och tuffare sanktioner mot fler. Men en terrorlistning går hela vägen fram. Den lagstiftning som finns på plats i dag om terrorlistning kan vara komplicerad när man vill terrorlista grupper för vilka det finns ett uppenbart starkt politiskt stöd. Det är ett regelverk som kom till stånd efter terrordåden elfte september. Den här diskussionen understryker också vikten av att modernisera regelverket. Det är något som Liberalerna har tyckt länge och som har beslutats på våra årsmöten.

Fru talman! Irans regim kidnappar människor från andra länder, och landet genomför avrättningar och utfärdar dödsdomar. Iran förtrycker det egna folket, och landet har den värsta terrorregimen som finns på vår planet just nu. Det är klart att varje demokrat måste känna i hela sitt hjärta att man behöver stå på det iranska folkets sida.

Vi behöver vara tuffare mot regimen i Iran. Jag är glad för att den här regeringen går mycket längre och är mycket tuffare mot Iran än vad den tidigare socialdemokratiska regeringen har varit. Jag instämmer i uppmaningarna om att få till stånd en terrorlistning av IRGC.

Anf. 28 Utrikesminister TOBIAS
BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Regeringens uppfattning har hela tiden varit att Sverige ska verka för den mest kraftfulla linjen mot den iranska regimens förtryck inom ramen för EU-enighet. Det är inte korrekt som interpellanten Alexandra Völker försöker göra gällande, att regeringen inte skulle ha gjort detta. Det har tvärtom gjorts konsekvent. Det tydligaste exemplet är naturligtvis att när frågan efter regeringens tillträde för första gången sattes upp på dagordningen i utrikesministerrådet var det första gången på två år som EU över huvud taget diskuterade Iran. Man kan ställa sig frågan vilka ansträngningar som den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde under de två åren – inte några alls, vad jag vet.

Det kan också finnas skäl, fru talman, att fortsätta diskutera frågan om sanktionsåtgärder.

EU har vidtagit flera sanktionsåtgärder mot Islamiska revolutionsgardet i dess helhet liksom mot individer och enheter inom IRGC under andra sanktionsregimer.

Sedan tidigare är direktoratet för intern säkerhet på det iranska ministeriet för underrättelsetjänst, MOIS, samt flera iranska individer som kunnat kopplas till terrordåd listade under EU:s terrorismsanktionsregim.

Det kan också finnas skäl att återvända till förut-sättningarna för en listning under EU:s terrorismsanktioner.

En sådan terrorlistning behöver uppfylla rättsstatens kriterier, och det innebär bland annat att ett beslut om listning kräver enighet bland EU:s medlemsstater, som konstaterar koppling till terrorism enligt nationell lagstiftning. Det kan till exempel handla om ett beslut av polisen att inleda förundersökning eller ett beslut av åklagare att väcka åtal eller att en domstol har utfärdat en fällande dom för terroristdåd eller försök till detta.

Om ett sådant beslut härstammar från en myndighet i tredjeland måste även grundläggande krav på rätten till försvar och ett effektivt rättsskydd uppfyllas. Rådet måste också verifiera att händelserna som ligger till grund för listningen inte inträffat alltför långt tillbaka i tiden.

Nima Gholam Ali Pour konstaterade själv i sitt inlägg att detta är en tolkningsfråga, noterade jag. Det blir alltså en fråga för rådets rättstjänst att avgöra detta i den rapport som kommer tillbaka till utrikesrådet.

Interpellanten Alexandra Völker kan vara helt övertygad om att vi stöder den höga representanten Borrells arbete i den här frågan.

Tidigare har bland annat direktoratet för intern säkerhet på det iranska ministeriet för underrättelsetjänst, MOIS, blivit listat under EU:s terrorismsanktionsregim, precis som jag sa nyss. Det finns således inga hinder i nuvarande regelverk för att även lista IRGC under EU:s terrorismsanktioner när de rättsliga förutsättningarna väl har uppfyllts och det finns enighet bland medlemsstaterna om en listning. Jag tycker att det är viktigt för den fortsatta debatten att vi har det klart för oss.

Anf. 29 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! När jag kom in här i kammaren i dag tänkte jag: Vad roligt att se så många ledamöter som vill vara med och debattera frågan om terrorlistning av det islamiska revolutionsgardet IRGC! Men jag tänkte också: Jag hoppas verkligen att de är här för just det.

Jag börjar bli lite trött på SD, Sverigedemokraterna, som förvandlar alla dessa viktiga debatter till en jakt på Socialdemokraterna.

Ni inte bara ingår i regeringssamarbetet; ni är största parti. Trots det har varken SD eller Liberalerna varit till någon som helst hjälp under den här tiden.

Hade ni exempelvis agerat annorlunda i EU-nämnden hade regeringen haft uppdraget att verka för en terrorlistning av revolutionsgardet under ordförandeskapet.

Under ordförandeskapet var, om jag inte missminner mig, Iran inte en egen punkt på dagordningen en enda gång. Det är inte att prioritera den här frågan.

Det är lätt att stå här och vara kaxig, men ni sitter på makten. Använd den!

Fru talman! Vi återkommer ofta till frågan om kriterierna. Flera andra interpellanter har tagit upp den frågan tidigare. Kriterierna som är satta för terrorlistningar och hur det regelverket ska se ut är gjorda i en lite annan tid. Vi är många som undrar om det inte är dags att se över det regelverket. Det är en fråga som diskuteras i EU-nämnden men också i utrikesutskottet.

Vi har sett att den här typen av problematiska situationer uppstår med grupper som Wagner tidigare men också med det islamiska revolutionsgardet IRGC.

S står tydligt bakom att vi ska se över en förändring av regelverket. Som sagt är det också en fråga som just nu är uppe i utskottet.

Jag ser med spänning fram emot hur Sverigedemokraterna kommer att rösta – om man kommer att stå upp för att man står bakom en förändring och faktiskt vill rikta ett tillkännagivande till regeringen eller om man som så många andra gånger väljer att lägga ned sin röst.

Jag är också nyfiken på om Liberalerna kommer att stå bakom ett tillkännagivande till regeringen i den här frågan.

Men jag är ännu mer nyfiken på hur utrikesministern ser på frågan om att se över regelverket för terrorlistning.

Anf. 30 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det finns behöriga rättsvärdande myndigheter som har tagit beslut om att konstatera att Islamiska revolutionsgardet har begått terrordåd men också att delar av Irans regering gjort detta.

Vi vet att Iran årligen satsar miljarder på att stödja terroristorganisationer, och den operativa verksamheten i detta stöd till terrorister sköts av Islamiska revolutionsgardet. Detta är fakta som ingen skulle förneka.

När vi även har en dom från en domstol i Kanada som tydligt pekar ut Islamiska revolutionsgardet som ansvarigt för ett terrordåd undrar man vad det är som

hindrar Sveriges regering från att påbörja en process för att terrorlista Islamiska revolutionsgardet.

Om man misstror tyska och kanadensiska rättsvårdande myndigheter var det inte länge sedan Säpo för första gången pekade ut Islamiska revolutionsgardet som den organisation som planerade att mörda flera svenskar judar.

Vad är det som krävs för att regeringen ska bedöma att en behörig myndighet har tagit ett beslut som pekar ut Islamiska revolutionsgardet som terrorister?

Jag uppfattar det som att regeringen tolkar reglerna om terrorlistning inom EU mycket restriktivt när det gäller just Islamiska revolutionsgardet.

Samtidigt vet vi att det här är en farlig organisation som är beredd att mörda civila, och vi vet att judar och exiliranier och egentligen alla som opponerar sig mot mullorna skulle få en tryggare tillvaro om Islamiska revolutionsgardet terrorlistades.

Frågan är: Vad väntar regeringen på?

Anf. 31 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Vi får aldrig glömma det som Socialdemokraterna gjort *mot* Sverige men heller aldrig det som de aldrig gjort *för* Sverige.

Hade man haft ett genuint intresse och engagemang i den här frågan hade man agerat tidigare i stället för att komma nu när man sitter i opposition och peka med pekpinnen.

Firandet av den islamiska revolutionen, som symboliserar det massiva förtryck vi har sett i Iran sedan revolutionen, var tydligen viktigare än att faktiskt stå upp mot den kvinnoförtryckande regimen Iran.

Vi vet sedan länge att Socialdemokraterna är islamistkramare. Det har vi sett vid ett flertal tillfällen. Men varför är det så viktigt för Socialdemokraterna just nu? Jo, det är tydligen roligare att kritisera nuvarande regering än det var att själv göra något åt detta när man hade möjligheten.

Men jag vill ändå tacka interpellanten för att hon äntligen har vaknat i den här oerhört viktiga frågan.

Som jag sa i mitt förra anförande är det i och med att i stort sett hela riksdagen håller med om en terrorlistning av IRGC som ministern nu kan föra en hårdare ton i EU mot IRGC.

Vad gäller EU-nämnden var det våra ledamöter som sitter i EU-nämnden som säkerställde att det skulle skrivas in att det ska vara hårdast möjliga åtgärder mot IRGC. Det kan ledamoten läsa i protokollet ifall hon vill ha fakta i stället för något taget ur luften.

Anf. 32 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag vill också tacka interpellanten för att hon väckt denna viktiga fråga. Jag är uppriktigt väldigt glad för att interpellanten har gjort det.

Jag tänkte återgå till regelverket som också utrikesministern nämnde. Det är ju ett trubbigt regelverk. Av den anledningen tycker jag att det är intressant att höra om det är så att utrikesministern är beredd att verka för att ändra detta trubbiga regelverk.

Om man ska lita på Socialdemokraternas omsvängning i denna fråga kan man faktiskt förvänta sig att det blir en majoritet mot regeringen i frågan och att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet därmed tillsammans driver igenom ett förändrat regelverk.

Jag vill också vända mig till Alexandra Völker, som sa ”Ni sitter på makten – använd den!”. Det är därför viktigt för mig att påpeka att ni satt på makten. Varför använde ni den inte? En rimlig fråga att ställa är: Vilka garantier har vi egentligen för att ni inte återigen, om ni vinner valet, vänder 180 grader och återgår till den Iranpolitik ni bedrev när ni satt vid makten?

Anf. 33 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Socialdemokraterna riktade ju lite frågor även till oss. De är kända som världsmästare i att driva opposition mot sig själva; det är det man ägnar sig åt även här. Man har styrt Sverige i 85 procent, eller något sådant, av alla år sedan vi införde demokrati, och man är fortfarande i opposition mot det mesta som man har gjort och inte gjort.

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för det tydliga beskedet att regeringen driver på i denna fråga. Det som ändå kommer fram i denna debatt är att vi kommer att behöva en modernisering av regelverket. Det är delvis en annan fråga – vi har det regelverk vi har, och inom ramarna för det ska vi göra vad vi kan för att lyckas få till stånd en terrorlistning av IRGC.

Parallellt med detta tror dock jag och Liberalerna att vi också behöver föra en diskussion om hur vi kan modernisera regelverket. Det finns fler grupper. Vi har tidigare i denna debatt lyft Wagner, som det har varit på tapeten att terrorlista tidigare – den ryska militära grupp som begick en massa allvarliga krigsbrott i Ukraina. Det finns säkert andra exempel på svenska grupper. Man skulle kunna fundera på om man inte borde terrorlista NMR, som har ägnat sig åt våldsdåd här i Sverige. Det finns alltså olika grupper, i världen och i Sverige, som skulle behöva terrorlistas, men då krävs det ett moderniserat regelverk.

Fru talman! Jag vill bara som en sista sak innan min talartid tar slut understryka vikten av att vi gemensamt som demokrater står på det iranska folkets sida. Det iranska folket har lidit nog under den islamistiska regimen. Förtrycket måste ta slut. Vi som demokrater har ett ansvar att stå på deras sida. Förtrycket, avrättningarna, dödsdomarna och kidnappningarna måste ta slut. Är man demokrat står man på det iranska folkets sida, och det är därför det är så viktigt med en terrorlistning av IRGC.

Anf. 34 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill i detta sammanhang också passa på att säga några ord om den regionala situationen, som har en viss bäring på det vi nu diskuterar. Utvecklingen i Mellanöstern är mycket oroande. Spänningen i regionen är fortsatt hög, och det är väldigt viktigt att samtliga parter visar återhållsamhet för att

motverka eskalering. Ytterligare eskalering i regionen ligger inte i någons intresse. Det anser den svenska regeringen liksom EU, USA, FN och regionala aktörer.

Vi ser inte att de iranska attackerna mot Israel den 13 april, som regeringen kraftfullt har fördömt, i sig förändrar de rättsliga förutsättningarna för en listning av IRGC under EU:s sanktionsregim mot terrorism. Däremot ser vi, i ljuset av händelseutvecklingen i Mellanöstern, en förnyad vilja bland EU:s medlemsstater att se över och skärpa de sanktionsåtgärder som riktats mot Iran. Flera medlemsstater har på senare tid uttryckt en önskan om att förutsättningarna för att terrorlista IRGC ska ses över och om att EU-institutionerna nu ska genomföra en förnyad analys av om de rättsliga förutsättningarna är uppfyllda. Regeringen välkomnar detta och ser fram emot den uppdaterade analysen. Jag tycker att det är viktigt att understryka att detta också är en processfråga.

Vidare har det tyska utrikesministeriet uppmärksammat EU på en dom från en regional domstol i ett mordbrandsfall, där statliga iranska myndigheter ska ha pekats ut. Den domen kommer också att analyseras i samband med att EU-institutionerna ser över de rättsliga förutsättningarna att terrorlista IRGC.

Sverige fortsätter att följa upp frågan inom EU.

Det har också ställts frågor här om hur vi ser på IRGC:s roll, och jag vill understryka detta: Sverige hyser inga illusioner om Irans roll. Låt mig vara väldigt tydlig med detta mot dem som lyssnar här i kammaren i dag. Iran har ett stort inflytande i regionen – över Hamas, Hizbollah, huthier och andra aktörer – och naturligtvis även längre bort. Iran har ett stort ansvar för den negativa utvecklingen i regionen och en skyldighet att bidra till att förhindra en upptrappning som skulle kunna leda till en storskalig konflikt. Det är viktigt att understryka regeringens hållning i denna fråga.

Anf. 35 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Det är intressant att lyssna på denna debatt – man skulle nästan kunna tro att det var Socialdemokraterna som satt i regeringsställning och Tidöpartierna som var i opposition. Men nu är det inte vi socialdemokrater som har makten att styra utrikespolitiken, utan det är Tidöpartierna.

När man har makten har man också ett stort ansvar. Vi önskar att man mycket tidigare tagit det ansvaret i denna fråga. Vi önskar att man exempelvis inte hade motsatt sig att ge regeringen det skarpa uppdrag man faktiskt kan ge den genom EU-nämnden: att driva på i frågan om att terrorlista revolutionsgardet.

Men jag är glad över den enighet vi ser i dag. I Iran kämpar människor varje dag för att uppnå drömmen om frihet och demokrati – att inte få sina liv begränsade av en odemokratisk regim, som styr med skräck som maktmedel. Det handlar inte bara om människorna i Iran utan även, som sagt, om människor långt utanför Irans gränser.

I riksdagen har utrikesministern i dag ett starkt och enigt stöd för att terrorlista revolutionsgardet. Om det visar sig bli som det låter här i kammaren i dag har ni

även en majoritet bakom er i frågan om att se över regelverket. Jag hoppas verkligen att regeringen använder detta stöd.

Stort tack för debatten! Jag uppfattar att vi ändå kommer sakta framåt, och det är viktigt – för allas vår säkerhet och för människorna i Iran.

(Applåder)

Anf. 36 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill tacka ledamöterna för en bra debatt och ett stort engagemang från alla. Det visar också hur viktig denna fråga är.

Sverige har under den här regeringen varit ett av de drivande länderna när det gäller att hålla Iran på den internationella dagordningen. Så sent som i måndags slöt vi, EU:s utrikesministrar, en överenskommelse om att utvidga sanktionsregimen mot Irans militära stöd till Ryssland. Utvidgningen omfattar flera dimensioner. Missiler, som Iran har rapporterats förbereda försäljning av till Ryssland, ska nu omfattas av sanktionsregimen, som tidigare var inriktad på drönare. Fler komponenter som används för drönartillverkning ska också omfattas av exportförbud. Slutligen ska sanktionsregimen utvidgas geografiskt till att omfatta överföring av drönare och missiler inte bara till Ryssland utan även inom Mellanöstern och till Rödahavsregionen, exempelvis till Irans regionala ombud.

Irans roll i regionen var också något som jag lyfte vid EU:s möte med GCC, våra utrikesministerkollegor i Gulfregionen, som hölls i anslutning till måndagens FAC.

Det är viktigt att omvärlden fortsätter att fästa uppmärksamheten på Iran, vilket dagens debatt här i kammaren är ett uttryck för. Sverige fortsätter att verka för ett starkt internationellt tryck, som effektivt motverkar repressionen, stöder folkets krav på respekt för mänskliga rättigheter och tydligt markerar att Irans agerande får internationella konsekvenser.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:648 om situationen i Etiopien

Anf. 37 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Alexandra Völker har frågat mig om vilka politiska initiativ jag ser att det är möjligt att ta i internationella institutioner, som EU och FN, för fred och trygghet i Amhararegionen.

Jag vill först understryka att jag delar Alexandra Völkers oro över situationen i Etiopien. Konflikterna i Etiopien har under de senaste åren haft förödande konsekvenser för civilbefolkningen och förvärrat den redan svåra humanitära situationen i landet. De allvarliga övergrepp och kränkningar mot de mänskliga rättigheterna, mot internationell humanitär rätt och mot flyktingrätt som begåtts är oacceptabla. Dessa måste

omedelbart upphöra, och ansvariga behöver ställas inför rätta.

Jag delar även Alexandra Völkers oro över den nuvarande situationen i Amhararegionen där civila alltjämt drabbas av våld och brist på förnödenheter. Den fortsatta utmanande utvecklingen i Amhararegionen och andra delar av Etiopien visar att fred i Etiopien inte kan byggas region för region. Sverige verkar därför för en bred politisk lösning som kan möjliggöra en hållbar fred i hela landet, inklusive i Amhararegionen.

Sverige för, tillsammans med EU och FN, en fortlöpande dialog med den etiopiska regeringen och relevanta aktörer för att uppmana till politiska lösningar på konflikterna i landet. I dialogen betonar vi både vikten av fortsatt genomförande av fredsöverenskommelsen mellan den etiopiska regeringen och Tigray People's Liberation Front, TPLF, och av en bredare politisk lösning som inkluderar fler aktörer. Utöver den politiska dialogen är Sveriges och EU:s bistånd viktiga verktyg som används för att stödja de processer som Etiopien inlett för att främja nationell dialog, säkerställa övergångsrättvisa samt genomföra avväpning, demobilisering och återintegrering av före detta kombattanter.

Sverige uppmanar, tillsammans med EU och FN, konsekvent till att utredningar görs av de brott som begåtts mot mänskliga rättigheter, internationell humanitär rätt och flyktingrätt samt att ansvar utkrävs. Upprätthållande av de mänskliga rättigheterna i hela landet och gedigna processer för ansvarsutkrävande och övergångsrättvisa är grundläggande för att säkerställa en hållbar fred. Dessa processer är även nödvändiga för att möjliggöra försoning och förhindra framtida övergrepp och kränkningar.

Sverige och EU verkar tydligt för att processen för övergångsrättvisa ska vara gedigen och transparent och ska utföras enligt internationella standarder. Vi gör detta genom ett tydligt och aktivt agerande i FN:s råd för mänskliga rättigheter, genom bistånd till det lokala kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, som i sin tur stöder den oberoende etiopiska MR-kommissionen, samt i dialog med den etiopiska regeringen och andra aktörer.

Den humanitära situationen i Etiopien är allvarlig. Landet har drabbats av våldsamma konflikter och naturkatastrofer, som den pågående torkan. Sveriges humanitära stöd till Etiopien uppgick förra året till 393 miljoner kronor, vilket innebär att Etiopien var det största mottagarlandet av svenskt humanitärt stöd under 2023. I år har Sida hittills allokerat 240 miljoner kronor till humanitärt stöd i Etiopien.

Sverige kommer att fortsätta att agera aktivt och tydligt för att främja fred i hela Etiopien och uppmana till politisk dialog, obehindrat humanitärt tillträde och ansvarsutkrävande för brott mot de mänskliga rättigheterna.

Anf. 38 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! 2020-talet är på många sätt ett mycket mörkt decennium. Inte bara går många delar av

utvecklingen åt fel håll, som när det gäller fattigdom och demokrati. Det är också ett decennium med många stora konflikter och med stort mänskligt lidande. Ibland är det nästan som att alla konflikter inte får plats, eller får utrymme, i den politiska debatten och i samhällsdebatten. En fruktansvärd humanitär situation får inte överskugga en annan. Den ena är inte mindre viktig än den andra.

Det vi ser i Etiopien just nu är oerhört allvarligt. Utvecklingen i regionen som helhet är oroväckande. I Etiopien har krig och väpnad konflikt varit en del av verkligheten i alltför många år. Som alltid i den här typen av situationer blir de civila absolut värst drabbade. Landet är dessutom hårt drabbat av klimatförändringarna med svår torka som påverkar möjligheterna att odla, tillgången till vatten och möjligheterna att ha kreatur. Det gör att civilbefolkningen lever under oerhört svåra omständigheter.

När fredsavtalet slöts i Pretoria förra året var det nog många som hoppades att det skulle vara slut på krig och konflikt. Men vi kan konstatera att inte hela det etiopiska folket kände sig inkluderade i fredsprocessen och i det fredsavtal som slöts. Amharierna har under lång tid utsatts för upprepat våld i flera delar av landet. Nu har nya stridigheter blossat upp, och från Amhararegionen får vi nu återkommande rapporter om attacker på civila, om hur den etiopiska militären genomför räder där civila kommer till skada och även många gånger förlorar sina liv och om hur attacker med drönare dödar kvinnor, barn och äldre.

FN har uttryckt stor oro över rapporter om målmedvetet dödande av civila. Även EU har uttryckt samma oro. Men vi måste ändå konstatera att det tyvärr är ganska tyst. Det handlar om kvinnor och barn och om civila män. Det är en fruktansvärd situation, och det internationella samfundet måste agera starkare. Civila måste värnas, attackerna måste upphöra och en oberoende utredning måste tillsättas.

Jag undrar fortsatt hur regeringen agerar för att öka det internationella samfundets engagemang.
(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.00, då statsminister Ulf Kristersson (M) skulle lämna en återrapport från Europeiska rådets möte den 17–18 april.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.00.

§ 9 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 17–18 april

Anf. 39 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! EU:s stats- och regeringschefer träffades i onsdags och i torsdags i förra veckan, och den här gången var det konkurrenskraftsfrågor som stod i centrum men även Rysslands krig mot Ukraina, naturligtvis, EU:s framtida relationer med Turkiet och konflikten i Mellanöstern. Allt detta stod på dagordningen.

Onsdagen ägnades åt utrikesfrågorna, och president Zelenskyj deltog som vanligt över länk. Han underströk Ukrainas omedelbara behov av mer militärt stöd, framför allt luftvärn, drönare och ammunition. Han gjorde en jämförelse mellan Israels effektiva försvar mot attacken från Iran några dagar tidigare. Det finns stora uppenbara geografiska skillnader, men hans poäng var att Ukraina behöver samma effektiva försvar mot de ryska angreppen. Den poängen gick fram.

Tyskland hade inför Europeiska rådet föreslagit att en koalition ska skapas för ökat stöd till Ukraina med just luftvärn. Sverige har tidigare bidragit med detta, och vi är öppna för att koordinerat göra ännu mer. Vi har alltså anslutit oss till det tyska initiativet. Just nu analyserar vi inom Nato vad olika länder bäst kan bidra med och hur andra länder kan täcka upp. I måndags fortsatte denna diskussion i utrikesministrarnas råds-konstellation.

Vi enades på mötet också om ytterligare tullar mot ryska och belarusiska jordbruksprodukter. Som jag nämnde i EU-nämnden i förra veckan stod inte den ryska så kallade skuggflottan på den formella agendan, men den togs naturligtvis upp i andra samtal på mötet, i marginalen och inte minst mellan nordiska och baltiska länder.

Därefter togs den upp mer i detalj under mitt besök på korvetten HMS Gävle på Berga örlogsbas i fredags. Senare såg ni att utrikesministern på sitt möte tog upp att EU:s nästa sanktionspaket mot Ryssland bör omfatta åtgärder också för att stävja den ryska skuggflottan.

Fru talman! Europeiska rådet fördömde Iran och markerade mot en eskalering av konflikten i regionen.

Den helt förfärliga situationen i Gaza fortsätter. Europeiska rådet upprepade väl kända krav på ett omedelbart eldupphör, villkorslös frigivning av gisslan och ett mycket större humanitärt tillträde.

Fru talman! Mötet var i grund och botten sammankallat för att handla om konkurrenskraftsfrågor. Under det svenska ordförandeskapet sjuöptes en strategi för långsiktig konkurrenskraft och produktivitet i Europa. Detta var som ni alla vet en viktig prioritering från vår sida under vårt ordförandeskap, efter en relativt lång tystnad i EU om dessa frågor.

Europeiska rådets ordförande Charles Michel föreslog därefter ett konkurrenskraftsinitiativ, och vi ägnade hela torsdagens diskussioner åt den frågan. Bara detta, vill jag säga, är i grunden ett gott tecken. Att EU – trots alla pågående kriser och trots en historia de senaste åren av permanent krishantering – nu sätter sig och

diskuterar långsiktiga ekonomiska konkurrenskraftsfrågor är inte bara nödvändigt utan också riktigt bra. Långsiktiga ekonomiska frågor måste ta plats trots andra brännande akuta frågor.

Det mötet inleddes med att den tidigare italienske premiärministern Enrico Letta presenterade sin rapport om framtiden för den inre marknaden. Han betonade att världen såg rätt annorlunda ut när den inre marknaden presenterades som idé och vision. Sovjetunionen fanns fortfarande, Tyskland var fortfarande delat i två delar och antalet medlemsstater i det som då kallades EG var färre än hälften av vad det är i dag. Den kinesiska och den indiska sammanlagda ekonomin var en bråkdel av dagens, och Europa har sedan dess halkat efter flera stora globala konkurrenter. Det var en annan tid på många olika sätt, och därmed krävs nya initiativ för den inre marknaden.

Framför allt såg Letta i sin stora och digra rapport, där Sverige har lätt för att hålla med om mycket och kommer att invända lätt mot annat, vikten av att nu integrera även finans-, telekom- och energisektorerna i den inre marknaden, för att inte tala om alla sektorer som har med säkerhetsfrågor att göra.

Diskussionerna vid mötet handlade därefter främst om hur det föreslagna konkurrenskraftsinitiativet skulle formuleras i form av slutsatser. Det är då det blir lite besvärligt. Som så ofta i europeiska sammanhang handlar det om var balanspunkten ska ligga när det gäller sådant som ekonomins öppenhet mot omvärlden, graden av statlig intervention och inte minst den närmast eviga frågan om vad ska beslutas på EU-nivå respektive på medlemsstatsnivå. Inget nytt under solen där, med andra ord.

Med detta sagt lade mötet ändå en bra grund för det fortsatta arbetet med att stärka EU:s konkurrenskraft. Sveriges grundläggande synsätt, som vi tillsammans med andra länder under lång tid har framfört – oberoende av vilken regering som har suttit, vill jag understryka – möter grundläggande respekt.

Vi enades om flera viktiga ingredienser, inte minst behovet av ökade satsningar på forskning, behovet av både grön och stabil elförsörjning för omställningen, skogens stora potential och att EU behöver en ambitiösare handelspolitik.

Det är en framgång att 3 procent av bnp till forskning nu uttryckligen nämns i slutsatserna. Även kärnkraften vinner framgångar, och vi har nu tydliga skrivelser om att använda alla potentiella lösningar i arbetet för att nå klimatneutralitet.

Som jag sa i EU-nämnden i förra veckan behöver bättre, inte fler, lagstiftningspaket vara ledordet. Nu enades vi om tydliga slutsatser – att regelbördan för europeiska företag måste börja minska.

I slutsatserna återkommer vi flera gånger till den gröna omställningen och till ett klimatneutralt Europa. Vi kopplar ihop detta med frågor som konkurrenskraft och hur företag kan dra nytta av de möjligheter som omställningen innebär. Det är helt rätt perspektiv. Företagen är, vill och måste vara en del av den gröna

omställningen, och det är de som redan i dag i praktiken genomför en stor del av den.

Mycket av cirka åtta timmars diskussion om detta lades på formuleringar rörande kapitalmarknadsunionen. Dessa frågor är naturligtvis svåra och komplexa, för även om alla är överens om att europeiska företag behöver få mer och bättre tillgång till internationellt kapital finns det helt olika uppfattningar bland medlemsstaterna om hur detta bäst ska göras.

Alla är överens om att det inte fungerar bra nog i dag, och alla är överens om att det är synd att många europeiska företag av olika skäl känner sig närmast tvingade att ta sig till USA för sin fortsatta expansion. Det finns dock olika syn på lösningarna – vissa vill ha en helt centraliserad tillsyn av alla kapitalmarknader, och vi andra betonar att konvergens och samarbete är en bättre väg än centralisering. Några betonar harmonisering av insolvens- och konkursregler.

Vissa vill se en harmonisering av skatteregler, vilket är en röd linje för både oss och många andra medlemsstater. Det var därför viktigt att Sverige tillsammans med likasinnade höll emot skrivningar som ville inskränka staternas suveränitet gällande just skattefrågor.

Vi kunde från svenskt håll i stället visa goda exempel på att mycket privat sparande och pensionssparande är aktiva delar i ekonomin snarare än ligger på passiva sparkonton. Därmed säger man i praktiken också att man förstår hur komplicerade processer det handlar om i respektive land att ändra helt andra frågor som i sin tur får betydelse för kapitalbildningen.

Det här framgick inte minst av en artikel i Financial Times, faktiskt publicerad samma dag, där Sveriges finansiella ekosystem lyftes fram som ett bra exempel på ett relativt litet land som ändå har en stor och välutvecklad kapitalmarknad som gör att förutsättningarna för nya, innovativa företag – inte minst techbolag – är riktigt bra. Vi har goda skäl att slå vakt om det vi har, och vi har goda skäl att öka det internationella samarbetet.

Mycket mer finns att det göra, men det positiva är att det nu råder samsyn om att konkurrenskraft är viktiga frågor som brådskar. EU halkar efter USA och delar av Asien, och det är hög tid att vända på den utvecklingen. Redan vid nästa möte i juni kommer Europeiska rådet att fortsätta behandla kapitalmarknadsfrågorna.

Med det avslutar jag redogörelsen för mötet, fru talman.

Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för återrapporten.

En fortsatt brännande fråga är den ryska skuggflottan, som statsministern också nämnde i sin återrapport. Skuggflottan har under lång tid varit närvarande i Östersjön i syfte att runda oljesanktioner, och den har kontinuerligt försett sig med bränsle från en oljetanker som befinner sig i svensk ekonomisk zon. Så fyller Ryssland på sin krigskassa.

I veckan kom beskedet att utrikesministern har anslutit sig till Socialdemokraternas krav på skärpta sanktioner mot Ryssland och att skuggflottan ska ingå där. Det är bra. Vi måste stå enade mot Putin i detta. Skuggflottan är en stor risk på många sätt, och marinchefen beskriver situationen som en både säkerhetsmässig och miljömässig tragedi. Fartyget rör sig dagligen lastat med flera hundratusen ton oljeprodukter i lasten, och börjar skeppet läcka väntar en enorm naturkatastrof för den svenska Östersjöskusten.

Vi möttes också av uppgifter från marinchefen om att man misstänker att Ryssland bedriver spionverksamhet från flottan. Allvaret i detta är uppenbart, och det krävs ett samlat svar från EU för att stoppa flottan.

När statsministern fick frågan inför EU-toppmötet sa han att skuggflottan inte låg på mötets agenda. Min fråga måste bli: Vad hände på EU-toppmötet som gjorde att man anslöt sig till Socialdemokraternas linje? På vilket sätt blev det en förändring? Kan vi nu förvänta oss att statsministern kommer att driva denna fråga bland EU-ledarna framöver?

Anf. 41 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag vill inte alls göra Socialdemokraterna besvikna, men med all respekt det var nog inte så att Europeiska rådet anslöt sig till Socialdemokraternas initiativ. Däremot är vi överens om att skuggflottan är allvarlig.

Jag har påpekat att frågan inte står på agendan därför att alla stora frågor inte står på varje agenda för varje sammanträde. Så enkelt är det. Däremot togs den upp vid vårt förmöte bland länder som alla är engagerade i frågan, och den togs uttryckligen upp på utrikesministrarnas möte i måndags för att på svenskt initiativ komma närmare en lösning där också den här sortens aktiviteter sanktioneras. Det är mycket bra. Men som sagt – och det här säger jag ofta när det gäller dessa möten: Alla stora frågor behandlas inte på varje möte i Europeiska rådet. Det vi gör i dag är att återrapportera det som hände på det förra rådsmötet.

Det förtar inte vikten av detta. Som jag sa var jag i fredags på HMS Gävle och tittade i detalj på hur den svenska marinen följer skuggflottan, både det stora fartyget som i praktiken är ett slags oljedepå och andra fartyg som då och då bunkrar olja därifrån och som kan utgöra andra risker. Vi har alltså järnkoll på fartygen, men det förhindrar inte att det här är ett stort problem. De ligger på internationellt vatten, och vi har inte laglig rätt att flytta dem därifrån. Men vi har en mycket laglig rätt att följa vad de gör.

Precis som nämndes här är de en stor risk säkerhetsmässigt, och det finns även miljörisker i detta. Det finns uppenbara risker att man kommer runt sanktioner, och det finns ett behov av att vi gemensamt sätter press på de länder som kan vara ursprungsländer, destinationsländer eller flaggländer för flottan.

Vi är alltså helt eniga i sak. Jag ville bara för forrens skull säga att det inte var detta mötet handlade om. Vi tog dock upp det med tydlighet i våra kretsar. I den nordisk-baltiska kretsen råder det stor enighet om

detta, medan de som ligger på ett större avstånd av naturliga skäl inte har samma engagemang i frågan. Som sagt: Tobias Billström hade det här uppe, mycket uttryckligen, på FAC-mötet i måndags.

Anf. 42 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar statsministern för det svaret.

Vi välkomnar givetvis att regeringen tar tag i den här frågan och att man följer Socialdemokraternas linje, ser hur viktigt detta är säkerhetsmässigt och miljömässigt samt fortsatt driver frågan på EU-nivå. Vi behöver ha ett samlat svar från EU, och vi måste stå enade mot Putin.

Låt mig också adressera en annan fråga. Vi har i dagarna kunnat konstatera att näringsminister Ebba Busch skolkar från EU:s ministermöten där man diskuterar viktiga frågor som rör ren, hållbar energi och billigare energi. I ett och ett halvt år har Ebba Busch konsekvent valt företagsträffar och Parisbesök i stället för dessa viktiga möten.

Det borde vara prioriterat för statsministern att svenska intressen värnas i Bryssel. I slutändan handlar det om svenska konsumenters elräkningar och att svenskarna ska ha en företrädare på plats som tar hand om hållbarhetsfrågorna. Hur ser statsministern på att Ebba Busch skolkar från ministerrådsmötena?

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner om att överläggningen gäller en återrapport från Europeiska rådets möte.)

Anf. 43 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Inte heller Ebba Buschs deltagande vid möten i enskilda rådskonstellationer diskuterades på det här toppmötet. Jag vill bara få det fört till protokollet, så att säga. Jag föreslår att man ställer frågor om Ebba Buschs exakta prioriteringar mellan många olika rådskonstellationer till henne.

Den svenska regeringen prioriterar alltid svenska intressen i EU. Det är också så att möten i Bryssel kan krocka med andra viktiga möten, och då har vi ett mycket enkelt system för att se till att Sverige alltid är representerat. Jag kan därför försäkra frågeställaren om att inget statsråd skolkar från europeiska möten.

Anf. 44 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för den intressanta redogörelsen och för många optimistiska besked.

Av rådsslutsatserna framgår att det finns en beslutssamhet både vad gäller konkurrenskraft och vad gäller att noga övervaka och begränsa risken för desinformation genom diverse ny teknologi, exempelvis artificiell intelligens. Det gäller inte minst med anledning av att Europaparlamentsvalet närmar sig.

Det här för oss in på digitaliseringsområdet. Världen har förändrats mycket snabbt de senaste åren vad gäller såväl teknologisk utveckling som relationen till andra länder, och det är en allt vanligare insikt att Europa måste stärka både sin digitala suveränitet och

sin ledande roll vad gäller utveckling och konkurrenskraft inom digitaliseringsområdet i stort.

Fru talman! Det här blir dock en balansgång där EU ska bli mer oberoende av exempelvis Kina och svara sig mot externa påverkansoperationer men samtidigt skynda framåt för att bli mer konkurrenskraftigt med all tänkbar digital infrastruktur, vilket såklart medför både möjligheter och risker.

Jag förstår att det fanns många andra angelägna punkter på dagordningen, men jag undrar ändå om man kan dra några slutsatser från rådsmötet, utöver det som framgår av den skriftliga redogörelsen, kring det digitala området och vägen framåt.

Anf. 45 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det var intressanta frågor från ledamöten.

Jag börjar med något som inte var med på agendan men ändå kom upp därför att parlamentets talman Roberta Metsola explicit tog upp det på plats, vilket hon också gjorde när hon besökte Sverige för bara några veckor sedan, och som vi hade partiledarsamtal om häromdagen med anledning av desinformationsrisker och det förestående EU-parlamentsvalet. Hon var återigen mycket explicit om sin rädsla för att andra länder – i första hand Ryssland, förstås, men det kan även vara andra – försöker att på ett illegitimt sätt påverka valresultatet.

Den här gången mötte hon mer gensvar, tyckte jag. Det blev en spontan diskussion mellan många länder som påpekade att även de ser sådana risker hemma hos sig. Det var nog ingen tillfällighet att det belgiska ordförändskapet i förrgår aktiverade mekanismen om informationsdelning mellan EU-länderna för att identifiera sådana risker. EU har ingen egen underrättelsetjänst som gör detta, utan det bygger på att länderna delar med sig av information.

Vi vet att vissa länder – de stora länderna, som har fler parlamentariker – är mer utsatta. Det kan också handla om länder där det finns starka ryska intressen sedan tidigare eller länder där det finns ryskspråkiga minoriteter. Det finns många olika skäl som kan skapa detta.

Detta är en viktig fråga, och jag uppfattade att Roberta Metsola fick väldigt stort gehör så här sex veckor före EU-parlamentsvalet.

Den andra dimensionen var Lettas rapport, där han identifierar 5G- och 6G-frågorna och telekommarknaden. Den europeiska marknaden är fragmentiserad och investerar mycket mindre. Vi kan få upp en 5G-symbol i våra telefoner, men vi har inte alls samma 5G-nät som både USA och stora asiatiska länder har i dag. Detta är på lång sikt förödande för europeisk konkurrenskraft. De företag som behöver 5G- och 6G-uppkopplingar kommer i stället att etableras på annan plats.

Anf. 46 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag hoppas att vi kan vänta oss ännu mer djupgående diskussioner om detta ämne på kommande rådsmöten.

Ett annat ämne som jag hoppas att statsministern kan kommentera lite snabbt är diskussionerna om EU:s arbete med Turkiet. Vi betonar givetvis – och förutsätter – konstruktivt engagemang från alla inblandade parter, men jag tänkte mer specifikt på Cypernfrågan och stabiliteten i den regionen. Hur ser statsministern, utifrån rådsmötet, på framstegen i förhandlingarna om Cypern? Vilka steg verkar behövas för att föra samtalen vidare?

Anf. 47 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag hade själv varit glad om jag hade haft svar på den frågan. Ingen har nog svar på den just nu.

Man kan väl säga att det är betydligt varsammare tongångar mellan Grekland och Turkiet nu än på länge, av många olika skäl, men det råder som bekant betydande spänningar i Cypernfrågan. Den ligger som ett av många hinder för ett snabbt närmande.

Jag tror att alla än så länge är kvar i de tidigare slutsatserna. Migrationsskäl talar för ett samarbete med Turkiet. Det finns inga genvägar, utan allt som syftar till att man så småningom ska bli ett medlemsland bygger på att man på alla sätt lever upp till de krav som ställs på varje kandidatland. Där är vi inte just nu.

Egentligen var det bara att konstatera att Turkiet ligger strategiskt viktigt för Europa. Det finns skäl till att ha ett så gott samarbete som det över huvud taget är möjligt att ha, men det finns också välkända meningskiljaktigheter som inte har förändrats.

Anf. 48 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill för tydlighetens skull uppmärksamma de nuvarande ordningsreglerna, som är överenskomna med alla grupper och beslutade av talmannen. Av dem framgår att kläder och märken med politiska budskap, utöver sedvanliga partinålar, inte får bäras. Rekvizita får inte användas i syfte att förmedla eller förstärka politiska budskap.

Jag ger ordet till Lorena Delgado Varas och uppmanar henne för åttonde gången att följa de beslutade ordningsreglerna.

Anf. 49 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporteringen!

Jag skulle i första hand vilja rikta blickarna mot Gaza. I går träffade vi från det palestinska nätverket här i riksdagen en av UNRWA:s representanter som jobbar i Gaza – bland annat i Rafah – och kom tillbaka förra veckan. Den här personen beskrev situationen som en total humanitär katastrof, med 1,4 miljoner palestinier i en stad som egentligen är anpassad för 300 000 samtidigt som bomberna faller och det finns ett hot om markinvasion. Vattnet räcker inte till, och de har aldrig sett svält sprida sig så snabbt som här.

Jag skulle verkligen vilja höra statsministerns mening när det gäller att stå upp för ett omedelbart och permanent eldupphör och att EU ska införa sanktioner mot Israel för att få stopp på kriget och öppna upp för leveranser av förnödenheter, mat och vatten, som de svältande i Gaza behöver.

En annan sak som tyvärr inte nämndes av statsministern är jordbrukssektorn. Jag undrar hur diskussionerna gick angående att säkerställa rättvis konkurrens globalt och på den inre marknaden. Handelsavtalen är utformade för att kontinuerligt höja volymerna av import av vissa livsmedelsprodukter som produceras under andra förhållanden och gynnar monokulturer och stora jordbruk. Detta sätter såklart krokben för småbrukare här i Europa. Jag skulle verkligen vilja uppmantra regeringen att se de konsekvenser som det får när man inte har med sig de aspekterna av detta.

Anf. 50 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Delar av detta var uppe på Europeiska rådet, även om det kanske inte var ur den vinkel som frågeställaren skulle ha önskat sig. Vi diskuterade självklart den förfärliga situationen i Gaza. Vi återupprepade de ståndpunkter som Europeiska unionens länder är eniga om. Det är ganska stora saker, men de skymms ibland av alla de saker vi inte är eniga om. Det handlar om behovet av eldupphör, mycket större humanitärt tillträde, omedelbart och villkorslöst frigivande av gisslan, att komma tillbaka till en tvåstatslösning och att våldet från israeliska bosättare i delar av territoriet upphör.

Allt detta var uppe som det brukar vara uppe. Det var alltså inget nytt där. Jag tror inte att vi just nu kan räkna med att EU kommer att samla sig till mer än dessa i och för sig viktiga saker. Det är inga små saker som EU är helt enigt om.

Jag tror, som jag har sagt många gånger, att ju mer vi kan agera samfällt och tillsammans med USA med det entydiga om än långsiktiga målet att få till stånd en förhandlad tvåstatslösning, desto bättre är det.

Vi – inte minst Sverige – får nog acceptera att vi inte äger beslutanderätten i de här frågorna. Vi äger dock förmågan att samla EU till en del gemensamma ståndpunkter.

Jordbruket var uppe indirekt genom frihandelsfrågan. Detta är ett av många exempel på att frihandelsfrågan vållar debatt. Å ena sidan vill vi ha fri konkurrens så att vi kan få lägre konsumentpriser, å andra sidan vill vi vara noga med att de villkor som gäller för produktion i Europa inte ska kringgås genom import. Då handlar det om vilka villkor man ställer i frihandelsavtal, som om de betungas med alltför många detaljer i praktiken inte kan användas. Detta är en välkänd avvägningsfråga, skulle jag säga.

Anf. 51 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag skulle verkligen vilja höra Sveriges röst i Gazafrågan. Även om vi är ett litet land bland många länder inom EU är vi ett land som har varit känt för att ligga i framkant när det gäller mänskliga

rättigheter och fredsfrågor. Jag skulle vilja höra statsministerns tankar om ett permanent eldupphör och att införa sanktioner mot Israel.

Jag vet att EU har tagit steg angående bosättningsvåldet och så vidare, men jag tror att vi alla inser, efter mer än 200 dagar, att det krävs mer. Israel har inte svarat på något av kraven från det internationella samfundet.

Anf. 52 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Sverige har ett antal mycket tydliga ståndpunkter i denna fråga, och de framför vi varje gång i europeiska sammanhang. Sedan gör vi vad vi kan för att få ett så enat EU som möjligt som kan agera geopolitiskt tillsammans med USA och länder i regionen för maximal effekt. Det är vad det handlar om. Vi sysslar inte i första hand med demonstrationspolitik i EU, utan det handlar om att göra EU till en relevant aktör i en mycket svår geopolitisk situation. Där gör vi allt det man ska göra. Men det är viktigt att också försöka få enighet i de beslut som EU sedan ska kunna verkställa, annars blir det mest prat av alltihop.

Anf. 53 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten. Det är alltid knivigt att vara lite längre ned på listan eftersom många frågor redan har ställts.

Men jag har en fråga om Iran. Vi hade tidigare i dag en bra interpellationsdebatt om IRGC mellan utrikesministern och flera ledamöter. Det är tydligt att riksdagen är enig och för en terrorlistning, och det visar sig att det förmodligen även finns en majoritet för att titta på regelverket. Togs frågan om IRGC upp på rådets möte?

När det gäller Gaza funderar jag över detta att göra EU och USA till relevanta aktörer. Utifrån de diskussioner som var på rådet, hur upplever statsministern att det går? Går det framåt? Märker man att de påtryckningar som görs internationellt leder någonvart?

Anf. 54 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Den första frågan är lätt att besvara. Ja, IRGC var uppe, och det konstaterades för jag vet inte vilken gång i ordningen att det inte finns enighet för det som Sverige och andra driver. Men frågan var uttryckligen uppe, och oenigheten är densamma som tidigare. Det förhindrar givetvis inte att Sverige fortsätter att driva sin ståndpunkt.

Den andra frågan är svårare. Leder det någonvart? Det kan man verkligen diskutera. Situationen är värre än tidigare, så i den bemärkelsen leder det inte någonvart. Varken EU eller USA har haft framgång i att få en dramatisk ökning av det humanitära tillträdet. Ingen framgång har heller nåtts när det gäller den långsiktiga diskussionen om en tvåstatslösning eller frigivandet av gisslan. I den bemärkelsen kan man säga att det inte är framgångsrikt.

Om man ska leta efter framgång i denna förfärliga situation är det att det just nu inte ser ut att eskalera efter Irans rätt massiva attack. Ganska många länder

förefaller att ha agerat väldigt samfällt och sansat i syfte att inte eskalera situationen ytterligare.

Ibland får man verkligen leta efter framgångar i en ganska mörk situation, och just nu ser jag ärligt talat väldigt få optimistiska tecken. Just därför finns det inget val, utan EU, USA och många länder i regionen måste hålla uppe en långsiktig fackla för vad som skulle kunna nås till slut. Men det krävs att många aktörer ändrar både sin retorik och sitt beteende om det ska finnas förutsättningar för detta.

Anf. 55 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Den givna frågan blir då vad som görs för att få de relevanta aktörerna att ta ett steg i rätt riktning.

När det gäller IRGC fortsätter Sverige att driva på frågan. Statsministern får jättegärna berätta hur man driver frågan mellan rådsmötena och vad som händer därutöver.

Anf. 56 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag noterade att utrikesministern var här förut, och jag lovar att han kan säga mycket mer om detta. Det är i de löpande samtalen i utrikesministerkretsen man kan förbereda marken för det som skulle kunna bli en enighet i ett senare skede. Vägen är lång, men vi ska inte misströsta. Även svåra frågor kan gå i mål, ibland av goda skäl för att länder ändrar sig och ibland av dåliga skäl för att det händer så förfärliga saker att länder behöver ändra sig. I utrikesministerkretsen sker en löpande diskussion, och om de når framgång kommer vi att ha mycket lättare att nå framgång på Europeiska rådets kommande möten.

Vad görs då? Jo, vi höjer tonläget och priset. Agerandet mot extrema bosättare är ett sådant exempel. Men på europeiska toppmöten måste ju allt ske i enighet. Vi tycker ibland att det är ett långsamt sätt när vi vill göra mer än andra, och ibland tycker vi precis tvärtom. När många vill införa gemensamma bolagsskatter tycker vi att det är bra att det krävs enighet för att nå någonvart. Man måste nog inse att det funkar på detta sätt.

Anf. 57 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporteringen.

Inför rådsmötet tog min kollega i EU-nämnden upp avsaknaden av klimat- och miljöambitioner i förslaget till en ny giv för den europeiska konkurrenskraften och föreslog att Sverige ska driva på för att miljö ska få en egen rubrik.

Nu hörde jag statsministern i sitt anförande hänvisa till den gröna given, och i den skriftliga återrapporteringen kan man finna ord som klimatneutral och bioekonomi. Men det är allt, och jag saknar fortfarande delar om miljön. Det verkar som att man inte vill bygga på eller bygga in framgångarna som uppnåtts med den gröna given. Det är lite märkligt eftersom EU har tagit på sig ledartröjan i dessa frågor, och när man nu ska ta

nästa steg borde det vara naturligt att bygga på de framgångar som redan uppnåtts.

Till exempel pekar World Economic Forum pekar ut miljörelaterade risker såsom extremväder, biodiversitetsförlust och kollapsade ekosystem som de största riskerna på både kort och lång sikt, och OECD håller på med en ny rapport om de tre kriserna när det gäller klimat, biologisk mångfald och föroreningar och om att en kris inte kan lösas enskilt utan att alla måste lösas tillsammans.

Kan statsministern berätta lite mer om hur klimat- och miljöfrågorna var uppe i diskussionerna, och kommer Sverige att driva på för att låta miljön få en egen rubrik i det fortsatta arbetet med konkurrensgeven?

Anf. 58 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag märker en viss tendens vid återsrapporteringen att man vill att varje viktig fråga ska tas upp vid varje möte, men det funkar helt enkelt inte så.

Denna gång behandlade vi konkurrenskraftsfrågorna, som i mycket hög grad handlar om ekonomiskt relaterade frågor där Europa i dag halkar efter USA och Asien. Det var själva kärnfrågan, men sedan exemplifierades det med viktiga områden. Den gröna omställningen genererar mycket ekonomisk aktivitet, men den kräver också enorma investeringar, vilket i sin tur kräver en konkurrenskraftig ekonomi.

Ukraina togs inte heller upp specifikt i konkurrenskraftsfrågorna, men frågan om produktion av försvarsmateriel och långsiktig uthållighet i ekonomisk bemärkelse för Ukraina kräver i sin tur ekonomisk tillväxt.

Man får nog ibland acceptera att allt inte kan diskuteras i detalj på varje möte, inte ens det man själv brinner som mest för. Grön omställning, energifrågor och klimatneutralitet var en bärande del, men det var inte den enda delen. En kapitalmarknadsunion är viktigt oavsett detta. 5G- och 6G-uppkoppling och bättre förutsättningar för techbolagen i Europa är viktigt oavsett den gröna omställningen, men det är också viktigt i ljuset av den gröna omställningen.

Man får nog ändå acceptera att vi inte kan prata om varenda sak på varje möte. Mötena har tematiska fokus, och denna gång var temat konkurrenskraft. Men det utslöt inte på något sätt att också diskutera grön omställning.

Anf. 59 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Man kan självklart inte diskutera allt på alla möten; det vet vi verkligen i den här kammaren.

Men miljöfrågan är en hygienfaktor även när det kommer till konkurrenskraften. Vi kan inte fortsätta om vi inte är inom de planetära gränserna, för då biter vi oss i svansen och tappar konkurrenskraft.

Jag skulle vilja exemplifiera med det som nu pågår i jordbrukssektorn, där man snabbt håller på att ändra om regelverket i en så kallad urgent procedure. Man tar helt enkelt bort flera regelverk som har tagit fem år att ta fram och förhandla om. De har funnits i ett år,

och nu tar man bort dem utan några konsekvensutredningar.

Även här lyser miljö- och klimatambitioner med sin frånvaro, och det handlar min andra fråga till statsministern om. Här har vi alltså ett exempel. Kommer Sverige att se till att de snabba ändringar man gör inte går ut över omställningen till ett mer klimat- och miljövänligt jordbruk eller konkurrenskraft?

Anf. 60 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det är verkligen ambitionen att kunna göra förenklingar och förbättringar i konkurrenskraft utan att tumma på många andra saker. Vi ska inte tumma på klimatambitioner, inte tumma på europeiska säkerhetsambitioner och inte tumma på individuella säkerhetsfrågor. Det handlar om allt detta. Sedan förstår alla att det är lättare sagt än gjort.

Jag tycker att jordbruket är ett bra exempel, för där finns så många legitima konkurrerande intressen. Nationell självförsörjning är viktig. Småföretagarintressen är ofta viktiga. Handel över gränserna, både för dem som kan sälja och för konsumenterna, är viktig. Klimatambitioner är viktiga. Ibland står de här emot varandra, och det blir svåra avvägningar. Låt oss erkänna det; politiken är fylld av målkonflikter. Alla saker kan inte tas om hand i varje enskild fråga. Men att jordbruket också är en viktig del i klimatomställningen tycker jag är bortom varje tvivel.

Anf. 61 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman och statsministern! Låt mig först välkomna att Europeiska rådet så tydligt betonar det fortsatta stödet till Ukraina genom humanitärt bistånd, luftförsvar, ammunition och ett ökat tryck på Ryssland. Det är såklart oerhört viktigt, för Ukrainas kamp är också vår gemensamma kamp.

Samtidigt med den akuta situationen i Ukraina är det viktigt att EU klarar av att hålla sikten på de långsiktiga frågorna. EU behöver ta ett större ledarskap för säkerheten i Europa, för rättsstat och demokrati samt för grön och digital omställning. En förutsättning är att Europa stärker sin egen position och konkurrenskraft. Det kommer att avgöra var framtidens jobb, företag, innovationer och ekonomiska styrka växer fram någonstans. EU ska vara en tillväxtmotor, inte ett museum.

Det är bra att EU:s ledare nu har enats om att det här är prioriterat. Jag vet att den svenska regeringen har varit en av de starkaste drivkrafterna bakom att föra konkurrenskraften högt upp på EU:s agenda.

Det är välkommet att rådsslutsatserna inte bara innehåller fina ord utan att de faktiskt är ganska konkreta. Det handlar om att riva hinder på den inre marknaden och om mer forskning och innovation, mindre byråkrati och så vidare.

Samtidigt finns det de, som statsministern var inne på, som gärna vill se en ökad statlig inblandning i ekonomin. Man vill ha nya EU-fonder finansierade med EU-gemensam upplåning för att i praktiken

subventionera enskilda industrier. Men det vi behöver nu är åtgärder som på riktigt skapar tillväxt.

Hur ser statsministern att Sverige framåt kan driva på för att strategier om konkurrenskraft inte bara blir hyllvärmare utan faktiskt leder till verkstad i verkligheten?

Anf. 62 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det är en välberättigad fråga. När man på toppmöten gör upp på väldigt hög abstraktionsnivå finns det ibland risk att det uppfattas som vackra ord snarare än konkret handling. Ibland är de enskilda rådskonstellationerna bättre på att verkligen fatta handfasta beslut.

Nu kommer vi tillbaka redan i juni i konkurrenskraftfrågan. Det tycker jag ändå antyder att det finns ett slags inre ansvarskrävande i detta och att det inte bara går förbi. Jag tror att många ändå inser att det här är allvarliga saker, på samma nivå som kriget är allvar och klimatomställningen är allvar.

Europa måste, som sades här, vara en tillväxtmotor och inte ett museum. Emmanuel Macron var nyligen i Sverige på statsbesök. Vi hade långa diskussioner både om sådant som enar våra båda länder och om sådant som ibland oenar oss. Ni som har hunnit lyssna på hans Sorbonne II-tal, som hölls i går, har kanske noterat att han sa ungefär så här: Det är ett paradigmskifte, ungefär på samma sätt som Enrico Letta är inne på när han beskriver vad som har hänt under de här 30 åren med den inre marknaden. Macron har en delvis annan take. Han säger att det är ett paradigmskifte. Europa kan inte längre bara lägga ut handeln till Kina, energin till Ryssland och säkerheten till USA på entreprenad.

Det här är inga små saker. Det är fundamentala förändringar som har ägt rum under de senaste åren, egentligen på ganska kort tid, som vi måste dra slutsatser av.

För svensk del drar vi inte slutsatsen att Europa ska sluta sig. För svensk del drar vi slutsatsen att vi ska försöka odla de transatlantiska relationerna. Håll frihandeln igång så långt som möjligt! Men var inte naiv, utan inse att det kan ske saker och ting som gör att handelskedjor helt enkelt bara stoppas. Det gäller inte minst sådant som är försvarsnära.

Jag tycker att vi ska stå fast vid våra grundläggande ideal, men även vi måste inse att det har skett stora förändringar som vi måste dra lärdom av.

Anf. 63 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Jag avstår från mitt andra inlägg.

Anf. 64 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten. Precis som sades här tidigare har man fått stryka många frågor när man kommer långt ned på talarlistan, men trots det har jag två frågor kvar.

Inför det råd som statsministern har varit på tog min kollega Magnus Berntsson upp frågan kring Turkiets roll och de signaler Turkiet sänder i Mellanösternkonflikten. Var det något som togs upp på

mötet, och ser man någon gemensam väg för hur man kan agera där?

Som ledamot av miljö- och jordbruksutskottet kunde jag inte undgå att märka att statsministern tog upp skogen och skogens stora potential. Där ser vi tyvärr hur vi har en jättestor kamp inom EU, där inte minst den här kommissionen har sprutat ur sig förslag som är rent kontraproduktiva. Det är förslag som inte alls är förankrade i verkligheten. Man ser inte skogens roll i den gröna omställningen. Man ser bara skogen som en kolsänka och ser inte hur den ska brukas.

Skogen är vår stora konkurrensfördel i Sverige i omställningen. Därom råder ingen tvekan. Märker statsministern någon skillnad i synen på detta, eller finns den stora konfliktlinjen kvar om att skogen är en kolsänka och inte till för omställningen? Om vi inte ställer om från CO₂-intensivt material som stål och betong till produkter från skogen har vi faktiskt ingen omställning.

Anf. 65 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det var verkligen inte två små frågor utan två viktiga frågor som fanns kvar. Det gläder mig.

Jag tar Turkiet först. Internationellt agerande, utrikespolitik och säkerhetspolitik är en sådan uppenbar sak som ofta skiljer Turkiet från EU-länderna. Den grundläggande synen att i grund och botten acceptera EU:s gemensamma utrikespolitiska hållning är en fundamental fråga, och där är vi absolut inte. Det hindrar inte att vi ändå kan vara eniga i enskildheter och att Turkiet kan göra viktiga insatser, till exempel när det gäller handelsströmmarna med ukrainskt spannmål. Där har det skett viktiga saker. Man får se möjligheterna, men det är också alldeles uppenbart att det är väldigt stora åsiktsskillnader – som det också talas i klartext om.

Jag delar helt synen att EU inte ser skogen för alla träd. Det är precis så. Jag är en varm anhängare av det gemensamma i EU och att lösa stora och viktiga gemensamma problem som kriminaliteten, terrorismen, klimatet och säkerheten. Det är alldeles uppenbart att det ska vara så.

Men det finns också saker där Sverige har en helt annan uppfattning än många andra EU-länder och driver den stenhårt. Skogen är en sådan. Många länder har ingen erfarenhet av svenskt och finskt skogsbruk alls. De ser träd. Man kan få underhållande frågor av typen: Hur många träd har ni? De ser inte riktigt detta.

På frågan om det sker någon förbättring kan jag svara att det gör det. Petteri Orpo, som är Finlands statsminister, och jag hade Ursula von der Leyen på gemensamt besök i Stockholm på enbart temat skog för att försöka få henne att förstå djupet av skogens betydelse för Sverige och Finland men också vidden av den klimatnytta som skogen, växande skog, skogsbruk och till och med avverkning kan göra för klimatet. Jag tror att det börjar ske saker i EU.

Anf. 66 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för en positiv vinkel på svaret!

Jag har berättat detta tidigare i kammaren: När jag skulle åka till COP 27 i Sharm el-Sheikh hade jag det tvivelaktiga nöjet att hamna på ett överbokat flyg, och jag fick då ett dygn extra i Istanbul tillsammans med en representant från Finlands motsvarighet till LRF Skogsägarna. Vi hade ganska intressanta samtal, och den fråga som etsade sig fast i mitt minne var: Var har Sverige varit de senaste åtta åren i skogsfrågorna? Det var väldigt tydligt.

Jag har noterat att man nu börjar bygga allianser på nytt i skogsfrågorna och vill därför fråga: Jobbar Sverige aktivt för att bygga än större allianser? Vi brukar ofta prata om Sverige och Finland som de stora skogsrikerna, men det finns fler länder. Jag vet också att vi har samarbetsorgan. Men jobbar man för att vi ska få än större och starkare allianser i skogsfrågorna så att vår syn ska komma fram ännu tydligare och rätt och slätt vinna?

Anf. 67 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! För att vara konsekvent ska jag väl säga att inte heller frågan om var Sverige har varit de senaste åtta åren var upp på Europeiska rådets sammanträde.

Lärdomen tycker jag ändå är att man måste vara utgående och driva samma fråga under en lång tid, bilda allianser med andra länder som tycker tillräckligt lika för att någonting ska kunna bli gjort och stå upp för sin ståndpunkt väldigt distinkt när man ser att det finns en risk att något skadar våra nationella intressen.

Vi arbetar i EU för vårt gemensamma bästa, men vi arbetar också för att slå vakt om svenska intressen i det gemensamma. Skogens roll i ekonomin för anställning, som exportgenerator och i klimatomställningen är ett svenskt kärntintresse. Den här regeringen kommer inte att vika en millimeter i att stå upp för de intressena.

Anf. 68 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten! Jag har ju redan haft förmånen att få ställa lite frågor till dig i KU på morgonen, men nu blir det en lite annan karaktär på dem.

Jag tänkte att vi skulle prata lite om demokrati och rättsstat. Detta är ju grundvalar i det europeiska samarbetet. Tyvärr finns det dock krafter inom EU som ifrågasätter den värdegrunden och till exempel utmanar stödet till Ukraina. Vi ser en utveckling i Slovakien där man försöker kontrollera medierna, försvarar domstolarnas arbete och har en väldigt ryssvänlig retorik, detta trots att vi tidigare har vidtagit en hel del åtgärder mot Ungern och Polen när de gjort på liknande sätt.

Även om nu rådets slutsatser fortsatt uttrycker starkt och enat stöd för Ukraina har Ungern förhållat förhandlingarna. Att Slovakien i framtiden skulle kunna agera på liknande sätt är inte omöjligt, särskilt med tanke på hur Ukrainakritisk den slovakiska

presidentvalskampanjen i vår har varit och hur premiärminister Robert Fico har försökt stoppa vapenleveranser till Ukraina.

Därför undrar jag hur statsministern ser på att exempelvis införa kvalificerad majoritet på flera av EU:s områden så att enskilda länder inte kan diktera till exempel det europeiska stödet till Ukraina.

Anf. 69 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Den ena delen tycker jag är enkel, även om det också är en svår fråga: Demokrati och rättsstat är fundamentala delar av vad EU vilar på. Därför kommer det tillbaka hela tiden. Sedan kommer det inte in i varje diskussion. När vi pratar konkurrenskraft pratar vi konkurrenskraft, inte enskilda länders syn på medier och domstolar. Det är inte för att detta inte är viktigt utan för att det inte är själva ämnet för dagen. Som vi alla vet är det också pågående processer som sköter sådana frågor, villkorar utbetalning av medel och så vidare. Jag litar på att de institutionerna fungerar.

Ibland måste man, utan att tumma det minsta på vad man tycker är viktigt, ändå kunna enas i andra frågor. Så fungerar EU.

Det leder till den mycket svårare frågan om kvalificerade majoriteter. Den svenska hållningen har länge varit, oavsett regering, att EU i utrikespolitiken skulle kunna agera kraftfullare om vi hade lite mer av kvalificerade majoriteter. Det tycker vi är bra. En del skulle säga att vi gör det för att vi är ett ganska litet land och upplever att vårt eget ställningstagande kanske inte alltid låter allra högst i världen.

Andra länder tycker precis tvärtom. De vill kunna agera som ett enskilt land, ett stort enskilt land, och vill absolut inte böja sig för majoritetsbeslut som går dem emot – på samma sätt som vi absolut inte vill böja oss för majoritetsbeslut på skatteområdet, på välfärdsområdet eller när det gäller partsmodellen i lönebildningen.

Detta är tveeggat vapen. Om man hårt driver kvalificerade majoriteter också på toppnivå, på europeiska toppmöten – det finns ju kvalificerade majoriteter i andra beslutsstrukturer – skulle ganska starka svenska intressen riskera att bli nedröstade. Jag tycker att man ska tänka efter noga innan man går den vägen.

Anf. 70 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är helt klart en komplex fråga, men vi befinner oss också i en komplex värld där demokratin är mer hotad än på länge. EU har också en otroligt viktig del i att upprätthålla demokratin.

Utvecklingen vi ser i Slovakien har uppmärksammat av exempelvis kommissionen, som har varnat den slovakiska regeringen att landet riskerar att förlora uppemot 3 ½ miljard euro från återhämtningsfonden om man inte agerar på rättsstatsprinciperna. Det är bra. Men det vore också intressant att höra: Hur går tankegångarna i rådet? Hur går samtalet mellan medlemsländernas regeringschefer om oron kring Slovakien

och att landet eventuellt i framtiden kan utmana EU:s grundvärden om demokrati och frihet?

Anf. 71 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi är ganska noga på Europeiska rådet med att undvika att diskutera olika länders inrikespolitiska situation. Det skulle inte fungera, helt enkelt. Där lutar vi på att när den inrikespolitiska dynamiken kommer eller riskerar att komma i konflikt med grundläggande europeiska värden har vi institutioner som tar hand om detta. Jag tycker också att olika processer visar att det faktiskt fungerar.

Sedan kan vi lite till mans ha olika uppfattningar om hur exempelvis retoriken om Ukraina var i valrörelsen eller att man ibland upplever en sviktande långsiktig vilja att stå upp för Ukraina – ibland för att det helt enkelt finns inrikespolitisk dynamik som talar för det, ibland, kan man misstänka, av helt andra skäl.

På Europeiska rådet håller vi oss dock ganska stramt till de frågor där vi kan fatta gemensamma beslut som riktlinje för mer operativt agerande på andra nivåer i EU-systemet.

Åtterrapporeringen var härmed avslutad.

§ 10 (forts från § 8) Svar på interpellation 2023/24:648 om situationen i Etiopien

Anf. 72 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Regeringen ser med stort allvar på de kränkningar av och övergrepp mot mänskliga rättigheter, internationell humanitär rätt och flyktingrätt som har begåtts i Etiopien. Vi ser med stor oro på de fortsatta rapporter som inkommer om övergrepp och kränkningar, inte minst i Amhararegionen. Sverige och EU kräver genomgående att oberoende utredningar görs och att ansvar utkrävs. Konkreta framsteg för ansvarsutkrävande är ett av de krav som EU har ställt för att fullt ut normalisera relationerna med Etiopien.

Gedigna processer för ansvarsutkrävande och övergångsrättvisa som syftar till att komma till rätta med de massiva kränkningar av mänskliga rättigheter som skett i Etiopien de senaste decennierna är grundläggande för att säkerställa en hållbar fred i hela landet.

Sådana processer är emellertid även viktiga för att möjliggöra försoning och förhindra framtida brott. Den etiopiska regeringen har inlett en process för övergångsrättvisa som Sverige följer nära. Vi verkar aktivt tillsammans med andra likasinnade länder för att processen ska utföras enligt internationella standarder och på ett trovärdigt och transparent sätt.

Sverige och EU agerar tydligt inom ramen för FN:s råd för mänskliga rättigheter för att uppmana Etiopien att respektera de mänskliga rättigheterna och för att ansvar utkrävs för övergrepp och kränkningar. Det kommer vi att fortsätta göra.

Vid den senaste sessionen vid FN:s råd för mänskliga rättigheter, som ägde rum den 3 april, gjorde

Sverige tillsammans med 41 andra länder ett gemensamt uttalande om utvecklingen i Etiopien där vi även lyfte upp vår oro över situationen i Amhara och Oromia.

Därtill stöder Sverige genom biståndet det lokala kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter som har en viktig roll att spela för att säkerställa övervakningen av MR-situationen i landet liksom att processer för ansvarsutkrävande och övergångsrättvisa sker enligt internationella standarder.

Under 2023 uppgick Sveriges stöd till det lokala kontoret till 10 miljoner kronor. Stödet syftar bland annat till att bidra till ansvarsutkrävande och kapacitetsutveckling på MR-området, exempelvis genom att stärka den etiopiska MR-kommissionens möjligheter att agera mot och övervaka kränkningar och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna.

Vårt stöd har även bidragit till att finansiera den gemensamma rapport som publicerades av OHCHR och den etiopiska MR-kommissionen i november 2021. Rapporten låg till grund för att FN:s råd för mänskliga rättigheter etablerade en internationell kommission av MR-expert för Etiopien, vars mandat Sverige och EU var drivande i att etablera.

Kommissionen publicerade sin slutrapport förra året. Vi arbetar nu aktivt tillsammans med EU och FN för att säkerställa att dess rekommendationer följs upp genom konkreta åtgärder som ställer ansvariga till svars för sina handlingar. Övergrepp och kränkningar mot mänskliga rättigheter är oacceptabla.

Sverige arbetar aktivt tillsammans med andra länder för att bevaka utvecklingen i landet och för att säkerställa fortsatta gemensamma påtryckningar från det internationella samfundet. Vi gör detta genom nära koordinering i Addis Abeba, i FN och i EU samt tillsammans med länder på huvudstadsnivå genom löpande och nära dialog och gemensamma initiativ.

Anf. 73 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Det är onekligen en fruktansvärd situation. Att civila utgör direkta måltavlor får aldrig tolereras. Det internationella samfundet måste verkligen ta kraftigt avstånd och agera för värnandet av civila och för ett stabilt, inkluderande Etiopien.

Amhara har under lång tid varit utsatta för återkommande våld. På grund av etnicitet och religion har amhara i västra Etiopien också blivit förföljda. Vi får återkommande rapporter om massakrer som genomförs på amhara och i Amhararegionen. Ett stort antal svenskar oroar sig varje dag över vad deras närstående utsätts för i Etiopien.

En talesperson för FN:s högkommissionär för mänskliga rättigheter har uttryckt stor oro över det undantagstillstånd som den etiopiska regeringen införde och som har gett stora befogenheter att arrestera utan rättsligt stöd, införa utgångsförbud och förbjuda offentliga sammankomster. Redan i augusti förra året hade FN:s kontor för mänskliga rättigheter fått rapporter om mer än 1 000 fängslade med anledning av den

nya lagen. Många rapporterades vara unga amhara som misstänktes stödja Fano.

I höstas varnade FN också för risken för folkmord och omfattande krigsförbrytelser. Sexuellt våld och våldtäkt har använts systematiskt. Det här är helt oacceptabelt och måste upphöra. Oavsett etnisk tillhörighet ska mänskliga rättigheter tillgodoseas, och våldet måste upphöra.

Det som drabbar civilbefolkningen i Etiopien, inte minst amhara, måste omedelbart upphöra. Här måste det internationella samfundet verkligen agera gemensamt och, skulle jag önska, än mer kraftfullt. Situationen för befolkningen i Etiopien är skäl nog för det internationella samfundet att agera. Men situationen riskerar dessutom att skapa en eskalering som hotar säkerheten i hela regionen.

Anf. 74 Utrikesminister TOBIAS
BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Låt oss börja med att slå fast att konflikterna i Etiopien inte kan lösas med militära medel. En bred och inkluderande politisk dialog är avgörande för att säkerställa en hållbar fred. Det tror jag att interpellanten och jag är fullständigt överens om.

Sverige och EU verkar konsekvent för att uppmana den etiopiska regeringen och andra aktörer till dialog. Det gör vi genom fortlöpande samtal med etiopiska regeringsföreträdare och andra aktörer samt genom vårt stöd till flera lokala freds- och dialogprocesser.

Sverige arbetar aktivt för att stödja de processer Etiopien har inlett som ska bidra till hållbar fred i hela landet, såsom den nationella dialogen och processen för demobilisering, avvapning och återintegrering av före detta kombattanter.

Sveriges strategi för utvecklingssamarbete med Etiopien under 2022–2026 innehåller ett tydligt fokus på fredliga och inkluderande samhällen. Genom biståndet spelar vi således en viktig roll för att främja en hållbar fred.

Den nationella dialog som nu förbereds i Etiopien och vars syfte är att försöka ta itu med de underliggande orsakerna till konflikterna i landet är en väsentlig process. En gedigen, transparent och effektiv nationell dialog är ett viktigt steg på vägen mot stabilitet, demokrati och fred.

Interpellanten undrade hur Sverige arbetar med de här frågorna. Sverige uppmanar konsekvent den etiopiska regeringen att säkerställa att dialogen är inkluderande och dessutom leder till konkreta resultat.

Sverige arbetar även aktivt för att uppmuntra aktörer att medverka i utformandet av dialogprocessen liksom i själva dialogen. Sverige stöder alltså och samarbetar nära FN:s utvecklingsprogram, UNDP, den nationella dialogkommissionen och aktörer i det civila samhället. Genom ambassaden i Addis Abeba deltar vi exempelvis i styrgruppen för FN:s utvecklingsprogramms fond, som har etablerats till stöd för den nationella dialogprocessen. Det ger oss en viktig plattform för att bevaka och påverka processen i rätt riktning.

Utöver det bilaterala utvecklingssamarbetet bidrar Sverige genom EU med stöd till insatser som syftar till att främja fred, säkerhet och stabilitet i Etiopien. Ett flerårigt strategiskt program till Etiopien för åren 2024–2027 antogs i september förra året och uppgår till 650 miljoner euro. EU:s bistånd syftar bland annat till att främja fred och adressera konsekvenserna som konflikt och torka har haft på de allra mest sårbara samhällena och hushållen.

Biståndet inkluderar även stöd till den pågående process som jag nämnde för demobilisering, avvapning och återintegrering, som inlemts efter att den etiopiska regeringen och TPLF ingått överenskommelse om permanent vapenvila. Även svenska myndigheter, exempelvis Folke Bernadotteakademien, bistår med expertis i den processen. Det är ett viktigt bidrag för att bygga en hållbar fred.

Vägen mot hållbar fred i Etiopien kommer dock troligen och sannolikt att vara lång och komplicerad. Risken är överhängande för en utdragen konflikt som påverkar stora delar av landet med fortsatt svåra konsekvenser för civila. För att åstadkomma en hållbar fred behöver grundorsakerna till konflikten adresseras. Sverige kommer därför att fortsätta att arbeta aktivt tillsammans med EU, FN och andra partner för att bidra till stabilitet i landet.

Anf. 75 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för såväl svaret som debatten!

Att synliggöra det som sker i Etiopien och som befolkningen, inte minst amhara, utsätts för är otroligt viktigt. Det får inte ske i det dolda. Det är fruktansvärda brott mot de mänskliga rättigheterna, men det får tyvärr ganska lite utrymme i den politiska diskursen.

Jag instämmer i att det finns mycket viktigt som sker. Bland annat det som Folke Bernadotteakademien arbetar med är viktigt när det kommer till en hållbar fred. Men det är också otroligt viktigt att man då har tillräckligt med resurser. Arbetet för att få till stånd den hållbara freden är enormt omfattande, och som jag förstår det har man ganska långt ifrån de medel på internationell nivå som faktiskt skulle krävas.

Det är en fruktansvärd situation. Det internationella samfundet måste fortsätta driva på och verka för ett inkluderande Etiopien. Det är ett land som till ytan är två och en halv gång större än Sverige. Det krävs alltså omfattande resurser. Det är dessutom, som jag sa i mitt inledningsanförande, ett land som är hårt drabbat av klimatförändringar och torka vilket tillsammans med konflikterna skapar en helt fruktansvärd situation. Etiopien och konflikterna där förtjänar mer uppmärksamhet.

Anf. 76 Utrikesminister TOBIAS

BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack till interpellanten Alexandra Völker för en bra debatt!

Sverige står i nära kontakt med EU:s utrikestjänst, EU:s särskilda representant för Afrikas horn, EU:s

medlemsstater och relevanta aktörer såsom FN och civilsamhällesorganisationer. Sverige har ett långt, historiskt engagemang i Etiopien och har konsekvent agerat för att främja en hållbar fred i landet.

EU har sedan konflikten inleddes i norra Etiopien villkorat budgetstödet med krav på vapenvila, politisk dialog, obehindrat humanitärt tillträde och ansvarsutkrävande. Jag delar helt interpellantens uppfattning att resurser är viktigt, men de behöver också användas klokt. Sverige kommer fortsatt att verka för att EU:s utvecklingsbistånd ska användas som en hävstång gentemot en positiv utveckling i landet.

Efter det att överenskommelsen om permanent vapenvila ingicks mellan den etiopiska regeringen och TPLF har EU inlett en process för att gradvis normalisera relationerna till Etiopien. Det innebär att vi behåller våra gemensamma påtryckningar samtidigt som vi agerar tydligt och konstruktivt för att stödja de processer som Etiopien har inlett för att främja fred i landet.

Vi är helt eniga, jag och interpellanten Alexandra Völker, om att övergrepp och kränkningar av mänskliga rättigheter, internationell humanitär rätt och flyktingrätt omedelbart måste upphöra och de ansvariga ställas inför rätta. Sverige står bakom att EU villkorat en full normalisering av relationerna med Etiopien med fortsatta framsteg i processen för ansvarsutkrävande. Det befästes i rådsslutsatserna som EU antog i april 2023 och gäller fortsatt. Sverige kommer att arbeta aktivt, tydligt och konstruktivt för att främja politiska lösningar som kan leda till hållbar fred i hela Etiopien.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:689 om informationsutbyte inom ambulanssjukvården

Anf. 77 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Mattias Eriksson Falk har frågat mig hur jag och regeringen avser att specifikt adressera och förbättra informationsutbytet mellan olika myndigheter och verksamheter för att skydda ambulanssjukvårdspersonal mot hot och våld.

Mattias Eriksson Falk har också frågat mig om det finns planer på att införa system eller metoder som gör det möjligt för ambulanssjukvården att få tillgång till relevant information om tidigare incidenter av våld eller hot för att bättre förbereda och skydda personalen.

Mattias Eriksson Falk har vidare frågat mig om på vilket sätt den tillsatta utredningen om förbättrade möjligheter för informationsutbyte kommer att ta hänsyn till behovet av att skydda personal inom ambulanssjukvården från hot och våld.

Mattias Eriksson Falk har slutligen frågat mig hur jag och regeringen planerar att säkerställa att åtgärder för att förbättra informationsutbytet genomförs på ett sätt som respekterar individens rätt till integritet och

sekretess samtidigt som de garanterar säkerheten för dem som arbetar inom samhällsviktiga funktioner.

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka Mattias Eriksson Falk som tar upp denna viktiga fråga. Det är avgörande för ett välfungerande samhälle att medborgarna kan känna sig trygga med att om nära och kära eller man själv skulle behöva akut vård kommer den att finnas där, oavsett socioekonomiska förhållanden eller i vilket område man bor. Det är avgörande för ett tryggt samhälle att allas behov av god vård tillgodoses.

För att detta ska vara möjligt är god arbetsmiljö och säkerhet för ambulanspersonal avgörande. Det är en viktig fråga som både regeringen och jag tar på stort allvar. För att fungera väl behöver arbetsmiljön för ambulanssjukvårdens viktigaste resurs – dess personal – värnas och utvecklas. Hot och våld ska inte förekomma.

Innan jag går in på Mattias Eriksson Falks mer specifika frågor i denna interpellation vill jag med hänvisning till den fråga som han ställde till mig om ambulanspersonalens säkerhet (svar på skriftlig fråga 2023/24:704) inledningsvis nämna att hot och våld riktat mot personal inom ambulanssjukvården kan bero på flera faktorer. Mattias Eriksson Falk lyfte fram stenkastning i den skriftliga frågan. Det förekommer att sjukdomstillståndet hos personer i behov av akut vård kan medföra aggressivitet och emellanåt även hot och våld. Det förekommer inom hela sjukvården och kan handla om tillstånd såsom berusning, påverkan av substanser eller i vissa fall psykisk ohälsa.

Jag ser mot bakgrund av detta att informationsutbyte mellan myndigheter inte är lösningen på hela problematiken utan att vi behöver arbeta med flera insatser parallellt. Dessa insatser behöver värna ambulanspersonalens säkerhet, patientens integritet och sekretesskydd och även patientsäkerheten i bred bemärkelse inbegriper möjligheten för den enskilde att få hjälp i akuta och livshotande lägen.

Det är i dag möjligt att med journalsystem sammankoppla den prehospitala ambulanssjukvården med den övriga vården, något som Region Kronoberg var först i landet med att införa. Genom att integrera ambulansernas journalsystem med sjukvårdens journalsystem skapar man förutsättningar för ett obrutet informationsflöde mellan ambulans och sjukhus. Det bidrar till att effektivisera hela larm- och vårdkedjan och gör det möjligt för ambulanspersonalen att redan vid utryckning förbereda sig för vilket omhändertagande som kan tänkas föreligga.

När det gäller blåljuspersonal specifikt finns det redan möjlighet för dem som tar emot samtal om akutvård att vid misstanke om en hotfull situation informera till exempel Polismyndigheten som då samråder med ambulansen vid ett larm. Detta sker särskilt i områden där det råder social oro. I Örebro invigdes nyligen Seglet som är en gemensam samverkansarena där man har samlat polisen, SOS Alarm och räddningstjänsten som därmed närmare kan ha en dialog om vilka insatser som behövs vid olika larm.

Utredningen Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22) ska överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) jämföras med myndigheter (dir. 2023:146). Syftet är att information ska kunna utbytas i den utsträckning som behövs för att myndigheterna bland annat ska kunna förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet så effektivt som möjligt utan att det medför ett oproportionerligt ingrepp i den personliga integriteten.

Utredaren ska bland annat särskilt överväga och lämna förslag på en generell bestämmelse som gör det möjligt att på ett effektivt sätt lämna uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till en annan myndighet, såväl på begäran som på eget initiativ. Utredningens uppdrag är brett och inte begränsat till vissa enskilda myndigheter. Uppdraget ska delredovisas i augusti 2024 och slutredovisas i februari 2025.

Avslutningsvis vill jag också klargöra att arbetsmiljölagstiftningen är tydlig. Det är alltid arbetsgivaren som har arbetsmiljöansvaret, så även för personal inom ambulanssjukvården. I detta arbete är det mycket viktigt med kunskap om arbetsmiljön och om var riskerna finns samt om hur dessa risker kan förebyggas. En god dialog och samverkan mellan arbetsgivare, arbetstagar och skyddsombud är helt avgörande för ett bra och förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete.

Regeringens ambition att ge regionerna, som huvudmän för hälso- och sjukvården, förutsättningar att erbjuda vård och omsorg av god kvalitet är tydlig, vilket inte minst framgår av Tidöavtalet, regeringens budgetproposition och även vårbudgeten med ytterligare 6 miljarder kronor till regionerna.

Anf. 78 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag har ställt denna interpellation om informationsutbyte inom ambulanssjukvården för att adressera den problematik jag själv fått till mig av aktiva medarbetare inom ambulanssjukvården i mitt hemlän Gävleborg.

Jag har tidigare ställt en skriftlig fråga inom detta område, som ministern nämnde, men en interpellation behövdes för att gå djupare in på denna fråga och debattera de olika delar som finns med såväl i mina frågeställningar som i ministerns svar. Jag vill med det givetvis tacka sjukvårdsministern för svaret på interpellationen.

Ministerns svar är omfattande och pekar på många bra saker som i dag finns eller utreds och som förhoppningsvis kommer att bidra till att skapa en bättre situation generellt såväl inom sjukvården som mellan myndigheterna och sjukvården. Det handlar om att riva bort de murar av sekretess som jag och Sverigedemokraterna många gånger ser finns mellan olika delar. Dessa murar hindrar ett effektivt arbete mellan olika delar av samhället i användningen av våra tillgängliga resurser, inte minst i de fall där barn omfattas och där

samhället många gånger måste kunna agera snabbt. Där är såklart också Tidöavtalet mellan regeringen och Sverigedemokraterna en viktig del. Även om sekretessfrågorna där främst relaterar till skolan sker välkomna förändringar som skapar nya och bättre förutsättningar.

Som jag nämnde i inledningen kommer mina frågeställningar utifrån vad jag fått till mig från medarbetare inom ambulanssjukvården i Gävleborg. Man ger exempel på att personer varit våldsamma. Hot och våld förekommer, och ibland behöver man ha polisen med sig som en resurs för att kunna genomföra sitt uppdrag och arbete. I dessa delar är jag och ministern överens. Polisen ska kunna bidra till att trygga annan blåljuspersonals situation kopplat till en insats som sker i samhället. Hoten och våldet behöver givetvis inte komma från dem som behöver vård. Det kan vara andra familjemedlemmar eller ej, men sådana situationer förekommer ofta.

När ambulanspersonalen är färdig lämnar man platsen. På sikt kommer det uppdraget att vara klart. En av de första tankar som slår en medarbetare efter det är givetvis en vilja att berätta för sina kollegor om situationen och vad som hänt för att därigenom kunna bidra till att samma situation inte uppstår igen. Det behöver inte ens vara kopplat till samma person, utan det kan vara ett specifikt område, ett enskilt hus eller en särskild trappuppgång. Men av sekretessskäl får man inte informera dem om de saker som skett eller varna dem.

Ministern nämner att man kan lösa problem genom sammankoppling av journalsystem. Det är ett intressant exempel som jag tar med mig. Ministern nämnde också Seglet i Örebro med tanke på områden där det råder social oro. Det är naturligtvis ännu ett bra exempel som ministern pekar på. Dock täcker inte dessa exempel in alla de tillfällen som jag nämner. Det kan gälla olika patienter och även områden utan social oro. Där kommer, som jag ser det, ministerns exempel kanske inte att fungera i praktiken alla gånger.

Även om jag tycker att ministerns svar i det stora hela är fylligt och pekar på många bra saker saknar jag en konkretisering utifrån mina specifika frågeställningar om hur denna problematik ska komma åt, vilka eventuella barriärer av sekretess som behöver rivas och vilka insatser staten i så fall kan göra. Jag hade med andra ord gärna sett ett svar som fokuserade mer på hur problemet ska lösas och inte lika mycket på övergripande strategier och befintliga möjligheter med de lagar vi har. Samtidigt vill jag med all tydlighet säga att jag inte på något sätt misstror ministerns engagemang i dessa frågor, som jag givetvis är övertygad om att ministern tycker är viktiga.

Anf. 79 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag är glad över att interpellanten i sin interpellation lyfter både arbetsmiljön för medarbetarna i hälso- och sjukvården och patientens behov av sekretess. Det är precis de här två sakerna som måste

vågas av. Hur gör man då det i praktiken? Jag är glad över att interpellanten från början har lyft svårigheten i att hantera dessa saker samtidigt.

Det korta svaret på interpellationen är egentligen att vi utreder detta och återkommer. Men jag har valt att gå in lite djupare på detta och bredda frågan. Ingen av oss vet vad utredningen landar i, men den är nödvändig.

Offentlighets- och sekretesslagen bygger på att uppgifter som vi har bedömt behöver sekretess ska vara hemliga. Dem får man inte med automatik dela med någon annan myndighet. Man får inte heller dela dem inom myndigheten om det inte finns skäl att göra det. Det tycker jag är klokt, för uppgifter kan missbrukas och användas av någon som inte har skäl att använda dem. Uppgifter som finns om mig, ledamoten eller någon annan ska hanteras med sekretess om det finns skäl att ha sekretessprövning.

Men då och då har vi skäl att göra en brytning av detta. Då kallar vi det sekretessbrytande bestämmelser. Regeringens uppfattning är att vi behöver några fler sådana, för vi ser problem i samhället där sekretessen blir ett hinder för att upprätthålla andra lagar, precis som ledamoten lyfter. Det är då vi behöver se hur vi kan komplettera lagstiftningen med fler sekretessbrytande bestämmelser som på ett balanserat sätt ger stöd för att ta del av uppgifter fast de inte ingår i myndighetens eller verksamhetens del normalt sett.

Jag tycker att det är klokt att vi gör det genom en utredning – det är i och för sig det enda sättet att göra en lagändring. Det här är så svåra saker att vi behöver underlag för att veta vilka avvägningar som krävs i den kommande lagändringen och för att veta att vi gör rätt.

Det är dock väldigt positivt att regioner redan hittar metoder för att lösa denna fråga, som är akut varje dag för medarbetare i ambulanssjukvården. Jag förstår helt deras frustration när vi säger att det kommer en utredning i februari nästa år, att den sedan ska gå på remiss och att vi sedan ska skriva en proposition. Detta är deras vardag *nu*. Det är ett arbetsmiljöproblem för många, för en del varje dag.

Det man behöver ha med i den andra vågskålen är att sekretessbrytande bestämmelser med all säkerhet kommer att behöva kringgärdas av många förbehåll. Det är till exempel inte ovanligt att en patient har en sjukdom som kan leda till ett utåtagerande beteende och till både hot och våld i sjukvården. Även om man som personal vet att detta är en del av sjukdomsbilden är det fortfarande fråga om hot och våld. Det här måste hanteras på ett sätt som är klokt för både patienten och den personal som ska ta om hand den.

Då kan man tänka att man ska upprätta register över personer som har en viss sjukdom eller en viss benägenhet. Men är det verkligen relevant att alla de här personerna skulle kunna bli våldsamma? Nej, det är det förstås inte. Som ledamoten lyfter handlar det om att man med säkerhet vet att någonting skulle kunna hända igen. Hur försäkras vi oss då om att ett register som skulle kunna vara tillgängligt vid vissa tillfällen inte används för fel ändamål eller kan leda till

risker på annat sätt? Det är en av de svåra frågor där utredningen ska ta ställning.

Jag är väldigt glad över att regeringen och samarbetspartierna har valt att göra det här. Om vi inte tar itu med frågan om fler sekretessbrytande bestämmelser kommer vi inte heller att kunna leva upp till de andra lagarna. Därför är det nödvändigt när det gäller såväl hälso- och sjukvårdslagen som trygghet och säkerhet i samhället att vi hittar en lösning. Jag ser fram emot att ta del av utredningen när den kommer, så att vi får bättre redskap för att skydda både patienter och medarbetare.

Anf. 80 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag tackar återigen ministern för svaret. Liksom ministern vill även jag lyfta frågan om arbetsmiljön. Naturligtvis är den arbetsgivarens ansvar. Där är vi helt överens. Det är frågor som man måste jobba med, framför allt i det systematiska arbetsmiljöarbetet på alla plan. Det bidrar till att öka säkerheten för personalen. Vi är eniga om det.

Frågan om sekretess kanske det också är viktigt att diskutera ytterligare med till exempel Sveriges Kommuner och Regioner i kommande samtal, men även med SOS Alarm, för det är därigenom samarbetet sker med till exempel ambulanssjukvården inom respektive regioner.

Vi kom in lite på frågan om behovet av vård kontra det som eventuellt skulle kunna uppstå när det gäller till exempel våld. Jag tror att de två frågorna till viss del hänger ihop, men jag tror faktiskt också att man kan särskilja dem. När ambulanspersonalen åker ut på något eller vill ha vetskap om att någonting kan ske tänker man kanske inte i första hand på vilken koppling det finns till vårdbehovet hos personer eller till vilket sjukdomstillstånd som eventuellt finns i sammanhanget. Jag tror att det handlar om att man på något sätt skulle kunna göra en markering till exempelvis SOS Alarm, så att de känner till att en våldsam händelse har skett och kanske att den är kopplad till en specifik adress eller en specifik person. Det är det man är ute efter. På så sätt kan frågor om sjukdomstillstånd och liknande hållas borta.

Jag tror att man får skilja de två delarna åt, även om jag naturligtvis förstår att det också finns ett sammanhang. Jag vill skicka med att detta skulle kunna vara en enkel lösning på problematiken.

Nu kommer vi att få en utredning som tittar på de här delarna, men jag vill peka på att ambulanspersonalen till exempel skulle kunna återkoppla till SOS Alarm om var händelsen skett. SOS Alarm är oftast de som sköter frågor som gäller utringning av till exempel ambulans eller polis. Då skulle de ha direkt vetskap och kunna larma ut polis direkt när något är kopplat till just den adressen eller personen. Tiden för en insats minskar naturligtvis också när polisen direkt kan vara med vid en insats och ambulanspersonalen inte behöver stå och vänta. Det ökar tryggheten både för dem som behöver vård och för våra medarbetare inom ambulanssjukvården. De delarna vill jag skicka med

specifikt. Ministern för naturligtvis samtal med SKR om många saker och säkert även med SOS Alarm. Jag skickar med detta för framtida diskussioner, så att ministern har det med sig.

Även om ministern naturligtvis inte kan lova något här i dag är den debatt vi nu har tillsammans med andra debatter och de exempel jag lyfter fram ett frö som förhoppningsvis kan växa till sig och bli till en viktig samhällsförändring som i slutändan är till gagn för personal inom sjukvården generellt och specifikt ambulanssjukvården, som jag lyfter nu. Den kommer att vara till gagn för samhället och naturligtvis för den enskilda medborgare som till exempel behöver vård eller blir upprörd och frustrerad över det våld som vår blåljuspersonal inom olika verksamheter möter från personer som inte respekterar deras arbete och deras roll.

Anf. 81 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för kompletterande synpunkter!

Det är, precis som ledamoten säger, många olika slags situationer. Det händer då och då att personer helt enkelt är ute för att förstöra, bråka och stoppa en viktig insats. Där tror jag ändå att de lagändringar som vi har gjort med skärpningar vid brott mot blåljuspersonal men också andra personer har en verkan. Jag hoppas att det också kommer att märkas i att det kan hanteras och att lagen kan användas.

För vissa grupper har det ändå en stor betydelse. Jag vet att gör jag detta riskerar jag ett straff. Det är viktigt att man vet: Bryter jag mot lagen ska jag få ett straff. Jag ska ta mitt straff, och jag ska sona mitt brott. Det är en del i den kedja vi har för att få tillit och förtroende i samhället. Jag kan göra fel, men då ska jag ta mitt straff och sona mitt brott.

Därför är ändå de förhållandevis nya lagarna om brott mot blåljuspersonal viktiga delar i detta. Jag hoppas att de kommer att användas så att man både anmäler och använder lagarna så att vi framöver kommer att se hur de fungerar, hur praxis blir och om de behöver kompletteras eller ändras på något sätt.

När det gäller den andra delen som uppstår, där det som ledamoten säger är mer kopplat till platsen man kommer till och situationen, är det en annan slags situation som kan vara laddad på många olika sätt. Där tror jag att arbetsmiljöarbetet är viktigt. Man kan få hjälp med att arbeta med hur man ska bemöta människor i svåra situationer.

Min erfarenhet är att ambulanssjukvårdspersonal är riktigt duktig på det. Jag tror att ledamoten delar den uppfattningen. De är riktigt erfarna och duktiga på att när de kommer in i någons hem, som det ofta är, eller på en plats att känna in: Vad är läget? Hur ska vi agera? De är riktigt duktiga.

Därför är det ännu viktigare att man som arbetsgivare inte bara förlitar sig på att man har en duktig personal utan att man fyller på med struktur och system som stöder ett bra arbetsmiljöarbete. Ibland blir det så när man har duktig personal, ibland eldsjälar, som gör

mycket mer än vad man kan förvänta sig, att man som ansvarig backar för att personalen löser det så bra.

Men när det gäller arbetsmiljö måste man som arbetsgivare hela tiden finnas där och se till att man fyller på, stärker och skyddar så att det inte handlar om att enskilda individer är duktiga utan att hela systemet stöder en trygg och säker arbetsplats. Det tror jag är en del av frågorna som behöver lyftas.

Den andra delen är just samverkan mellan sjukvård och polis. Det är väldigt intressant att följa Seglet i Örebro för att se: Kan man bättre hitta snabba kopplingar via SOS Alarm? Men även SOS Alarm har i många situationer behov av att få del av mer information.

En del av alla utredningar vi har handlar om: Hur mycket information ska vi dela? När är det ändamålsenligt, och när bör vi låta bli att göra det? Det är många utredningar som pågår. Det handlar om att kunna ta del av hälsodata. Det är allt som görs på Socialdepartementet. Där har vi fortfarande stora problem mellan regionerna och kommunerna. Men det handlar också om de utredningar som nu pågår om sekretessbrytande bestämmelser på olika sätt.

Jag vill ändå vidhålla att det, precis som ledamoten själv säger, behövs många olika slags åtgärder. Regeringen arbetar med alla dessa delar på olika sätt. Dessvärre kommer det att ta tid. Det är problemet för ambulanssjukvården.

Därför är förstås samtalet med ansvariga arbetsgivare oerhört angeläget. Det gäller att man gör vad man kan till dess att man har ett bättre lagstöd på plats.

Anf. 82 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Tack återigen, ministern, för svaret!

Jag kan börja med att hålla med om att vi har en ambulanspersonal som är fantastiskt duktig på sitt arbete och som gör sitt allra bästa varje dag.

En del av det arbetet är det förebyggande arbetet som ministern också nämner. Det handlar om att vara förberedd på vilka situationer som kan uppstå. Man kan utbildas för att få den kunskapen.

Jag nämner exempel på hur vi genom sekretessbrytande bestämmelser göra att man kan varna kollegor för en händelse när det är ny personal från ambulanssjukvården som kommer till platsen vid nästa tillfälle.

Då detta är mitt sista inlägg skulle jag också vilja nämna de goda insatser som Sverigedemokraterna och regeringen gör för att stärka och förbättra hälso- och sjukvården inte minst genom Tidöavtalet.

Där nämns också först hälso- och sjukvården. Men det är genom statsbudgeten som vi ökar såväl det generella anslaget som det riktade statsbidraget till hälso- och sjukvården för att underlätta i tider av kraftig inflation, samtidigt som vi verkar för att stärka sjukvården och därigenom naturligtvis också ambulanssjukvården.

Jag vill särskilt lyfta fram den dubblerade satsningen som Sverigedemokraterna och regeringen gör inom cancer- och barnsjukvården. Det är en viktig satsning för att inte minst korta väntetider i sjukvården.

Slutligen vill jag också nämna något om den sociala oro som ministern lyfte fram i sitt svar. Vi har ett omfattande utanförskap kopplat till den tidigare förda och ohållbara migrationspolitiken. Där är många gånger respekten för blåljuspersonal och deras trygghet liten eller saknas till stora delar.

Det är ett allvarligt problem som måste hanteras. Där är exempel som att riva sekretessbarriärer eller de skärpta straffen för attacker mot just blåljuspersonal viktiga delar för att komma till rätta med det.

Med det vill jag tacka ministern för en bra debatt. Jag lovar att jag för min del kommer att följa arbetet vad avser just ambulanssjukvården, och jag kommer garanterat att återkomma under mandatperioden.

Anf. 83 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Än en gång: Tack, ledamoten, för att ledamoten lyfter fram frågorna! Det har betydelse även om det just nu inte händer någonting, som ledamoten sa. Men det faktum att man lyfter fram frågorna och samtalar om dem påverkar också det som händer på många olika sätt.

Jag vill återkoppla till något av det ledamoten sa. Jag är mycket äldre än ledamoten. När jag växte upp var det självklart att räddningstjänst, ambulans och sådant hade allas förtroende. Det fanns inte en tanke på att man skulle försöka skada någon som var där för att hjälpa till. Tvärtom var det ofta dem man kunde använda för att åstadkomma förändring i ett område.

Vi har fått en utveckling där det inte längre gäller. Man är till och med beredd att attackera dem som är där att hjälpa till vid en brand, eller där någon är skadad eller sjuk. Det är så ofattbart att vi har hamnat där. Därför måste vi göra många slags åtgärder, som vi också har fångat i Tidöavtalet.

Det handlar om brottsförebyggande insatser för barn och unga och familjerna. Det gäller att stödja familjerna och att se till att det inte uppstår en sådan situation att man tycker att det är naturligt att ta till våld. Vi gör insatser på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens sida, när det gäller migration och på många områden. Det är också brottsförebyggande insatser i form av förändrade straff. Det kan också påverka situationen när jag vet att det blir ett hårdare straff om jag gör detta.

Hela programmet medverkar till att få en förändring. Vårt uppdrag är att se till att det blir så. Vi har mycket på gång nu med utredningar. Men det gäller att se till att de genomförs och att vi också följer upp dem. Vi kan ha haft rätt tanke. Men sedan när det fungerar i verkligheten kan man ibland behöva skruva på det och att följa det.

Varmt tack för att ledamoten har nära kontakt med verksamheten och kan återkomma med hur det fungerar så att vi gemensamt gör ett gott arbete!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:699 om skolpersonal som upprätthåller hedersnormer

Anf. 84 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Sara Gille har frågat jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsministern på vilket sätt statsrådet och regeringen ämnar förhindra att skolpersonal fortsättningsvis bidrar till hedersförtrycket. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skolminister som svarar på interpellationen.

Låt mig börja med att slå fast att hedersrelaterat våld och förtryck utgör en mycket allvarlig kränkning av människors grundläggande fri- och rättigheter. Det ska inte finnas någon som helst plats för hedersrelaterat våld och förtryck i vårt samhälle, inte heller i förskola och skola.

Utbildningen i hela skolväsendet ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Alla som verkar inom förskolan och skolan ska främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor.

För barn och unga som lever i en hederskontext kan förskolan och skolan vara den enda platsen där de kan vara sig själva och ta kontakt med vuxna för att få stöd och hjälp. Det är därför av yttersta vikt att förskolan och skolan kan utgöra denna trygga plats och svara upp mot dessa behov.

Hedersrelaterat våld och förtryck eller andra kränkningar mot barn och elever på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet ska inte få förekomma i skolväsendet. All personal ska ha kunskaper och kraft i att kunna agera när det behövs. Förskole- och skolpersonal ska inte behöva tveka inför att anmäla sin misstanke om att ett barn far illa, och de ska kunna känna ett starkt stöd i ryggen från samhället och ledningen. Alla ska kunna känna sig trygga med att alltid sätta barnets rättigheter först.

Det är en prioriterad fråga för mig och regeringen att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Redan i juni 2023 beslutade regeringen att skjuta till ytterligare medel till Statens skolverks uppdrag om stärkt systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen har också gett Statens skolinspektion i uppdrag att granska skolornas arbete med kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer med fokus på att förebygga och hantera hedersrelaterat våld och förtryck.

Skolverket har 2024 fått ett nytt uppdrag att förebygga, upptäcka och åtgärda mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Skolverket ska även utveckla, genomföra och följa upp insatser inom området. I uppdraget ingår även att föreslå en struktur för samordning av arbetet.

Det är uppenbart att fortsatt arbete krävs. Hedersrelaterat våld och förtryck i förskola och skola får aldrig accepteras. Individuell frihet och mänskliga

rättigheter ska gälla för alla. Oavsett ålder och oavsett var i Sverige du bor. Jag ser fram emot att återkomma om hur regeringen avser att fortsätta arbetet med dessa angelägna frågor.

Anf. 85 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Hedersförtryck är en främmande företeelse på grund av massinvandringen till Sverige. I och med den har vi fått invandrarklaner till Sverige som har helt andra normer än vad vi har. Trots att de själva har utsatts för hedersförtryck utsätter de sina barn för en denna vidriga kultur med ett fruktansvärt kvinnoförtryck. Det är ett förtryck som går vidare i generation efter generation.

Nyligen har revisorerna i Göteborgs stad avslöjat allvarliga problem i arbetet mot hedersförtryck inom förskolor, skolor och socialtjänst. Men tyvärr är detta ett stort problem även på andra håll runt om i landet.

I slutet av januari kom en ny rapport från Malmö stad som visar att hederskulturen lever och frodas för fullt i stadens förskolor, till följd av att de lokala socialdemokraterna totalt har struntat i barnens rättigheter utan i stället värvat om sina boskapsröster.

Det handlar om att barn av olika kön inte får leka med varandra, inte får hålla varandra i handen, inte får sova bredvid varandra under sovstunden och så vidare. Flickor får heller inte ha kortärmat eller kortbent och tvingas ha på sig den förtryckande slöjan.

Det finns också pojkar som uttrycker att de vill bestämma över kvinnlig personal och inte behöver lyssna på dem just för att de är kvinnor. Vidare har föräldrar tagit bort sina barn från förskolor då skolan har anställt manlig personal.

Hela idén med detta är att flickorna inte ska komma i kontakt med manlig personal eller barn av det motsatta könet. Det är en könssegregation som inte hör hemma i Sverige.

Det är illa nog att föräldrarna försöker upprätthålla hedersförtrycket när barnen befinner sig i förskolan, men de får även hjälp från förskolepersonalen. Det rör sig om personal som själv lever i en hederskontext och inte tycker att det är konstigt att syskon kontrollerar varandra eller att pojkar och flickor inte får leka med varandra. Det finns personal som anser att vårdnadshavares och släktens vilja och makt över barnet går före barnets egna fri- och rättigheter.

De som själva inte integrerar sig i samhället kan inte vara en bas för barnens integration.

Fru talman! Det kan också vara personal som är rädd för att utsättas för hot eller våld från föräldrarna om de vägrar att gå föräldrarna till mötes. Personal kan anklagas att vara rasister om de står emot förtrycket.

Många förskolor runt om i landet känner en ovilja att stöta sig med kontrollerande föräldrar, och deras tystnad tillåter därmed förtrycket att fortgå långt ned i åldrarna, där hedersförtrycket egentligen börjar. Hedersförtrycket börjar nämligen inte i tonåren – det börjar praktiskt taget redan i vaggan.

I förskolan finns möjligheter att arbeta förebyggande och att upptäcka utsatthet tidigt. Insatser i

arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste ske tidigt. För att man ska ha en chans att stå upp mot föräldrarna krävs att man får ovillkorligt stöd uppifrån, för utan modiga ledare har förskolan ingen chans mot hederskulturen.

Den personal som själv upprätthåller hedersnormer eller blundar för dem ska inte få fortsätta med sitt arbete. Om man som förskolepersonal inte kan stå emot föräldrarna borde man inte få jobba vidare. Antingen har man en lojalitet mot barnens bästa eller mot dessa vidriga normer.

Vi måste bryta den tystnadskultur som omger dessa frågor. Vill man utöva den här formen av hedersförtryck måste man flytta härifrån. Det är viktigt att ge en tydlig signal.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet på vilket sätt hon kommer att agera när det handlar om att personal bidrar till hedersförtrycket.

Anf. 86 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Redan 2021 publicerade förskoleförvaltningen i Malmö en rapport där det framkom att barnen sinsemellan hade reglerat klädkoder som var påverkade av hedersnormer. Flickor skulle inte visa sina armar och fötter. Det framkom även i rapporten att hedersnormer präglade barnen. Flickor fick inte leka med pojkar. De fick inte sitta bredvid varandra, inte hålla handen och inte ens vara i samma rum på vilan. Pojkar lyssnade inte på kvinnlig personal.

I rapporten framkom även att en anledning till att vårdnadshavarna ville ha könssegregation var att pojkarna inte skulle bli homosexuella. För de flesta svenskar är det här helt främmande normer. Dessa idéer, där vuxna människor tror att pojkar blir homosexuella för att de umgås med flickor, är ju inte vare sig vanliga eller normala i Sverige. Men på grund av den massinvandring som vi har haft har dessa hedersnormer normaliserats i vissa delar av Sverige till den grad att personalen har svårt att stå emot.

Personal i förskolor och skolor har svårt att stå upp för evidens, humanism och jämställdhet gentemot dessa hedersnormer. Delvis beror detta på att de som ska stå upp för svenska värderingar rent numerärt är i minoritet. Det finns områden i Sverige där de som tror på svenska värderingar är i minoritet i dag. Nu ser vi vilka konsekvenser det får när det är utländska värderingar som har företräde framför svenska värderingar.

En annan anledning är politisk. Har vi politiker som förespråkar mångkultur – idén att alla kulturer är lika värda – blir det svårt för personal och skolledare att förkasta vissa kulturer som förtrycker.

Fru talman! Jag förstår att det finns många handlingsplaner och strategier för att motverka hedersförtryck, och dessa initiativ från regeringen förtjänar att berömmas. Men det är även dags att skapa en ideologisk grund för kampen mot hedersförtryck. Den ideologiska grunden är att förkasta mångkulturen och poängtera att i Sverige har svensk kultur företräde framför andra utländska kulturer.

Politiker måste signalera att man är beredd att aktivt motverka kulturer som förtrycker folk och underminerar de värderingar som det svenska samhället vilar på. Våra statsråd i regeringen måste våga säga att det finns sämre kulturer. Det finns kulturer som skadar barn och som inte har någon plats i Sverige. Detta måste sägas och upprepas av makthavare gång på gång tills ingen förskollärare eller lärare längre får intrycket att det ingår i deras uppgift att implementera slöjtvång i skolan.

Det har begåtts misstag. Politiker i Sverige har varit alltför otydliga. Vi har ju till och med haft en integrationsminister, Mona Sahlin, som förnekade att hederskultur över huvud taget fanns. Signaler har skickats ut som har fått många att tro att kritik mot hederskultur är rasism.

Nu måste makthavare skicka ut helt andra signaler. Vi måste uppmuntra personal i alla verksamheter att vara vaksamma mot skadliga kulturer som inte hör hemma i detta land.

Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag har själv tidigare arbetat med dessa frågor i ungefär 15 år, som skolborgarråd i Stockholm. Jag skulle nog säga att attityderna till hedersförtryck har skärpts väsentligt på senare år. När jag började jobba med dessa frågor blev jag ofta anklagad för att vara rasist. Jag tycker att vi har kommit förbi det nu.

Det viktiga i dessa frågor är barnens rätt att bestämna över sitt eget liv. Det handlar om barns rätt att utvecklas så att de får ett bra liv och mår bra. Barn har rättigheter oavsett vad deras föräldrar har för åsikter.

Förskolans och skolans del i detta är, enligt den lagstiftning som vi faktiskt har, att understödja detta. Det är otroligt viktigt att påpeka det, tycker jag.

När det gäller frågan om personalen är det klart att det finns många problem. Det är ett stort problem om personal i förskola och skola upplever rädsla. Det kan förekomma i många olika situationer, inte bara i denna. Men det är ett stort problem just när det gäller hedersförtryck. Det är väldigt viktigt att arbetsgivaren tar detta på stort allvar och tar sitt arbetsmiljöansvar.

Jag tycker också att det är viktigt att man skapar funktioner så att människor kan anmäla denna typ av handlingar utan att man vet vilka det är som anmäler.

Skolsäkerhetsutredningen har fått ett tilläggsdirektiv som handlar om att man ska kartlägga vilka uppgifter som behöver bytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter. Sekretess är i dag ett stort problem. I dag skyddar sekretessen i Sverige i själva verket förövare snarare än barnen, och det måste vi göra något åt. Det är otroligt viktigt.

Sedan finns det personal som medvetet medverkar till att upprätthålla dessa normer, helt i strid med till exempel svensk skollag. Jag delar uppfattningen att man verkligen bör fundera på om den personalen ska kunna ha kvar sina uppdrag i till exempel förskolan. Man måste som förskollärare, barnskötare och lärare följa den lagstiftning som finns på området.

Det är arbetsgivarens uppgift att se till att människor har kompetens och kunskap så att de kan göra denna värdering, men det är också arbetsgivarens uppgift att se till att personal som är uppenbart olämplig för sin roll inte ska vara kvar i verksamheten.

Anf. 88 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag tycker faktiskt inte att man ska fundera på om personal som bidrar till hedersförtryck ska få vara kvar eller inte. Jag tycker inte att den ska vara kvar över huvud taget.

Sverige benämns ofta som ett jämställt land, men på vilket sätt är hederskulturen jämställd? Jag har väldigt svårt att förstå hur det går ihop, för det gör det inte. Vi kan lika gärna slopa allt snack om jämställdhet, för hederskultur är långt ifrån jämställt. Man kan inte ha båda delarna.

Det finns ingen kultur som rättfärdigar att man skadar barn. Det går inte att ha respekt för att man skadar barn för livet – det är precis det man gör. Det handlar inte om anständighet eller kyskhet.

Den skada som Socialdemokraterna har åsamkat de barn som lever i hedersförtryck kommer aldrig någonsin att kunna repareras. Barnen kommer att växa upp, och de kommer att behöva leva med dessa minnen och skador. De kommer att känna sig hotade av män, och de kommer att känna att de behöver visa sin anständighet. Det hela beror på att Socialdemokraterna aldrig såg problemen. I stället för att ge barnen rättigheter gav de utländska kulturer rättigheter. Det kan aldrig någonsin förlåtas.

I Sverige ska alla elever kunna känna sig trygga i skolan, och de ska ha samma möjligheter att utvecklas och lära. Ingen ska fara illa vare sig i hemmet eller i skolan. Skolan är till för eleven, och det är eleven som individ som står i fokus. Alla ska ha samma möjligheter. I skollagen och läroplanerna framgår det att ett av skolans grundläggande uppdrag är att skapa en skola där alla barn och ungdomar kan utvecklas. Skolan ska hjälpa barnen att lära sig att alla människor har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

När en skola misstänker att en elev far illa, oavsett orsak, ska skolan enligt lag anmäla det till socialtjänsten. Men trots att man vet att detta förekommer och att personalen har en skyldighet att anmäla kommer det knappt in några orosanmälningar över huvud taget om hedersförtryck.

Personalen ska förebygga och bemöta hedersrelaterat våld och förtryck med aktiva insatser, inte bidra till det. Skolan ska aldrig bidra till en normalisering av till exempel ett visst religiöst klädesplagg eller symboler.

Fru talman! Trots detta är det 27 av 40 förskolor i Göteborg som har visat att de ställer upp på kravet att se till att barnen behåller slöjan på sig. Det är något som verkligen har blivit fel när sådant händer – när 27 av 40 förskolor tror att de kan vara slöjpoliser och moralpoliser för barnen.

Politiker och makthavare ska förtydliga hur dokumenten ska tolkas när man på ett så fundamentalt sätt

har misstolkat det hela. Någonstans har man trott att förskolans värderingar innebär att man ska ha slöjtvång. Då har något i systemet brustit.

Här måste politikerna vara mer aktiva. Slöjtvång är inte förenligt med skolans värderingar. Det måste politikerna signalera mycket tydligt.

Jag vet att det pågår en utredning om ett förbud mot slöjtvång. Min önskan är ett generellt slöjförbud, speciellt för barn. Det ska inte finnas några slöjor på barn. Jag skulle vilja fråga statsrådet: Hur ska man se vem som tvingas till slöjan och vem som inte gör det? Hur ska man aktivt hjälpa dem som tvingas till slöjan när även personalen bidrar när det gäller denna kvinnoförtryckande slöja? Tror verkligen statsrådet att små barn själva har valt slöjan?

Anf. 89 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Hederskultur är lika skadligt för barn som pedofili. Det finns en viktig skillnad mellan hederskultur och pedofili som påverkar hur politiker debatterar dessa frågor. Pedofili kan drabba alla barn, medan hederskultur endast drabbar invandrabarn.

Hur hade allmänheten reagerat om etniskt svenska barn hade utsatts för det förtryck som hederskulturen innebär? Det hade varit oacceptabelt – helt oacceptabelt. Men att invandrabarn drabbas har politiker på vänsterkanten accepterat i decennier. På grund av det mångkulturella narrativet, där vi tror att vissa barn ska ha en viss kultur och andra barn en annan kultur som är mer förtryckande, har man accepterat hedersförtryck i vissa kretsar.

Generationer har gått förlorade på grund av mångkulturens budskap om att även förtryckande kulturer ska respekteras, men generationer återstår att rädda om vi har modet att förkasta mångkulturen och allt vad den innebär. Om vi vågar tro på individers rättigheter framför utländska kulturers rättigheter finns det en möjlighet för dem som förtrycks i dag att en dag befria sig från hederskulturens bojor.

Men det är en konflikt. Det är en konflikt mellan svenska värderingar och utländska värderingar. Det är en konflikt mellan dem som står upp för individen och dem som vill förtrycka individen. Det är viktigt att se detta som en konflikt eftersom det i denna konflikt finns en utländsk part, som upprätthåller hedersförtrycket, som måste besegras för att frihet och jämställdhet ska segra.

Anf. 90 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag delar Nima Gholam Ali Pours uppfattning att vi har haft en kulturrelativering i Sverige. I akt och mening att främja mångkultur har vi valt att vända bort blicken när det i en del kulturer har förekommit företeelser som faktiskt strider mot svensk lag.

Det var därför jag inledde mitt förra anförande med att berätta att jag själv jobbat med dessa frågor i ungefär 15 års tid och att det för 15 år sedan verkligen var precis så som ledamoten sa.

Jag tycker att det har skett en stor förändring och att skolan, förskolan och vi politiker tar de här frågorna

på mycket större allvar i dag än vad vi har gjort tidigare.

Som Sara Gille säger har förskola och skola en absolut skyldighet att anmäla om man tror att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Det kan vara hemma, men det kan också vara så att det till exempel förekommer hedersförtryck inom förskolan, och även då har annan personal en absolut skyldighet att anmäla till socialtjänsten. En del av detta är rent brottsliga handlingar, och då är naturligtvis en polisanmälan det enda rätta.

Jag talade tidigare om Skolsäkerhetsutredningen som precis har lagt fram förslag som handlar om att brott som begås i skolans värld ska polisanmälas, men jag tror att detta också har ett slags förebyggande effekt. Nu säger vi att det här är så allvarliga brott att man inte kan vända bort blicken.

Det ligger ett stort ansvar på arbetsgivare att se till att personal har kunskaper men också att se till att personal som aktivt och medvetet upprätthåller hedersnormer och understöder sådana faktiskt inte har en roll när det gäller att arbeta i förskolan.

Anf. 91 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Förskolepersonalen har ett ansvar att se och hjälpa barnen och ett stort ansvar att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Förskolan är en plats där man förväntas leva fritt från hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetar man på någon av landets förskolor behöver man ha kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, om relevant lagstiftning och om hur man kan arbeta för att upptäcka utsatthet hos eleverna och motverka detta. Då får barnen i sin tur kunskap om sina grundläggande rättigheter. Det handlar om kroppslig integritet, om att få leva ett liv fritt från våld och om rätten att få forma och påverka sitt liv som man själv vill. Vi ska absolut inte ha personal i förskolan som bedriver hedersnormer. Vi måste skydda och stötta barnen, inte äga dem. Som det är nu byggs en stat i staten.

Jag vill avsluta mitt sista inlägg med att säga att ingen religion eller kultur har några rättigheter. Det är människan som har rättigheter och skyldigheter – inte bara mot staten, samhället och sig själv utan också mot andra människor. Ingen religion eller kultur ska stå över svensk lagstiftning.

Jag tror uppriktigt sagt att vi måste visa tydligt att om man anammar den formen av kultur här i Sverige åker man ut. Vi måste sätta hårt mot hårt. Att inte stå emot hedersförtrycket i förskolan vore detsamma som att godkänna att det finns olika regler för etniskt svenska barn och för barn med invandrabakgrund. Precis så har vänsterpartierna agerat de senaste decennierna, och det kommer aldrig att förlåtas.

Vad värderar statsrådet högst – att barnen ska ta till sig skolan och lära sig saker eller att värna om hederskulturen?

Anf. 92 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Förskolan är viktig för barns utveckling och för möjligheten att så småningom ha bra kunskaper när man börjar skolan, bland annat i form av en god språkutveckling.

För många barn är förskolan och skolan även en frizon. Det kan vara det enda ställe där man faktiskt kan vara sig själv och tillåtas att vara det. Därför måste skolan dels vara medveten om att skolan för många barn är en frizon, dels aktivt hålla hedersnormerna utanför förskolans och skolans värld. Det finns ett absolut ansvar för personalen i förskola och skola att göra detta. Det är oerhört tydligt hur skollagen är utformad i Sverige för att stötta enskilda elever och barn i detta.

Förskolan och skolan har också en roll att aktivt främja mänskliga rättigheter och att lära barn att tänka självständigt. Barnen ska veta att de har rättigheter som är enbart deras, oavsett vad deras föräldrar anser. Det handlar alltså inte bara om att se till personal inte upprätthåller hedersnormer och hederskultur utan att personal också aktivt främjar att barn får lära sig om sina rättigheter i svensk förskola och skola. Det tycker jag också är viktigt att påpeka.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:521 om Sveriges engagemang i Afghanistan

Anf. 93 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Alexandra Völker har frågat mig hur jag ser på Sveriges långsiktiga engagemang i Afghanistan. Hon har också frågat mig varför regeringen väljer att skära ned på stödet till FN-organ som verkar i Afghanistan och varför regeringen minskar utvecklingsbiståndet till landet.

Afghanistan tillhör ett av de största mottagarländerna av svenskt bistånd. Under förra året bidrog Sverige med nära 900 miljoner kronor till Afghanistan. Av dessa utgjorde 364 miljoner kronor humanitärt stöd. Samtidigt har talibanernas maktövertagande medfört att förutsättningarna för en positiv samhällsutveckling har förändrats i grunden. Inte minst har möjligheterna att leverera ett effektivt bistånd försämrats kraftigt. Ett stort antal dekret som begränsar den afghanska befolkningens fri- och rättigheter har utfärdats av talibanregimen. Kvinnor och flickor är särskilt drabbade av dessa påbud. Afghanska kvinnor har bland annat förbjudits att arbeta inom FN och andra biståndsorganisationer.

Under förra året utfärdade talibanregimen också ett särskilt dekret mot Sverige med innebörden att svensk verksamhet förbjuds i Afghanistan. Detta gör en redan svår kontext än svårare och påverkar Sveriges möjligheter att bistå befolkningen. Konsekvenserna av detta drabbar den afghanska befolkningen, som är i stort behov av bistånd.

Nya förutsättningar kräver nya beslut och nya lösningar. Vi ska inte ge stöd till något som legitimerar

talibanernas styre. Vi kan aldrig acceptera villkor från talibanerna som bidrar till att diskriminera kvinnor och flickor.

Vårt utvecklingsbistånd måste kunna bedrivas säkert, effektivt, uthålligt och med tydliga resultat. Det kan inte långsiktigt baseras på undantag och diktat från talibanregimen. Vårt stöd är riktat direkt till det afghanska folket.

Anf. 94 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Talibanernas övertagande av makten är lika mycket en sorg som ett misslyckande för det civila samfundet. Precis som biståndsministern ger uttryck för i sitt svar går utvecklingen på grund av talibanregimen nu åt helt fel håll.

Detta gör det bistånd som vi bedriver och det internationella samfundets närvaro ännu viktigare. Om vi inte håller i nu är ju all den utveckling som har åstadkommits under de senaste 20 åren definitivt förlorad, och de största förlorarna på detta är Afghanistans flickor och kvinnor.

Även om det absolut är en komplex miljö och dekretet mot svensk verksamhet spelar roll är det gemensamma budskapet från alla biståndsorganisationer och internationella organisationer som jag möter att det går att arbeta i Afghanistan och att vi behöver arbeta i Afghanistan.

Rädda Barnen arbetar med stöd från bland annat Sverige för barns trygghet, skydd och utbildning med fokus på flickors rättigheter. De arbetar själva och med partner i 17 provinser och har i dag cirka 4 000 anställda, varav 40 procent är kvinnor.

IRC, som också har finansiering från Sverige, arbetar inom hälsa, ekonomisk återhämtning och utveckling. De har just nu 4 823 anställda, varav även där ungefär 40 procent är kvinnor. Kvinnor arbetar också i alla de 13 provinser där de är aktiva.

Hand in Hand Afghanistan arbetar för att bekämpa fattigdom och främja kvinnors ekonomiska egenmakt genom entreprenörskap och jobbskapande. Även de har kunnat behålla alla sina kvinnliga anställda.

Marie Stopes International, som bedriver stöd inom SRHR, finns i 18 provinser, delvis finansierat av Sverige. All deras verksamhet bedrivs av kvinnor för kvinnor.

Än i dag utför alltså tusentals kvinnor ett helt ovärderligt arbete på plats i Afghanistan. Det går att fortsätta bedriva ett effektivt bistånd på plats som kommer det afghanska folket till del. Det behövs.

Uppskattningsvis 23,7 miljoner människor, det vill säga mer än hälften av befolkningen i Afghanistan, kommer att behöva humanitärt bistånd i år. Endast 7,8 procent av det ekonomiska behovet är finansierat.

Utöver talibanregimen skapar klimatförändringarna helt förödande konsekvenser för den afghanska befolkningen. Att vi fortsätter att bedriva ett omfattande bistånd är helt avgörande för landets utveckling.

Jag blev inte helt klok av biståndsministerns svar, och därför undrar jag fortfarande hur regeringen ser på

det långsiktiga engagemanget och biståndsarbetet i Afghanistan.

Anf. 95 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Alexandra Völker för interpellationen.

Till att börja med ska vi komma ihåg en sak, nämligen att i fjol bidrog Sverige med nära 900 miljoner kronor till Afghanistan. Det är ett omfattande bidrag. Det är få länder som bidrar med mer än Sverige till Afghanistan. Efter att Afghanistan har varit den största mottagaren av bilateralt bistånd har det minskat lite grann, men landet fortsätter att utgöra en stor partner för Sverige. Ibland kan man få intrycket i diskussionen att det skulle förhålla sig på ett annat sätt. Så var det i fjol. Av nivån på 900 miljoner kronor var drygt en tredjedel humanitär stöd. Det är den bakgrund jag tror att vi är överens om, det vill säga att behoven är stora.

Vårt svenska stöd har fokuserat på ett antal olika saker. Inte minst skulle jag vilja lyfta fram stödet till kvinnor och flickor, som tyvärr är de som lider allra mest under talibanregimens förtryck. Det är i grund och botten vad som pågår; det är ett brutalt förtryck där människor, framför allt kvinnor och flickor, förvägras sina grundläggande mänskliga fri- och rättigheter.

Förutsättningarna har förändrats, och de har förändrats rätt allvarligt i den delen att möjligheterna att nå ut med bistånd har försämrats. Ansvar för det faller till hundra procent på talibanregimen. Det är den talibanregim som har som grundläggande idé att förtrycka sin egen befolkning, som har som idé att också stänga ute stora seriösa partner som Sverige. Det kan vi se i de civilsamhällesorganisationer som tidigare har verkat i landet och som nu möter en helt annan verklighet. Jag kan bara beklaga att talibanregimen agerar på det sättet, men ansvaret för det måste läggas på talibanregimen. Jag kan vidare beklaga att det är redan utsatta grupper som oftast påverkas mest.

Sverige har en bilateral biståndsstrategi med Afghanistan. Den gäller även i år, det vill säga under de månader som är kvar av 2024. Vi kommer att återkomma med förslag på fortsättning, men där är vi inte nu. Vi följer vår normala arbetsmetodik, det vill säga att vi i god tid innan strategin löper ut kommer att presentera vårt fortsatta arbete.

Vi vet att behoven är stora. Att möjligheten att verka har förändrats i grunden vet vi också. Vi gör ingen annan analys där än många andra EU-länder. Vi har diskuterat detta mycket, inte minst på biståndsministermötet. Just den där balanspunkten att hjälpa människor långsiktigt utan att på något sätt legitimera en talibanregim som förtrycker sin egen befolkning är inte alltid helt lätt att hitta. Det är ganska komplicerat. Man kan inte påstå något annat än det.

Anf. 96 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att ändå känna en viss oro när jag lyssnar på biståndsministern och det sätt man talar om Afghanistan och utvecklingen. Vi är

helt överens om att det är en fruktansvärd utveckling, och vi är helt överens om synen på talibanregimen.

Men biståndsministern återkommer till frågan om ansvaret. Vilka bär ansvaret? Talibanregimen bär absolut ansvaret. Men är det verkligen folket som ska bära konsekvenserna? Om vi väljer att dra oss undan är det folket i Afghanistan som drabbas. Det är flickorna och kvinnorna som drabbas hårdast. Då är 20 års framgångar förlorade. Det är de inte i dag, inte fullt ut, men de är det definitivt om vi drar oss tillbaka.

Jag håller med om att det är klart att det är problematiskt att det har utformats ett dekret direkt riktat mot Sverige. En organisation som har bedrivit ett otroligt viktigt arbete där, det vill säga Svenska Afghanistankommittén, har nu tvingats pausa sitt arbete. Men det får inte begränsa vårt bistånd.

Biståndssfären är mycket tydlig med detta, nämligen att det går att bedriva bistånd i Afghanistan, effektivt bistånd som kommer befolkningen till del, och det måste vi ta vara på. Hur säkerställer vi att det inte blir Afghanistans flickor och kvinnor som bär priset? Ska vi verkligen låta 20 års arbete gå förlorat?

Anf. 97 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Att behoven är stora vet vi, men nog är det en komplicerande faktor om möjligheterna för en givare som Sverige förändras i grunden, om regimen säger att vi inte längre är välkomna. Man kan inte låtsas att det inte har någon påverkan. Det är klart att det försvårar! Här finns också säkerhetsaspekter att ta hänsyn till.

Jag kan bara upprepa det jag har sagt, nämligen att Sverige fortfarande är en av de största givarna. Vi har en strategi som gäller för 2024, och vi kommer att återkomma enligt de principer som vi har om hur vi ser på fortsättningen i landet. Men det är ett antal månader kvar på året.

Sedan vill jag föra in ett perspektiv som kanske saknas i debatten, nämligen att vi tyvärr lever i en värld med stora globala behov. Jag håller med om att de är stora i Afghanistan, och jag tycker att det är fruktansvärt att civilbefolkningen lider på grund av det förtryck som talibanregimen utövar, inte minst mot kvinnor och flickor. Det är bedrövligt. Det är också därför som vi på olika sätt engagerat oss så mycket, inte minst för att försöka hitta en gemensam position i EU-kretsen så att vi arbetar tillsammans. Vi ska hjälpa människor utan att legitimera talibanregimen. Då kan det bli en ännu värre situation framöver.

Men Sverige måste som en stor givare också ta ett stort ansvar för helheten. Där måste vi också fundera över hur vi arbetar mest effektivt. I vilka länder har vi störst förutsättningar att nå långsiktiga resultat? Det måste också vara en faktor i biståndspolitik och ett svenskt bistånd som är generöst men inte obegränsat. Vi har en ekonomisk ram att förhålla oss till. En insats som sker i ett land hade kunnat ske i ett annat land, och då måste man jämföra resultaten. Var kan vi lyfta upp flest människor ur fattigdom? Var är förutsättningarna bäst för att till exempel bekämpa korrupktion, så att det

blir en påverkan? Det är den typen av perspektiv vi ofta för in i biståndet, och det har tyvärr under lång tid saknats. Kanske det är en förklaring till att så många länder som under många år, ibland flera decennier, har mottagit svenskt utvecklingsbistånd fortsätter att vara i så stort behov av bistånd, att vara korrupta och förvägra människor deras grundläggande fri- och rättigheter.

Jag säger inte att det är det enda perspektivet i detta. Tvärtom! Men jag noterar att perspektivet ofta uteblir. Så länge som biståndsbudgeten är stor men inte obegränsad – vi är överens med Socialdemokraterna, och vi har i princip samma nivå på vårt bistånd – måste vi alltid som stor biståndsgivare göra den typen av avvägningar. Var kan vi nå störst framgångar, och var kan vi hjälpa flest människor, oavsett om det gäller Afghanistan eller något annat mottagarland?

Anf. 98 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag konstaterar än en gång att biståndsmministern återkommer till just talibanregimen. Är det verkligen talibanregimen vi ska lyssna på? Är inte det i sig nästan att faktiskt acceptera dess vilja? Det är folket i Afghanistan som drabbas.

Det går att bedriva biståndsarbete i Afghanistan. Jag har lyft fram flera organisationer som också med stöd av svenska medel bedriver ett effektivt biståndsarbete i Afghanistan.

Vi har FN. FN har klivit in som en enorm part i Afghanistan. Tack vare FN-organisationerna går det idag att bedriva biståndsarbete utan att pengar kommer den talibanstyrda statsapparaten till del. Man har skapat ett eget ekonomiskt system som gör att det faktiskt går att fortsätta bedriva effektivt biståndsarbete. Det är ju helt fantastiskt.

Trots det väljer regeringen att skära ned på stödet, också det till just FN och FN:s arbete i Afghanistan. Jämfört med 2021 är budgeten en minskning med 40 procent. Det är alltså FN som ser till att det går att ge stöd och bedriva viktigt, helt livsavgörande biståndsarbete i Afghanistan.

Jag menar fortsatt att vi inte kan låta 20 års arbete gå förlorat. Vi kan inte låta talibanregimen vinna, och vi kan inte låta Afghanistans kvinnor och flickor betala priset.

Anf. 99 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Ja, att problemen är stora i Afghanistan är det inte tu tal om. Det är också därför vi har engagerat oss så mycket som en stor givare, inte bara bilateralt utan också för att få samsyn i EU-kretsen om de här frågorna. EU är ju en betydande givare.

Jag kan också konstatera att det finns lite olika uppfattningar om vägen framåt. Det låter på Alexandra Völker som att det här är himla enkelt, men jag vill säga att det är betydligt mer komplicerat än så.

Med talibanregimen har vi en ny situation. Vi har till exempel säkerhetsfrågor för svenska biståndsarbetare att ta hänsyn till. Och talibanregimen säger att vi ska be om ursäkt för vår yttrandefrihet. Sverige som

nation ska be om ursäkt, annars ska vi inte få fortsätta arbeta.

Från den svenska regeringens sida har vi tydligt och klart sagt att vi inte tänker göra det. Vår linje baseras på den starka principiella hållningen att för att kunna nå resultat i den typ av samarbeten som vi ser att utvecklingsbiståndet ger måste man ha ömsesidig respekt. Det är svårt att ha det med en regim som har som grundläggande idé att förtrycka sitt eget folk.

Sedan vill jag upprepa att Sverige fortsätter vara en stor givare. I fjol gav vi 900 miljoner kronor, varav lite drygt en tredjedel är just humanitärt stöd. Vi ska återkomma i vanlig ordning om fortsättningen.

Jag noterar Socialdemokraternas inspel i detta. Jag noterar också att Socialdemokraterna inte finansierar det inspelet i sin egen budget. Ord och handling och siffror hänger inte ihop här. Det är lätt att tala sig varm för att lägga mer pengar på bistånd. Men då måste man också finansiera det, annars är det svårt att förstå vad de orden är värda. Jag noterar att Socialdemokraterna inte gör det. Det är säkert något vi får anledning att återkomma till.

Vi kommer att fortsätta arbeta med frågan om Afghanistan, och vi kommer att presentera vår idé om vägen framåt senare under året.

Tack, Alexandra Völker, för den här interpellationsdebatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:615 om finansieringen av UWC i Norge

Anf. 100 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Catarina Deremar har frågat mig om jag är beredd att omvärdera tidigare ställningstagande att Sverige inte längre ska bidra till finansieringen av United World College Red Cross Nordic.

Svenskt bistånd är generöst men inte oändligt. I en värld med omfattande behov där finansieringsgapet växer är det nödvändigt att prioritera. Det är inte aktuellt att återuppta det svenska stödet till United World College i Norge.

Sveriges beslut är inte en återspeglning av skolans prestation eller betydelse eller av Sveriges engagemang för det högt värderade nordiska samarbetet. Det är en konsekvens av svåra avvägningar och behovet av strikta prioriteringar.

Anf. 101 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation!

Jag måste börja med att säga att jag verkligen uppskattar det tydliga svar som statsrådet har givit på min fråga. Men som ni förstår beklagar jag givetvis svaret i sig. Min förhoppning var ju att jag skulle få ett positivt svar av statsrådet och att regeringen skulle ompröva sitt tidigare ställningstagande.

Jag förstår att man måste göra strikta prioriteringar såväl när det gäller vårt svenska bistånd som i andra frågor, och att vi skickar biståndspengar till en verksamhet i Norge kan ju få en att höja ett ögonbryn. Men UWC Red Cross Nordic har en särskild historia.

Skolan bildades 1995 genom ett avtal mellan Danmark, Norge och Sverige – ett nordiskt samarbete. United World College finns på 18 platser fördelade på fyra kontinenter. Över 150 länder är representerade bland de cirka 9 500 eleverna. Elever från Sverige har möjlighet att gå sitt andra och tredje gymnasieår där, och det är förberedande för högre studier.

Som medgrundare var Sverige medfinansiär till UWC Red Cross Nordic, som för övrigt är förlagt till en alldeles ljuvlig plats i Flekke i Fjaler i Norge. Här lär man sig om demokrati – vi sprider våra nordiska värderingar.

Jag besökte skolan i maj förra året tillsammans med min partikollega från stortinget Kathrine Kleveland. Vi möttes av 200 elever från 91 länder. 30 procent av eleverna kommer från Norden. Det är en unik plats för att sprida grundläggande demokratiska värderingar, och elever som går där är givna framtida ledare och förebilder i sina hembygder.

Jag undrar lite grann vad det var som fick Sveriges regering att stryka den här finansieringen. Hur kom man fram till det? Det har onekligen satt skolan i en svår ekonomisk situation.

Anf. 102 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tack, Catarina Deremar, för interpellationen!

Jag är glad att Catarina Deremar uppskattar svarets stringens även om jag förstår att det innehållsmässigt inte var det svar som hon hade önskat.

Det är ju så att den här skolan, precis som interpellanten beskriver, grundades för 30 år sedan. Sverige har varit finansiär av den. Vi har inte varit den största. I förhållande till Norge, där skolan ligger, har vi varit en ganska liten finansiär. Men de senaste fem åren har vi ändå gett 35 miljoner kronor sammantaget. Norge har gett flera gånger mer.

Det är klart att biståndspolitiken är förknippad med svåra avvägningar. Vi ser enorma behov i världen. Vi ser väldigt stora behov inte minst i vårt eget närområde, i Ukraina. Vi har en ny situation med det fruktansvärda krig som pågår efter Rysslands försök till fullskalig invasion av Ukraina.

Vi ser också omfattande humanitära behov, delvis på platser som till för några år sedan inte hade den typen av problem.

Det är klart att i den svåra miljön och med det faktum att behoven ökar har vi varit tvungna att fatta beslut som vi kanske hade önskat att vi inte behövt fatta och som var svåra. Men plus och minus måste gå ihop om vi ska kunna möta de prioriteringar vi har. Det är till exempel ett kraftfullt och uthålligt stöd till Ukraina och att kunna öka det humanitära stödet – eller för den delen stödet till demokratikämpar världen över. Också det är en tydlig prioritering för regeringen.

Jag vill bara bekräfta det jag sa i mitt svar. Detta är inte en värdering av skolans viktiga verksamhet, tvärtom. Vi ser att den har kunnat bidra med väldigt viktiga perspektiv. Den verkar också på ett område där Sverige är aktivt. Det handlar inte enbart om den här skolan, utan tittar man på detta bredare ser man att vi har olika typer av samarbeten och bistånd. Vi kommer att fortsätta vara där.

Men tyvärr, återigen med risk för att inte ge det svar som interpellanten vill ha – ska man få alla dessa prioriteringar att mötas måste man ibland fatta beslut som innebär att man inte kan fortsätta med de saker man har gjort tidigare, även om man har gjort dem i upp till 30 år. Därför kan jag inte säga att det just nu är aktuellt att återuppta stödet. Vi kommer såklart att fortsätta titta på biståndet på det här området, och jag har naturligtvis också kontakt med min norska kollega kring detta. Ungefär där står vi i dag.

Anf. 103 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Tack återigen, statsrådet, för svaret! Jag tror att vi är överens om många saker. Det finns oerhörda utmaningar i världen.

Det jag tycker är så unikt och ändå vill hålla fast vid är att här samlas unga människor som får lära sig framför allt om fred och ett demokratiskt förhållnings sätt med våra nordiska värderingar som grund. Man ansöker, och det är nationella kommittéer som tar in eleverna. Man ser till att de har särskilda förutsättningar för att klara den här skolan och också vill göra världen bättre.

Nordiska rådets vision är att Norden ska vara världens mest hållbara integrerade region 2030. Jag tycker att UWC Red Cross Nordic är ett bra verktyg för att den visionen ska kunna uppfyllas.

Jag har noterat att regeringen på frågor om denna skola har hänvisat till omprioriteringar i biståndsbudgeten. Men genom dialog med mina kollegor i Nordiska rådet har jag förstått att de känner stor förvåning, för att inte säga besvikelse, inför Sveriges regerings agerande i denna fråga – i synnerhet som kostnaden faktiskt, måste man säga, är ringa i förhållande till biståndsbudgetens omfattning.

Jag vill därför fråga statsrådet: Har det övervägts att flytta dessa pengar till något annat utgiftsområde? Det kan kännas lite märkligt att detta ligger i biståndsbudgeten.

Anf. 104 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Man kan naturligtvis ställa frågan om dessa medel, de 35 miljoner kronor som har lagts de senaste åren, gör så stor skillnad för helheten. Problemet är naturligtvis att det inte handlar om bara just det här området. Det finns många andra saker i biståndet. Det har också i oberoende utredningar framförts kritik för att biståndet är för spretigt med alltför många strategier och att det verkar på för många platser och gör för många saker samtidigt, vilket gör att det blir väldigt svårt att få genomslag för de tydliga prioriteringar vi har, till exempel ett uthålligt stöd till Ukraina.

Det är inte så att dessa medel försvinner, utan de kommer att gå till andra viktiga ändamål; jag har nämnt stödet till Ukraina flera gånger. Men det kan också handla om att öka det humanitära biståndet och se till att fler kvinnor och barn får mat, vatten och mediciner och tillgång till hygienkit och nödbostäder. Också detta är en tydlig prioritering för regeringen i vår reformagenda.

Skolan utgör inte någon formell nordisk institution, ska man komma ihåg, även om de nordiska länderna i ganska olika omfattning har valt att bidra till finansieringen. Men det är fortfarande alltid upp till de olika regeringarna att avgöra nivån framåt.

Man kan också notera att det finns andra delar i vårt bistånd som har ett nordiskt namn eller där det impliceras att det handlar om nordisk finansiering men där till exempel Norge inte är med och finansierar. Det ska man också komma ihåg i detta sammanhang.

Jag kan bara säga att en stor del av vårt bistånd fortsätter att gå till utbildningsinsatser, inte minst via ett generöst stöd till Unicef, till exempel. Bara häromåret innebar det att 38 miljoner barn kunde gå i skolan. Unesco är en annan viktig mottagare av svenskt stöd.

Jag önskar naturligtvis att vi hade kunnat fortsätta med svenskt stöd även till denna viktiga verksamhet, men som jag har sagt: I en tid av svåra prioriteringar och större globala behov och större behov i Europa än vi någonsin tidigare har sett måste man ibland fatta denna typ av väldigt svåra beslut.

Vi kommer naturligtvis att fortsätta följa denna fråga. Jag har kontakt med min norska kollega. Men här står vi i dag, helt enkelt.

Anf. 105 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Som sagt, jag uppskattade det tydliga svaret även om jag blev besviken. Men detta har ändå inneburit att den norska staten i sin budget har ökat stödet med ytterligare ett antal miljoner för att täcka för det som Sverige nu har dragit bort.

Jag beklagar detta. Jag önskar verkligen att denna skola kan fortsätta. Här utbildas blivande ledare, som direkt tar med detta till sina hemländer och gör något bra av det. Jag har exempelvis träffat en före detta elev som åkt hem till sin by och startat en skola, den första där flickor får gå. Så visst händer det saker när man får komma ut i världen och träffa andra. Skolan är alltså väldigt viktig.

Återigen, tack för svaret, statsrådet!

Anf. 106 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tror egentligen inte, för att fortsätta i tydlighetens tecken, att jag har så mycket mer att tillföra. Vi har som sagt en diskussion med den norska regeringen kring detta. Jag vill också påpeka att skolan ju fortsätter att verka – det är inte så att den stängs på grund av detta. Vi får väl ha en diskussion med norrmännen om det här. Jag kan också som sagt konstatera att det finns vissa delar i vårt bistånd som också kommer Norge till del men som de väljer att inte vara med och finansiera, så detta är ju en helhet.

Det är här vi står i dag. Vi får säkert anledning att återkomma till frågan framöver. Tack, Catarina Deremar, för denna interpellation!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2023/24:645 och 673 om civilsamhällets roll och svenskt bistånd

Anf. 107 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Anna Lassés och Daniel Vencu Velasquez Castro har båda ställt ett antal frågor till mig som handlar om regeringens uppdrag till Sida att se över uppbygget med vidareförmedling av biståndsmedel genom strategiska partnerorganisationer.

Påståenden om att uppdraget till Sida innebär ett förstatligande av biståndet och att regeringen vill reducera det svenska civilsamhällets roll eller dess mervärde i utvecklingssamarbetet saknar helt grund. Civilsamhället är en omistlig del av det svenska biståndet. I Tidösamarbetet är vi överens om att den andel av biståndet som kanaliseras via civilsamhället ska öka.

I såväl regeringens reformagenda för biståndet, *Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt*, som i *Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2024* har regeringen uttryckt en ny inriktning för det svenska bistånd som förmedlas via civilsamhällesorganisationer.

Den 29 februari beslutade därför regeringen om ett uppdrag till Sida att bland annat analysera och inkomma med förslag på alternativ hantering av bistånd som i dag förmedlas genom de strategiska partnerorganisationerna, SPO. Syftet med uppdraget är att få ett underlag inför ett framtida beslut om en ordning där medlen i *Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2024* helt eller delvis öppnas för ansökningar från alla biståndsorganisationer och inte, som i dag, endast tilldelas de fåtal organisationer som är SPO:er.

Detta skulle innebära att pröva förutsättningarna för ett mer öppet och inkluderande ansökningsförfarande i en process som involverar svenska skattemedel. Möjligheterna till insyn och extern granskning av vidareförmedlingen och val av lokala samarbetspartner begränsas i dag av att systemet inte omfattas av offentlighetsprincipen. Det är vår bedömning att en förändring även skulle kunna leda till en minskning av antalet transaktionsled, som i dag kan uppgå till hela sju led.

Det civila samhället agerar självständigt och oberoende och är viktiga aktörer i genomförandet av svenskt bistånd, inte minst när det gäller fattigdomsbekämpning och demokratibistånd. Tyvärr är det demokratiska utrymme där civilsamhällesorganisationer verkar under hårt tryck på många håll i världen. Det är en viktig anledning till varför regeringen i den nya strategin *Sveriges globala utvecklingssamarbete för mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2024–2028* ökar fokus på att just stötta människorätts- och demokratiförsvare, fria val och

oberoende journalistik, jämfört med tidigare strategi. Sverige stöder också dessa aktörer i ett stort antal länder bilateralt, och genom generösa kärnstöd till multilaterala organisationer. Totalt sett är Sverige ett av de länder i världen som ger störst andel av vårt bistånd – 6,6 miljarder kronor under 2023, motsvarande 26 procent av Sidas samlade bistånd – till mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Jag vill avslutningsvis framhålla att regeringen har tilltro till att Sida genomför verksamheten i enlighet med sitt uppdrag och ber att få hänvisa till Sida i frågor som rör deras hantering av avtal.

Anf. 108 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Jag tackar biståndsmministern för svaret.

I Sverige har vi valt en modell där en stor del av det statliga biståndet fördelas genom civilsamhällets organisationer. Det är genialt på flera sätt. Man tar vara på erfarenhet, kunskap och framför allt de nätverk som civilsamhället har globalt. Exempelvis kan den svenska hbtqi-rörelsen på ett helt annat sätt stötta utsatta hbtqi-personer i auktoritära länder.

Man ökar svenska medborgares engagemang, delaktighet och förståelse för frågor som rör bistånd och hur världen ser ut.

Man kan erbjuda en trygghet och opartiskhet som en myndighet inte kan ge – att lita på en förening är i många fall enklare än att lita på en utländsk myndighet.

Man kan som organisation på ett helt annat sätt hjälpa mindre organisationer med krav på administration och redovisning, då det ofta blir ett ganska nära förhållande jämfört med vad det blir till en statlig myndighet i ett annat land.

Man håller nere statsapparaten, vilket bör vara av intresse för en regering som identifierar sig som borgerlig.

Nu vill dock regeringen flytta det arbete som i dag görs av människor i det svenska civilsamhället till den statliga myndigheten Sida – åtminstone delvis. Eller hur är det nu egentligen? Jag måste säga att ju mer jag hör företrädare för regeringspartierna, och nu även ministern, säga att det har blivit en missuppfattning, desto mer förvirrad blir jag. Jag hoppas att den här diskussionen ska bringa ordning i detta.

När man läser instruktionerna som gavs till Sida den 29 februari är det glasklart vilket uppdrag Sida har fått. Civilsamhällets organisationer håller uppenbarligen med mig – inte minst myndigheten själv, med tanke på den rapport som kom i början av april.

I instruktionerna står som första punkt att myndigheten ska redovisa följande: ”Ekonomiska konsekvenser av en ansvarsöverföring till myndigheten att fr.o.m. den 1 januari 2025 hantera den vidareförmedling av stöd till civilsamhällesorganisationer som de strategiska partnerorganisationerna (SPO) idag utför inom ramen för Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2024 (UD2024/01418). Därtill ska redovisningen innehålla en välgrundad beskrivning av de personal- och verksamhetsmässiga konsekvenserna av en sådan ansvarsöverföring.”

Jag tror absolut att intentionerna är de bästa. Man vill minska antalet transaktionsled och öka spårbarhet och transparens, allt med målet att öka effektivitet och resultat. Pengarna är till för och ska, i så hög grad det bara går, nå mottagarna. I det är vi fullständigt överens. Men att säga att det inte handlar om ett förstatligande, mot bakgrund av de instruktioner som har getts svart på vitt, känns en smula märkligt. Det står ju att ansvar och arbetsuppgifter, åtminstone delvis, ska föras över från organisationerna till statens myndighet.

Med anledning av detta har jag en följdfråga: Om nu alla – eller åtminstone väldigt många utanför Regeringskansliets byggnader, uppenbarligen inklusive myndigheten Sida – har uppfattat instruktionerna på det här sättet, vad har då ministern gjort de senaste två månaderna för att korrigera detta?

Anf. 109 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Det har onekligen varit många turer med det svenska biståndet sedan Johan Forssell tillträdde som statsråd med ansvar för dessa frågor. Man har skurit på biståndet, man har minskat ambitionerna med svenskt bistånd i omvärlden och man har flyttat fokus från demokrati, fattigdomsbekämpning och mänskliga rättigheter till att det snarare handlar om hur man kan värna svenska intressen, handel och företagande. I dessa ganska stora förändringar har det svenska civilsamhället blivit instängt i garderoben utan möjligheter att lämna ordentliga inspel när dessa beslut har tagits.

Johan Forssell har dock lämnat ett besked i kammaren i dag, fru talman, nämligen att regeringens ambition inte är att förstatliga det svenska biståndet. Då skulle jag vilja veta om vi kan få en försäkran från statsrådet om att man inte kommer att gå vidare med de ambitionerna om att förstatliga det svenska biståndet, vilket skulle vara ett lugnande besked till både mig och Anna Lasses som har ställt frågan men framför allt till det svenska civilsamhället.

Fru talman! Angående offentlighetsprincipen vill jag påminna statsrådet om att Sida administrerar en sida som heter openaid.se. Där kan man gå in och följa alla dessa projekt, vilka pengar de har fått och hur det har fallit ut. Jag skulle också vilja citera från Sidas hemsida om offentlighetsprincipen: ”Sida är en statlig myndighet. Alla meddelanden som skickas till eller skapas och förvaras hos en statlig myndighet blir allmänna handlingar enligt tryckfrihetsförordningen ... Offentlighetsprincipen innebär också att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar. Det betyder att om någon ber oss om att få se en allmän handling så kan vi komma att lämna ut den.”

Biståndsprojekt omfattas av väldigt mycket kontroll och administration. Det är högar av papper och pärmar som sparas i ungefär tio år just för att Sida ska kunna göra de här efterkontrollerna.

På samma tema om transparens och effektivitet har Johan Forssell påstått att det i några fall vidareförmedlas biståndspengar i sju led. Jag skulle gärna vilja ha

konkreta exempel på vilka projekt detta är. Vilka projekt är det statsrådet hänvisar till?

Jag har själv arbetat i en rad biståndsprojekt. Det funkar så att man har en strategisk partnerorganisation, och sedan har man en svensk organisation som i sin tur har ett projekt med en lokal partnerorganisation. Det är alltså tre led, inte sju. Jag hade aldrig, fru talman, engagerat mig i ett biståndsprojekt som vidareförmedlade pengar i sju led. Jag skulle gärna vilja få konkreta exempel på vilka dessa projekt är.

Det kan ju också vara så att regeringen inte har tillräckligt god insyn i hur biståndsprojekt fungerar. Därför hade det varit klokt om man hade lyssnat till civilsamhället och deras erfarenhet på området, just för att få en rättvis bild av hur biståndet fungerar. I stället har man fattat förhastade beslut, tycker jag. Man skyller på sin myndighet, men i själva verket är det regeringen som har gett myndigheten det här uppdraget.

Detta har fått ganska långtgående konsekvenser för civilsamhället och inte minst för alla dem som tar del av svenskt bistånd i dag. Jag skulle faktiskt vilja påstå att det är ett otroligt slöseri med skattemedel, fru talman. I civilsamhället är man bekymrad nu när över 1 750 avtal sägs upp.

Fru talman! Varenda gång Johan Forssell uttalar sig om det svenska biståndets framtid skapas det ytterligare frågeställningar. En del har jag frågat om, fru talman, men jag skulle även vilja få svar på om regeringen har hittat några problem med legalitet, transparens, kontroll och kostnadseffektivitet i nuvarande avtal med de strategiska partnerorganisationerna. Det tycker jag ändå att Johan Forssell behöver ge svar på. Annars låter det, fru talman, som en rätt orättvis svartmålning av det svenska civilsamhällets arbete i omvärlden. Jag skulle vilja säga att de gör ett otroligt viktigt arbete, så jag skulle gärna vilja få svar på den frågan.

Anf. 110 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Det var flera frågor.

Jag kanske ska upprepa för interpellanterna och för dem som tittar på den här debatten själva grunden i den reform som vi nu vill genomföra. Till att börja med ska man komma ihåg en sak: Vi är en regering som tror på ett väldigt starkt civilsamhälle. Det är något som vi pekar på både i regeringsförklaringen och i vårt Tidöavtal.

Vi är en regering som till och med ökar det stöd som kanaliseras via svenska civilsamhällesorganisationer jämfört med den tidigare regeringen, som stödde sig på beslut av Centerpartiet. Vi lägger alltså mer pengar på bistånd till civilsamhällesorganisationer trots att biståndsbudgeten som helhet minskar i den delen. Detta säger något: att vi ser det svenska civilsamhällets viktiga roll i detta.

Det säger också något annat, fru talman, nämligen att vi som en stor givare också har ett stort ansvar för att svenska biståndsmedel alltid används så effektivt så möjligt. Vi har ett ansvar för att svenska skattebetalare – de lärare, sjuksköterskor och poliser som har arbetat

ihop de 56 miljarderna – alltid ska kunna känna sig trygga med att deras pengar används effektivt och transparent och att det finns en stor öppenhet i systemet.

Jag känner mycket väl till Openaid. Det var den tidigare alliansregeringen som skapade det systemet eftersom man såg att det fanns stora brister i den tidigare socialdemokratiska regeringens transparens. Ärligt talat har väl socialdemokratiska regeringar aldrig varit särskilt intresserade av att ha transparens i systemet utan mer lagt fokus på att betala ut så mycket pengar som möjligt. Vi resonerar helt annorlunda.

I den här delen kan man dock notera att det finns en skillnad, och detta pekade även Sida på i sitt svar för några dagar sedan. Det är klart, en myndighet arbetar ju enligt offentlighetsprincipen, men det gör inte SPO:erna i dag. Det blir bara märkligt att påstå något annat.

Det finns också betydligt större möjligheter för till exempel en extern part – en medborgare eller för den delen en granskande journalist – att begära ut information. Det kan vara mejlväxling eller annan information. Det är stor skillnad.

Sedan blir Anna Lasses förvirrad i detta. Vi har tidigt, redan i reformagendan i fjol, sagt att vi vill se över systemet med vidareförmedling. Sedan gav vi Sida ett uppdrag. Vi har en noggrann tidsplan för detta som alla kan följa – den är helt transparent. Det gäller den rapportering som har kommit och den som kommer den 15 maj och sedan den 30 juni.

Möjligen – jag säger möjligen – är Anna Lasses förvirrad därför att man i Centerpartiet själva kanske har dragit lite väl snabba slutsatser i arbetet, väldigt tidigt. Ibland kan det vara bra att se hur saker och ting löper ut innan man drar alldeles för drastiska slutsatser – ett varmt hjärta och en kall hjärna.

Vi har gett Sida i uppdrag att redovisa hur en alternativ modell kan se ut. Vi säger att vi vill ha ett system där fler civilsamhällesorganisationer kan ansöka direkt. Vi vill ha ett system där vi har större konkurrens. Vi vill ha ett system där vi har en större öppenhet, för vi tror att det kommer att gynna vår övergripande målsättning att säkerställa att biståndet alltid används så effektivt som möjligt.

Vi kommer att återkomma i denna fråga. Vi ger inga förhastade besked, utan vi har en tydlig process framåt. När Sida har inkommit med sina olika delar kommer vi att ge besked om hur vi tänker oss fortsättningen framöver.

Anf. 111 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Må så vara att jag har dragit för snabba slutsatser, men det har även hela civilsamhället gjort och tydligen också myndigheten Sida, utifrån den rapport som de har kommit med.

Dessutom har en del regeringsföreträdare yttrat att Sida eventuellt har missuppfattat, även om jag inte riktigt förstår hur man kan missuppfatta det som står. Då är det kanske snarare instruktionen som är något otydlig, därav min fråga förut: Är det möjligen så att

regeringen skulle kunna förtydliga instruktionen något så att den blir i enlighet med den intention som regeringen hade, som låter väldigt lovvärd?

Man kan tycka olika om detta. I princip förstår jag. Det här med öppenheten och att öppna upp för fler är en god tanke, och den bör naturligtvis prövas. Det säger jag absolut ingenting om. Däremot kan man, när man gör en sådan här sak, fundera över om man kanske väldigt tydligt ska ha en form av övergångsprocess.

Man skulle till exempel kunna låta avtalen löpa ut eller åtminstone ge ett väldigt tydligt tidsspän så att det finns tid att avsluta projekt på ett snyggt sätt. Detta har man inte gjort nu, för det som de facto har hänt är att Sida har sagt upp en rad avtal, vilket har fått till följd att SPO:erna – organisationerna – också har börjat säga upp sina avtal.

Ta till exempel organisationen We Effect, som bland annat jobbar med entreprenörskap, ofta inom livsmedel och skogsbruk och ofta med verksamheter som stärker kvinnors egenmakt. Detta är ju mål som samtliga finns med i regeringens prioriterade områden. We Effect är inte ensamma, utan organisation efter organisation vittnar om samma sak. Rädda Barnen lyfte häromveckan upp ett exempel med en ungdomsorganisation i Rwanda och så vidare.

Därför blir frågan: Kommer regeringen att komma med ett förtydligande om att man på ett snyggt sätt kan avsluta sina avtal och att man inte behöver ha den panik som man nu har?

I instruktionen, även om jag bara har läst upp ett litet citat, finns det ingenting som motsäger att allting ska vara genomfört till den 1 januari nästa år. Det är en jätteförändring som ska ske supersnabbt, och där står ingenting om övergångstid för avtalen.

Anf. 112 DANIEL VENCU VELASQUEZ
CASTRO (S):

Fru talman! Jag skulle vilja få lite konkretion. Jag ställde en fråga om huruvida vi kan få en försäkran om att regeringen inte har på sin agenda att förstatliga biståndet. Det fick vi inte, så jag ställde frågan igen. Jag konstaterar att statsrådet menar att det har dragits förhastade slutsatser. Jag tolkar detta som en försäkran om att man inte kommer att förstatliga biståndet. Det hade varit bra, fru talman, om ett sådant tydliggörande kunde komma från Johan Forssell.

Det svenska civilsamhället är otroligt oroad just nu. Det är inte så att avtal inte har sagts upp. Hundratusentals människor påverkas av det i detta nu. Om det är så att förhastade slutsatser har dragits kan det bero på att regeringen inte har gett betryggande signaler. Det är klart att civilsamhället måste agera utifrån de signaler som de får från Sida. Allt annat är orimligt, tycker jag, fru talman.

Ett av civilsamhällets kärnuppdrag är att främja demokratin. Jag tycker att det är ett otroligt bra kärnuppdrag som de har haft, och det har varit väldigt lyckosamt i tider av ökad polarisering. Men det är inte bara demokrati och mänskliga rättigheter som gynnas av

civilsamhällets engagemang i omvärlden, utan det är bra också för näringslivet.

Jag kan konstatera att Team Sweden, som ska främja export och investeringar i Sverige, inte nämner civilsamhället över huvud taget, trots att näringslivet säger att civilsamhället är en otroligt viktig part för att se till att svenska investeringar kan främjas.

Civilsamhället har år av kontakter, erfarenheter och samarbeten som senare kan fungera som en fördel för svenska företag när dessa väl vill etablera sig och därigenom skapa förutsättningar för handel och investeringar. Dessa samarbeten har också stärkt Sverige-bilden, satt Sverige på kartan och stärkt synen på Sverige som en humanitär stormakt.

I stället för att fortsätta att arbeta med att skapa förutsättningar för inte bara demokrati och mänskliga rättigheter utan även för företagande och näringslivet måste man nu fokusera på att säga upp avtal. Återigen: Det är ett otroligt slöseri med våra skattemedel, fru talman, som Johan Forssell säger sig vara väldigt mån om.

Hur tror statsrådet att detta påverkar Sverige-bilden? Min uppfattning är att det påverkar Sverige-bilden otroligt dåligt, en Sverige-bild som redan försvagats sedan den här regeringen tillträdde.

Jag kan inte nog betona hur viktigt civilsamhället är, men det svenska civilsamhällets mervärde har tagits bort från regeringens strategi. Detta mervärde har konstaterats av internationella partnerorganisationer. De har uttryckt att det svenska civilsamhället utgör ett mervärde för dem då det skapar ett forum för erfarenhetsutbyte, regionalt och nationellt påverkansarbete, effektivitet till följd av lång erfarenhet och kunskap samt välutvecklade nätverk. Det har skapat ett partnerskap som sträcker sig utöver det finansiella och som stärker långsiktigheten i partnerskapen.

Sida har själva konstaterat att detta mervärde kan gå förlorat om biståndet förstatligas. Vi kanske kan få en försäkran från Johan Forssell om att så inte kommer att ske.

Fru talman! Det är för mig uppenbart att mervärdet hos det svenska civilsamhället skapar en robusthet i relationerna med omvärlden och en långsiktighet som senare kan ge förutsättningar för näringslivet att hitta sätt att skapa investeringar i Sverige och främja export. Jag skulle därför vilja höra: Vad är Johan Forssells syn på det svenska civilsamhällets mervärde i Sveriges framtida biståndsarbete?

Anf. 113 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Det kom många olika frågor, och jag ska försöka besvara dem i tur och ordning efter bästa förmåga.

Hela civilsamhället är emot detta, säger Anna Lasses. Jag vet inte om jag har sett någon undersökning där alla civilsamhällets organisationer är med; jag tror kanske inte att man ska vara helt säker på att alla tycker att det här är en dålig idé.

Jag tror faktiskt att det finns rätt många som tycker att det är bra att vi nu tar initiativ till att just öppna

ansökningsförfarandet så att inte bara ett fåtal organisationer ska kunna söka medel direkt från Sida utan att det kan bli fler. Jag tror att det finns många fler biståndsorganisationer som kan vara med och bidra och som har förslag och gör ett viktigt arbete – eller rättare sagt *vet* jag att det är så. De kanske inte alltid hörs i debatten, men visst finns de där.

Jag upplever att vi har en väldigt bra dialog med Sida; jag upplever inte att det finns några oklarheter gällande vad vi ska åstadkomma tillsammans. Jag har nu flera gånger pekat på att det här är en samlad och väldigt transparent process. Den inleddes redan med reformagendan i fjol och den nya strategin, som vi direkt sa skulle gälla under ett år. Vi har nu också en tidsplan som alla kan följa.

Sedan är det väl så att det hör till det normala i biståndet att avtal inte förlängs. Vi har inga obegränsade strategier. Det är inte så att de löper för all framtid. Kanske skulle Daniel Vencu Velasquez Castro lyssna extra noga just nu, för även under den socialdemokratiska regeringen var strategierna tidsbegränsade. De gäller ett antal år, och sedan upphör de att gälla. Då får man fatta nya beslut, och då kan det bli förändringar i vilka länder man verkar i, vilka organisationer man arbetar i eller vilka prioriteringar man har. Kom inte och påstå att det här skulle vara någonting nytt eller unikt! Det är så här det alltid har fungerat i svensk biståndspolitik.

Det är väl väldigt bra att man kan göra nya prioriteringar – att man kan förändra så att saker och ting inte bara löper på slentrianmässigt, år efter år, decennium efter decennium utan att vi alltid ställer oss frågan hur vi kan uppnå bäst resultat för de 56 miljarder som svenska skattebetalare kommer att lägga på svenskt bistånd i år.

Möjligen är det så att många organisationer är oroad av att det beskrivs att just biståndet skulle förstatligas. Det är ju en märklig beskrivning – betyder det att krav på civilsamhällets organisationer skulle innebära ett förstatligande? Är det ett förstatligande att det kommer riktlinjer och instruktioner och att man måste lämna revisionsrapporter?

Jag vill återföra frågan till det som kanske är grunden i detta: Det här är pengar som svenska skattebetalare har arbetat ihop. Det handlar om lärare, sjuksköterskor och poliser. Det är klart att det inte är medel som vi bara slänger iväg helt utan krav på prioriteringar eller transparens och insyn.

Vill Socialdemokraterna kalla det ett förstatligande får de väl göra det, men jag tycker att det är viktiga delar i ett biståndssystem som bygger på transparens, spårbarhet och effektivitet där vi ska försöka undvika att förmedling sker i många led. Jag tycker också att det är viktigt till exempel att granskande journalister kritiskt kan granska detta, precis som de kan granska till exempel min mejl eller för den delen handlingar på Utrikesdepartementet. Det är en viktig hörnsten i en liberal demokrati.

Vi tror på civilsamhällets oerhört viktiga roll, och jag är övertygad om att det finns många viktiga saker

som bara civilsamhället kan utföra i detta. Jag vill därför ändå avsluta med att upprepa att vi som regering – trots att vi inte vill spela i den där ligan där man ska tävla om exakt hur mycket pengar man lägger i bistånd utan mer vill se till resultaten och vad vi uppnår – faktiskt lägger mer pengar på bistånd till civilsamhällesorganisationerna än vad den tidigare regeringen gjorde.

Anf. 114 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Civilsamhället har en avgörande roll för att bistånd ska fungera på riktigt, både här i Sverige och i mottagarlandet. Det låter ändå som att vi är eniga om just detta.

Som jag sa i mitt förra inlägg är det bra att öppna upp för flera; jag säger absolut inget om det. Det jag ifrågasätter är inte att avtalen inte förlängs utan att de måste sägas upp med så kort varsel. Vi pratar om mindre än ett års varsel, och det gör att väldigt många projekt bara går om intet. Det är alltså framförhållningen det handlar om, och jag har fortfarande inte fått svar på frågan om regeringen möjligen skulle kunna vara tydlig med just detta. Men det vill man uppenbarligen inte vara.

Det ska kunna granskas – ja, absolut. Jag förstår det. Sedan är det precis som ministern sa väldigt svårt i och med att offentlighetsprincipen faktiskt inte omfattar organisationer på samma sätt och nog inte heller bör göra det. Det går dock alldeles utmärkt att utvärdera på annat sätt.

En transparent process – nej, det har det kanske mig inte varit. Och det som menas med förstatligande är att uppgifter som i dag utförs av civilsamhället flyttas till myndigheten Sida. Det är åtminstone den bild man får när man läser instruktionerna till Sida. Om det är felaktigt tycker jag att regeringen bör klargöra det.

Anf. 115 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Tack för den här interpellationsdebatten, Johan Forssell!

Jag måste dock konstatera att vi inte har fått svar på om regeringen kan försäkra civilsamhället om att biståndet inte kommer att förstatligas. Man lindar in detta i en massa andra begrepp och uttalanden, och det tycker jag är beklagligt. Det indikerar att civilsamhället inte kan känna sig lugnt med regeringens reformagenda.

Jag skulle också vilja prata lite om det här med transparens och de olika leden, för jag har inte heller fått svar på vilka projekt statsrådet hänvisar till när han pratar om biståndspengar som har vidareförmedlats i sju led. Mig veterligen finns det inga projekt där pengarna har vidareförmedlats i sex sju led, men statsrådet har en chans till att ge exempel på detta. Det är nämligen ganska allvarligt om så sker, för det är klart att det minskar transparensen. Jag tror att alla riksdagspartier vill ha ett bistånd som är transparent och effektivt och går till det lokala.

Jag kan också bara konstatera att ingen kritiserar detta att man ökar andelen civilsamhällsorganisationer som kan ansöka om biståndsmedel, Johan Forssell. Det vi kritiserar är att det gjordes väldigt snabbt och utan någon som helst konsekvensanalys, vilket har lett till att 1 750 avtal har sagts upp. Det är liksom verkligheten. Det kanske är så att regeringen vill göra den omprioriteringen, men då måste man göra det med en ordentlig konsekvensanalys. Allting annat är faktiskt oansvarigt. Jag måste också påpeka att det här har lett till att projekt i exempelvis Ukraina har lagts ned, vilket är allvarligt i det läge som landet just nu befinner sig i, fru talman.

Jag måste faktiskt betona att jag tycker att man får höra otroligt mycket okunskap från talarstolen om hur biståndsprojekt fungerar. Statsrådet faller tillbaka till att prata om volym i stället för att prata om det vi är här för att prata om i dag, nämligen civilsamhällets roll i Sveriges framtida biståndsarbete. På de frågorna har Johan Forssell inga svar, fru talman, och det är beklagligt – inte bara för biståndsarbetet utan framför allt för alla de människor som berörs världen över.

Anf. 116 Statsrådet JOHAN FORSELL (M):

Fru talman! Vi kanske ändå bara ska notera en sak: Daniel Vencu Velasquez Castro säger att 1 750 avtal har sagts upp, men så är det ju inte. De har inte sagts upp, utan Sida har aviserat att de ska sägas upp vid årsskiftet. Det är väl ändå en otrolig skillnad.

Om man nu står och hävdar att andra är okunniga kanske det är bra att faktiskt titta igenom vad Sida har sagt och inte; det kan ju underlätta i en sådan här debatt. Vi har också ett ansvar. Om man nu är bekymrad över att civilsamhällets organisationer är just oroliga ska vi hålla oss till fakta och inte elda på med helt felaktiga beskrivningar. Det är faktiskt centralt i detta.

Vi har en transparent process i detta. Vi är inte klara, vill jag understryka, utan vi är bara i början av den. Vi har en tidsplan som löper. Den inleddes redan i fjol med reformagendan. Vi har noga beskrivit den externt så att alla kan följa den, just för att vara transparenta.

Vi kommer att presentera mer om hur vi tänker gå fram med detta när vi har fått alla underlag från Sida. Jag tänker inte stå här och gå händelserna i förväg; jag tycker inte att det skulle vara ett riktigt seriöst sätt att närma sig frågan.

Jag förstår naturligtvis att det finns många frågor och att många är oroliga, men man måste komma ihåg att en regering måste kunna göra förändringar. En regering måste kunna göra andra prioriteringar. Strategier löper ut – så har det alltid varit i svenskt bistånd, och så kommer det att fortsätta vara.

Vi har perspektivet att vi ska säkerställa att de medel vi har alltid används på det mest effektiva sättet, se hur vi kan öppna upp systemet för fler aktörer och inte minst se hur vi kan få en större transparens och öppenhet på detta viktiga område.

Jag tackar Anna Lassés och Daniel Vencu Velasquez Castro för interpellationerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:685 om säkerheten på europaväg 45 mellan Vänersborg och Mellerud

Anf. 117 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Fru talman! Mats Wiking har frågat mig om jag avser att ta med europaväg 45 mellan Vänersborg och Mellerud som en prioriterad sträcka i infrastrukturplanen och, om inte, vad som krävs för att sträckan ska inkluderas.

Först vill jag tacka Mats Wiking för intresset vad gäller tillgängligheten och trafiksäkerheten på det svenska vägnätet. Väg E45 är en del av det nationella stamvägnätet i Sverige och är ett centralt stråk för både gods och persontransporter såväl lokalt, regionalt och nationellt som ur ett EU-perspektiv, då vägen är en del av det transeuropeiska nätverket för transporter, TEN-T.

Förhållandena på väg E45 genom Dalsland är inte okända för Trafikverket. Precis som Mats Wiking anför omfattas inte den aktuella sträckan av den nuvarande nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033, som fastställdes av den förra regeringen.

Regeringen har påbörjat arbetet med en ny nationell plan för planperioden 2026–2037 genom att i ett första steg ge Trafikverket i uppdrag att inkomma med ett inriktningsunderlag för en ny planperiod. Detta uppdrag redovisades den 15 januari och bereds nu inom Regeringskansliet. Underlaget kommer att ligga till grund för en infrastrukturproposition med nya ekonomiska ramar och inriktning för en ny plan.

Efter att riksdagen har beslutat om propositionen, inklusive hur stor den tolvåriga ekonomiska planeringsramen ska vara, kommer regeringen att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny nationell plan för perioden 2026–2037. Det är först i denna del av processen som konkreta projekt och åtgärder utreds och analyseras.

Behoven inom infrastrukturen är stora, och det är nödvändigt att göra genomtänkta prioriteringar mellan olika åtgärder. Det är viktigt att detta görs i en ordnad process med ett tillräckligt underlag. Här ska många intressen vägas mot varandra, och bland annat trafiksäkerhet och trafiksäkerhetshöjande åtgärder har betydelse.

Anf. 118 MATS WIKING (S):

Fru talman! I Fyrbodals kommunalförbund har alla 14 kommuner enats om att sträckan Vänersborg–Mellerud måste prioriteras så att en utbyggnad till mötesfri väg kan ske snarast möjligt. De senaste två åren har fyra personer omkommit och fyra personer skadats allvarligt. Totalt har det varit 32 olyckor under 2022 och

2023, och då är sträckan mellan Vänersborg och Mellerud endast fyra mil.

Fru talman! Bara den senaste vintern har ett stort antal olyckor inträffat, framför allt med tunga fordon inblandade, med personskador och långa trafikstopp som följd. Detta har haft stor påverkan på all trafik, inte minst räddningstjänsten. Vid ett tillfälle var E45:an avstängd i 24 timmar.

Jag vill här ge en bild av varför just den här sträckan är så olycksdrabbad. Sträckan saknar parallellvägar för separering av långsam och snabb trafik och har 200 utfarter från fastigheter och lokalvägar, vilket givetvis skapar stora olycksrisker. Delen har också tre plankorsningar mellan väg och järnväg, något som man slutade bygga redan 1920.

Sträckan är en gammal dragning från 1840 med två fält utan separering. Vägen går också genom flera tätorter med hastighetsbegränsning på 50 kilometer, där trafiken blandas med gång-, cykel- och mopedtrafik.

E45 är den klart mest trafikintensiva vägen genom Dalsland. Den är också genomfart för all trafik från Värmland, främst från Karlstad för dem som ska söderut till Göteborg och Malmö. Under höst- och sportloven ökar trafiken markant på grund av fjällturismen. Sträckan är vidare en viktig transportled för ambulanser från Åmål, Bengtsfors och Dals-Ed till NÄL-sjukhuset i Trollhättan.

Fru talman! Min uppföljande fråga till ministern blir vilka åtgärder han avser att vidta för att minska antalet olyckor på väg E45 mellan Vänersborg och Mellerud.

Anf. 119 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill återigen tacka ledamoten för engagemanget. Trafiksäkerhet är viktigt. Det är en mycket viktig del i de investeringar och åtgärder som ska göras, vidtas och planeras för infrastrukturen i Sverige.

Trafikverket arbetar systematiskt med att förbättra säkerheten på våra vägar. E45:an har varierande standard på sträckan mellan Vänersborg och Mellerud – som ledamoten belyser finns det brister i framkomlighet och trafiksäkerhet. Sträckan har tidigare pekats ut av Trafikverket som en de 100 farligaste i landet.

Två platser som noterats som särskilt trafikfarliga är korsningen mellan Tånvägen och E45:an samt utfarterna vid Nuntorp. Vid dessa korsningar och vid korsningar utan vänstersvängskörfält och med stor andel svängande fordon finns det risk för att bilarna blir stående i väntan på mötande trafik. Detta skapar framkomlighetsproblem, men framför allt ökar risken att bli påkörd bakifrån. Detta visas även i olycksstatistiken, då upphinnandeolyckor och avsvängande fordon är vanliga orsaker till trafikolyckor.

Fru talman! Det finns, precis som Mats Wiking tog upp här, många in- och utfarter från fastigheter samt enskilda vägar som ansluts till E45:an. Framför allt i Frändefors och Mellerud är det många in- och utfarter på en relativt kort sträcka, vilket skapar

trafiksäkerhetsproblem i form av påkörningar och kraftiga inbromsningar.

Ledamoten tog upp de mycket allvarliga olyckor som har skett längs vägen. Det är förstås mycket allvarligt, och det är förstås så att varje olycka är en för mycket. Det är ett mycket stort lidande och en stor sorg för alla dem som drabbas – för vänner, anhöriga och familjemedlemmar som har förlorat en kär anhörig. Därför är trafiksäkerhetsarbetet oerhört viktigt.

När det gäller sträckan Vänersborg–Mellerud vill jag påminna ledamoten om att objektet fanns med på Trafikverkets lista över förslag på investeringar till den nu gällande nationella planen för 2022–2033. Sträckan uppmärksammades alltså av myndigheten, men den förra regeringen prioriterade inte att den skulle vara med i den nu gällande nationella planen.

Som jag var inne på, fru talman, har vi nu påbörjat arbetet med att ta fram den nya nationella planen. Jag kan inte föregripa åtgärdsplaneringen och de beslut som kommer att följa av de beslut som riksdagen kommer att fatta. Det är ju först i höst som riksdagen fattar beslut om inriktningen och ramens storlek. Därefter får Trafikverket uppdraget att ta fram förslag på en ny nationell plan.

Jag ser fram emot att återkomma i denna del. Det här är ett projekt och en sträcka som man har känt till länge. Jag tror att dåvarande Vägverket började med studier redan 2003. Flera delar längs E45:an är åtgärdade men inte just Vänersborg–Mellerud.

Jag vill återigen tacka ledamoten för engagemanget. Det är viktigt att ta vara på den infrastruktur vi har, underhålla där det behövs och göra nödvändiga investeringar som kan säkra framkomligheten och trafiksäkerheten på vägarna i vårt avlånga land. Detta åskådliggörs av det exempel som ledamoten tar upp i denna debatt, fru talman.

Anf. 120 MATS WIKING (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på frågan. Det känns som att statsrådet har läst på ordentligt och följt historien om denna vägstup på fyra mil.

Trafikverket har uppmärksammat detta länge, och det har varit mycket diskussioner. Men projektet har fallit ur ramarna ett antal gånger. Det är dock tydligt att olyckorna har ökat väldigt kraftigt. Under 20 år har trafiken på denna väg ökat med 80 procent på denna väg, och på en kort väg på landet innebär det en stor ökning. Det talas om 8 000 fordon eller något sådant. Eftersom det är en av de vägar som går norrut från Göteborg och Malmö kommer trafiken troligen att fortsätta öka.

Precis som statsrådet är inne på har Sveriges såväl S-styrda som borgerliga regeringar ett gemensamt ansvar för många års bristande vägunderhåll. Jag ger statsrådet rätt i att inte heller vi socialdemokrater fick in det i planen. Men nu är det dags att lägga prestigen åt sidan och se till att väg 45 mellan Vänersborg och Mellerud får den upprustning som behövs för att skapa säkerhet och trygghet för alla som behöver tillgång till vägen.

Jag uppvaktas flera gånger i månaden av boende i området, och en infrastrukturgrupp har bildats. Köpmän på mindre orter i Dalsland och runt Vänersborg kämpar hårt för att få handeln att fungera, och då måste det finnas en fungerande infrastruktur och ett fungerande vägnät.

Detta är oerhört viktigt, även om det kanske kan kännas som en liten fråga i Sveriges riksdag. Men för dem som bor i området och färdas på vägen varje dag är det en stor fråga. Som statsrådet var inne på ligger det i Trafikverkets plan en så kallad två-plus-ett-väg på sträckan och separerade vägsträckor, och dessa åtgärder skulle göra att man snabbt fick ned antalet olyckor.

Jag ställer frågan igen: Förutom planen, finns det något sätt ministern kan visa god vilja så att vänersborgarna och Mellerudsborna känner att processen går framåt?

Anf. 121 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill i dag visa så mycket god vilja jag kan, men det som många vill ha är konkreta beslut om vad som kommer att hända med denna vägsträcka som har funnits med i förslagen men fallit ur på slutet. Jag kan inte föregripa de processer vi har, men jag kan redogöra för vilka prioriteringar som kommer att ligga till grund för infrastrukturbeslutet. I ett första steg fick Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag. Sedan har vi haft remissmöten, och det har varit möjligt att komma in med synpunkter på det Trafikverket tagit fram i inriktningsunderlaget.

I detta sammanhang tycker jag att det är väldigt positivt när flera kommuner går samman och när man lyfter fram regionalt viktiga stråk och investeringar som behöver göras när det gäller att både underhålla den infrastruktur vi har och få bättre kapacitet och trafiksäkerhet på vägar som redan finns. Det engagemang ledamoten berättar om är alltså positivt och välbehövligt med tanke på de stora behov som finns på denna vägsträcka.

Innan jag blev utsedd till minister var jag i många år ledamot i Sveriges riksdag. Jag engagerade mig då i enskilda så kallade mindre projekt, för det är viktigt med en fungerande, robust infrastruktur i Sverige utifrån trafiksäkerhetssynpunkt. Ibland upplevs det kanske som små frågor, men det är det inte. Ledamoten behöver alltså inte be om ursäkt för att ta upp frågan i Sveriges riksdag, utan tvärtom uppskattar jag detta engagemang. Denna sträcka är hårt trafikerad, och trafikflödet antas fortsätta öka framöver, både vad gäller personbilstrafik och godstrafik.

En viktig del i arbetet med att ta fram den nya infrastrukturplanen och i nästa steg åtgärderna är att titta på samhällsekonomisk lönsamhet. Utan att uttala mig om denna specifika sträcka är många gånger förstärkning och utbyggnad av befintliga vägar något som är relativt billigt och kostnadseffektivt med stor samhällsekonomisk lönsamhet.

Här har vi ett stråk som är viktigt inte minst för godstrafiken, och enligt de uppgifter jag har från 2020

trafikerar sträckan av mellan 5 000 och 12 600 fordon per år, varav cirka 10–14 procent är tung trafik, vilket åskådliggör hur viktig sträckan är för godstransporter. Att framkomligheten för godset är god är en prioritering för regeringen generellt sett eftersom arbetspendling och godstrafik är det som ligger till grund för de avvägningar vi kommer att göra.

Jag ska inte föregripa de processer som är igång, men vi försöker förstås göra dem i så högt tempo som möjligt och med respekt för att alla ska få komma till tals. Jag uppskattar de remissmöten vi har haft på departementet i ett första steg mot infrastrukturplanen, och jag uppskattar den dialog som finns och respekten för att jag som infrastruktur- och bostadsminister inte kan prioritera vissa projekt. Vi måste gemensamt se att vi har stora behov och att det tidigare inte har underhållits så mycket som hade behövts. Nu står vi där vi står, och vad gör vi gemensamt för att på bästa sätt öka trafiksäkerhet, framkomlighet och robusthet i infrastrukturen?

Det är välkommet med den insikt och självkritik som ledamoten ger uttryck för, för detta är något som flera olika sidor av politiken bär ett ansvar för. Nu står vi som sagt där vi står och får blicka framåt och framför allt vidta de åtgärder som krävs för att höja trafiksäkerheten.

Anf. 122 MATS WIKING (S):

Fru talman! Varje vecka när jag öppnar lokaltidningen för Trollhättan, Vänersborg, Mellerud och Lilla Edet, Ttela, har det skett någon olycka eller påkörning, ibland av allvarlig art, på vägen mellan Mellerud och Vänersborg, och de har som sagt ökat de senaste åren, vilket inte är konstigt med tanke på det antal fordon som färdas där.

Trafikverket, den ansvarige ministern och lokalpolitikerna är väldigt överens om att detta är en åtgärd som borde vidtas. Men ministern är tydlig med att det finns en prioriteringsordning och att det nu sker en process inför infrastrukturplanen.

Vi kommer dock inte ifrån att olyckorna har ökat år från år och att det har skett fyra olyckor med dödlig utgång. Alla 14 kommuner är som sagt eniga om att bygga ut E45:an, också för att uppfylla den nollvision som Sveriges riksdag klubbade 1997 om att ingen människa ska skadas allvarligt eller dödas i trafiken.

Finns det något mer kommunerna och regionen kan göra, infrastrukturministern, för att lägga fram mer fakta och underlag i framtagandet av projekt i infrastrukturplanen?

Anf. 123 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Som jag har varit inne på är denna sträcka väl känd, och den har utretts flera gånger sedan 2003. Den fanns med i Trafikverkets förslag på åtgärder i den förra nationella planen, så omständigheterna, skicket och riskerna för trafiksäkerheten är väl kända.

Som jag sa är behoven stora inom infrastrukturen, och regeringens prioritering kommer fortsatt att vara

att förbättra den infrastruktur vi har, det vill säga reparera där det behövs och förvalta våra gemensamma resurser på bästa sätt. Då handlar det om att värna det vi redan har byggt och att göra investeringar i infrastruktur där det behövs.

Med nollvisionen som grund för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige och med de transportpolitiska målen som utgångspunkt är det viktigt att Trafikverket eller kommunala väghållare fortsätter att implementera rätt insatser i vägnätet där de gör nytta. Jag kan också lägga till att Trafikverket har ett uppdrag om att arbeta systematiskt med att förbättra trafiksäkerheten på de svenska vägarna. Varje dödsfall i trafiken är en djup tragedi, och god trafiksäkerhet är en mycket viktig och prioriterad fråga för regeringen. Det kommer förstås även att vara angeläget när vi tar fram den nya nationella planen. Då kommer förstås denna och även andra åtgärder att åter finnas på bordet.

Jag kan inte föregripa några processer eller det beslut riksdagen ska fatta om vilka ramar regeringen har att förhålla sig till när åtgärder ska prioriteras. Men jag vill avsluta med att tacka ledamoten för engagemanget och tonläget, för detta är något vi gemensamt behöver ta ansvar för. Mina slutord blir att regeringen förstås kommer att göra vad den kan för att höja trafiksäkerheten och se till att Sverige får en robust och säker infrastruktur som man kan lita på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Motioner
med anledning av skr. 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher
2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S)
2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C)
2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP)

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 april

2023/24:721 Arbetslivskriminalitet inom taxibranschen

av *Serkan Köse* (S)
till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:722 Malmbanan

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 april

2023/24:843 Sekretess mellan kriminalvård och polis

av *Adam Marttinen* (SD)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:844 Tillgänglighetsarbetet i naturvårdsområden

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:845 Eldning av trädgårdsavfall

av *Kerstin Lundgren* (C)
till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 25 april

2023/24:813 Cannabisreklam på svenska skolor

av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet *Lotta Edholm* (L)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 14.30.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 10.56,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 90 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 4 Svar på interpellation 2023/24:561 om utvecklingen inom arbetsmarknadsutbildningen	1
Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	1
Anf. 2 TERESA CARVALHO (S)	2
Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	2
Anf. 4 TERESA CARVALHO (S)	3
Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	3
Anf. 6 TERESA CARVALHO (S).....	4
Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	4
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:677 om matchningstjänster	4
Anf. 8 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	4
Anf. 9 TERESA CARVALHO (S)	5
Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	5
Anf. 11 TERESA CARVALHO (S)	6
Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	6
Anf. 13 TERESA CARVALHO (S)	6
Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	7
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:607 om Västsahara.....	7
Anf. 15 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	7
Anf. 16 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	8
Anf. 17 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	8
Anf. 18 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	9
Anf. 19 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	10
Anf. 20 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	10
Anf. 21 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	10
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:647 om terrorlistning av IRGC.11	11
Anf. 22 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	11
Anf. 23 ALEXANDRA VÖLKER (S)	11
Anf. 24 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	12
Anf. 25 SARA GILLE (SD)	12
Anf. 26 MARKUS WIECHEL (SD)	13
Anf. 27 JOAR FORSSELL (L).....	13
Anf. 28 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	14
Anf. 29 ALEXANDRA VÖLKER (S)	14
Anf. 30 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	14
Anf. 31 SARA GILLE (SD)	15
Anf. 32 MARKUS WIECHEL (SD)	15
Anf. 33 JOAR FORSSELL (L).....	15
Anf. 34 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	15
Anf. 35 ALEXANDRA VÖLKER (S)	16
Anf. 36 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	16
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:648 om situationen i Etiopien	16
Anf. 37 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	16
Anf. 38 ALEXANDRA VÖLKER (S)	17
(forts. § 10)	17
Ajournering	17

Återupptaget sammanträde	17
§ 9 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 17–18 april	18
Anf. 39 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	18
Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S)	19
Anf. 41 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	19
Anf. 42 JYTTE GUTELAND (S)	20
Anf. 43 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 44 LEONID YURKOVSKIY (SD)	20
Anf. 45 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 46 LEONID YURKOVSKIY (SD)	21
Anf. 47 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	21
Anf. 48 TREDJE VICE TALMANNEN	21
Anf. 49 LORENA DELGADO VARAS (V)	21
Anf. 50 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	21
Anf. 51 LORENA DELGADO VARAS (V)	21
Anf. 52 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	22
Anf. 53 ANNA LASSES (C)	22
Anf. 54 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	22
Anf. 55 ANNA LASSES (C)	22
Anf. 56 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	22
Anf. 57 EMMA NOHRÉN (MP)	22
Anf. 58 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	23
Anf. 59 EMMA NOHRÉN (MP)	23
Anf. 60 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	23
Anf. 61 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	23
Anf. 62 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	24
Anf. 63 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	24
Anf. 64 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	24
Anf. 65 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	24
Anf. 66 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	25
Anf. 67 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	25
Anf. 68 MALIN DANIELSSON (L)	25
Anf. 69 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	25
Anf. 70 MALIN DANIELSSON (L)	25
Anf. 71 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	26
§ 10 (forts från § 8) Svar på interpellation 2023/24:648 om situationen i Etiopien	26
Anf. 72 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	26
Anf. 73 ALEXANDRA VÖLKER (S)	26
Anf. 74 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	27
Anf. 75 ALEXANDRA VÖLKER (S)	27
Anf. 76 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	27
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:689 om informationsutbyte inom ambulanssjukvården	28
Anf. 77 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	28
Anf. 78 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	29
Anf. 79 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	29
Anf. 80 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	30
Anf. 81 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	31
Anf. 82 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD)	31
Anf. 83 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:699 om skolpersonal som upprätthåller hedersnormer	32
Anf. 84 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	32
Anf. 85 SARA GILLE (SD)	33

Anf. 86 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	33
Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
Anf. 88 SARA GILLE (SD)	34
Anf. 89 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	35
Anf. 90 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	35
Anf. 91 SARA GILLE (SD)	35
Anf. 92 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	36
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:521 om Sveriges engagemang	
 i Afghanistan.....	36
Anf. 93 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	36
Anf. 94 ALEXANDRA VÖLKER (S)	36
Anf. 95 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	37
Anf. 96 ALEXANDRA VÖLKER (S)	37
Anf. 97 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	37
Anf. 98 ALEXANDRA VÖLKER (S)	38
Anf. 99 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	38
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:615 om finansieringen av	
 UWC i Norge	38
Anf. 100 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	38
Anf. 101 CATARINA DEREMAR (C)	38
Anf. 102 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	39
Anf. 103 CATARINA DEREMAR (C)	39
Anf. 104 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	39
Anf. 105 CATARINA DEREMAR (C)	40
Anf. 106 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	40
§ 15 Svar på interpellationerna 2023/24:645 och 673 om	
 civilsamhällets roll och svenskt bistånd.....	40
Anf. 107 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	40
Anf. 108 ANNA LASSES (C)	41
Anf. 109 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	41
Anf. 110 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	42
Anf. 111 ANNA LASSES (C)	42
Anf. 112 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	43
Anf. 113 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	43
Anf. 114 ANNA LASSES (C)	44
Anf. 115 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	44
Anf. 116 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	45
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:685 om säkerheten på	
 europaväg 45 mellan Vänersborg och Mellerud.....	45
Anf. 117 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	45
Anf. 118 MATS WIKING (S)	45
Anf. 119 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
Anf. 120 MATS WIKING (S)	46
Anf. 121 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	47
Anf. 122 MATS WIKING (S)	47
Anf. 123 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	47
§ 17 Bordläggning	48
§ 18 Anmälan om interpellationer	48
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga	48
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 14.30.	48